

Rozkrývání latentní hospodářské kriminality ve společnostech

Uncovering of latent economic crime in societies

Bc. Jaroslav Juklíček

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jaroslav JUKLÍČEK**
Osobní číslo: **A09734**
Studijní program: **N 3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**

Téma práce: **Rozkrývání latentní hospodářské kriminality ve společnostech**

Zásady pro vypracování:

1. Vypracujte literární rešerši na dané téma.
2. Popište a vysvětlete právní aspekty dané problematiky z hlediska hmotného trestního práva.
3. Popište a vysvětlete právní aspekty dané problematiky z hlediska procesního trestního práva.
4. Objasněte kriminologické aspekty rozkrývání latentní hospodářské kriminality.
5. Objasněte kriminalistické aspekty rozkrývání latentní hospodářské kriminality.
6. Výše popsané teoretické poznatky aplikujte do modelové situace postupu.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. FRYŠTÁK, Marek. Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe. Ostrava : KEY Publishing s.r.o., 2007. 205 s. ISBN 978-80-87071-18-2.
2. CHMELÍK, Jan, et al. Úvod do hospodářské kriminality. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a naklad. Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 167 s. ISBN 80-86898-13-X
3. KAMENÍK, Jiří, BRABEC, František, a kol. Komerční bezpečnost. 1. vyd. Praha: Aspi, 2007. 340s. ISBN 978-80-7357-309-6.
4. NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol. Kriminologie. Praha : ASPI Publishing, 2004. s. 528, ISBN 978-80-7357-377-5.
5. PORADA, V. a kol. Kriminalistika, Brno: CERM, 2001. 503s. ISBN 80-7204-194-0

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. František Brabec

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

25. února 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

27. května 2011

Ve Zlíně dne 25. února 2011

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato práce se obecně zabývá problematikou rozkrýváním latentní hospodářské kriminality. Čtenář je zde blíže seznámen s trestnými činy, které jsou v této souvislosti páčány a s dalšími důležitými fakty především právní povahy, které je při rozkrývání, předcházení či zamezování této kriminalitě nutné bezpodmínečně znát. Jsou zde nastíněny postupy a metody soukromých detektivů, ale i některé postupy vyšetřovatelů hospodářské kriminality jako takové. Na závěr jsou tyto metody demonstrovány na modelové situaci z praxe.

Klíčová slova: latentní hospodářská kriminalita, hospodářská kriminalita, rozkrývání, vyšetřování, soukromý detektiv, kriminalistika, metody, právo

ABSTRACT

This thesis deals with the uncovering of latent economic crime in society. The reader is closely acquainted with crimes committed in this context and with other important facts, especially those of legal nature which are necessary to be known for the purpose of uncovering, preventing or avoiding to this type of crime. This work also outlines procedures and methods of private detectives together with some common methods of economic crime investigators. In the conclusion of this work, the above mentioned methods are demonstrated on model situations from real life.

Keywords: latent economic crime, economic crime, uncovering, investigation, private eye, criminology, methods, right

PODĚKOVÁNÍ

Zde bych rád poděkoval JUDr. Františku Brabcovi, vedoucímu mé bakalářské práce, za průběžnou kontrolu, poskytnutí cenných rad, informací a odborných připomínek.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PRÁVNÍ ASPEKTY Z HLEDISKA HMOTNÉHO TRESTNÍHO PRÁVA	12
1.1 HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINY - ODPOVĚDNOST	12
1.1.1 Trestný čin	12
1.1.2 Pachatel.....	13
1.1.3 Zavinění.....	13
1.1.4 Stádia trestné činnosti.....	14
1.1.5 Pokračování v trestném činu	15
1.2 PÁCHÁNÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY DLE HMOTNÉHO PRÁVA.....	15
1.2.1 Způsoby páchání hospodářské kriminality	16
1.2.2 Vzorové formy hospodářské kriminality.....	18
1.3 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB.....	21
2 PRÁVNÍ ASPEKTY Z HLEDISKA PROCESNÍHO TRESTNÍHO PRÁVA	23
2.1 PRÁVNÍ POVĚDOMOST OBČANŮ	23
2.2 ÚLOHA SOUKROMÉHO DETEKTIVA.....	23
2.3 HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA	24
2.3.1 Základní zásady trestního řízení.....	25
2.3.2 Subjekty trestního řízení.....	27
2.4 POČÁTEČNÍ ÚKONY ROZKRÝVÁNÍ	30
2.5 VYŠETŘOVACÍ VERZE, PLÁNOVÁNÍ A ORGANIZACE.....	31
2.6 VÝSLECH OBVINĚNÝCH A SVĚDKŮ.....	31
2.7 ZNALECKÉ DOKAZOVÁNÍ.....	32
3 KRIMINOLOGICKÉ ASPEKTY ROZKRÝVÁNÍ	34
3.1 POHLED KRIMINOLOGIE NA HOSPODÁŘSKOU KRIMINALITU	35
3.2 POHLED KRIMINOLOGIE NA PACHATELE HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	36
3.3 POHLED KRIMINOLOGIE NA PŘÍČINY HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	38
3.4 ROZKRÝVÁNÍ Z POHLEDU KRIMINOLOGIE	41
3.5 PREVENCE HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	42
4 KRIMINALISTICKÉ ASPEKTY ROZKRÝVÁNÍ	44
4.1 PŘÍZNAČNÉ STOPY A DŮKAZY V HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITĚ	45
4.2 NĚKTERÉ METODY VYŠETŘOVÁNÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	46
4.2.1 Vyšetřování hospodářské kriminality.....	46
4.2.2 Vyšetřování krádeží.....	46
4.2.3 Vyšetřování podvodů.....	47
4.2.4 Vyšetřování počítačové kriminality	48
4.2.5 Vyšetřování trestných činů proti duševnímu vlastnictví	49
4.3 FORMY DETEKTIVNÍCH ČINNOSTÍ UŽÍVANÉ PŘI ROZKRÝVÁNÍ LATENTNÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	49
4.3.1 Detektivní vyšetřování – rozkrývání	49
4.3.2 Detektivní prověrka	52

4.4	METODY DETEKTIVNÍCH ČINNOSTÍ UŽÍVANÉ PŘI ROZKRÝVÁNÍ LATENTNÍ HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY	53
4.4.1	Tvorba a prověřování detektivních verzí	53
4.4.2	Detektivní vytěžování	54
4.4.3	Detektivní informační proniknutí	55
4.4.4	Detektivní dokumentování	57
4.4.5	Detektivní monitorování	58
4.4.6	Detektivní obhlídka místa	59
4.4.7	Detektivní vytěžování databází, evidencí, registrací a archivů	59
4.4.8	Detektivní legenda	60
4.4.9	Detektivní vyhodnocování dokumentů	60
4.4.10	Detektivní osobní pátrání	61
4.4.11	Detektivní kombinace	62
II	PRAKTICKÁ ČÁST	63
5	MODELOVÁ SITUACE POSTUPU	64
5.1	ZADÁNÍ DETEKTIVNÍ ZAKÁZKY	64
5.2	PLÁNOVÁNÍ DETEKTIVNÍHO VYŠETŘOVÁNÍ	64
5.2.1	Objektové uspořádání masokombinátu	66
5.2.2	Zaměstnanci pracující v masokombinátu	68
5.2.3	Elektronický zabezpečovací systém (noční režim)	70
5.2.4	Docházkový systém objektu a klíčový režim	70
5.2.5	Okolí masokombinátu	71
5.2.6	Odpadové hospodářství a výroba	71
5.3	VYTYČENÍ A PROVĚŘENÍ DETEKTIVNÍCH VERZÍ	72
5.3.1	Masné suroviny jsou rozkrádány na příjmu	73
5.3.2	Masné suroviny nebo masné výrobky rozkrádají zaměstnanci výroby	75
5.3.3	K rozkrádání dochází ve spojitosti s odpady z výroby	78
5.3.4	Ke krádežím dochází při výdeji	80
5.3.5	Na krádežích se podílí zaměstnanci z firmy na úklid	83
5.3.6	Ke krádežím dochází v nočních hodinách	86
5.4	UKONČENÍ VYŠETŘOVÁNÍ (KONEC ZAKÁZKY)	88
	ZÁVĚR	89
	ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ	91
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	93
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	95
	SEZNAM OBRÁZKŮ	96
	SEZNAM TABULEK	97

ÚVOD

Rychlý rozmach podnikání, ke kterému v České republice po roce 1989 došlo, je doprovázen nejen celou řadou změn právních předpisů usměrňujících podnikání, ale také novými typy kriminality, které není možné předvídat, nebo jsou páčány skrytě. Tuto změnu plánované ekonomiky na tržní, si některé subjekty vyložily po svém a je tak stále zaznamenáván postupující nárůst hospodářské kriminality. Z tohoto důvodu se stále více podnikatelů a firem stává jejími oběťmi, přičemž jim vznikají nemalé ztráty a mnohdy jsou díky této trestné činnosti nuceni i ukončit činnost. [8], [16]

Problémem je pak fakt, že řada majitelů firem a institucí je přímo neochotná hospodářskou trestnou činnost oznámit, například z důvodu, že se nechtějí zviditelňovat. To může být zapříčiněno obavami z odhalení jiné trestné činnosti páchané majitelem nebo vrcholným managementem, což by pak následně mohlo poškodit dobré jméno firmy. Podnikatelé se často obávají také ztráty času, ke které by opětovným vysvětlováním u orgánů činných v trestním řízení mohlo docházet. Hospodářská kriminalita tak za sebou zpravidla zanechává jen nepatrné stopy, které nejsou navenek patrné nebo nejsou neznalým okolím zaznamenány a dají se jednoduše přehlédnout. [8], [16]

V návaznosti na to pak hovoříme o kriminalitě latentní, tedy skryté. Do této kategorie pak řadíme trestné činy, které poškozenými nebyly vůbec oznámeny orgánům činným v trestním řízení nebo ty, které nebyly odhaleny. Stejně tak do této skupiny trestných činů řadíme taková nezákonná jednání, kdy sice byly policejními orgány odhaleny, ale nebyl zjištěn jejich pachatel nebo pachatel odhalen byl, ale z nějakých důvodů nebyl usvědčen. [8], [16]

Výskyt latentní hospodářské kriminality, z pochopitelných důvodů, nelze jednoznačně určit, je ale zřejmé, že zjištěná hospodářská kriminalita je tou latentní několikanásobně převyšována. Proto je nutné tento problém ze strany živnostníků a organizací nepodceňovat a vyhledávat taková opatření, aby této kriminalitě bylo zamezeno. [8], [16]

V podvědomí řady podnikatelských subjektů bývá všeobecně zakotven fakt, že vyhledávání latentní hospodářské kriminality v jejich podnicích, je čistě v kompetenci a povinnosti policie. To je ovšem omyl a v prostředí tržní ekonomiky, je nutné, aby si každý podnikatelský subjekt takovou činnost zajistil sám. Policí pak bývají řešeny spíše případy registrované kriminality a odhalují se a rozpracovávají takové případy hospodářské kriminality, které svým zapříčiněním poškozují zájmy státu (korupce, apod.). [2]

Při rozkrývání latentní hospodářské kriminality ve společnostech hovoříme o činnosti soukromých detektivů, kdy jde o jednu z nejvíce problematických a komplikovaných činností, kterou lze v rámci soukromě detektivních služeb vykonávat. Při její realizaci proto není možné spoléhat pouze na získané zkušenosti, návyky a dovednosti, ale je zde nutné tvůrčí myšlení a práce, která musí vycházet z poznání a analýzy složitých společenských a ekonomických vztahů a jevů. Pokud tedy má být soukromá detektivní činnost v oblasti ochrany ekonomických zájmů a vyhledávání (rozkrývání) latentní hospodářské kriminality úspěšná, je nutné, aby tyto činnosti byly postavené na analýze situací a jevů, které ekonomickou kriminalitu vyvolávají, způsobují a usnadňují její vznik. Podstatu je proto nutné hledat v principech hospodářské (ekonomické) kriminality, v jejich podmínkách a příčinách – trestné činnosti a jiných formách protiprávního jednání. Je nutné opírat se o obecné poznatky kriminologické vědy, o kriminologické analýzy daného podnikatelského subjektu (instituci, organizaci, úřadu, apod.) a v neposlední řadě je také nutné mít při těchto činnostech určitou právní povědomost. V souvislosti s tím je pak nezbytné provést analýzu a studovat situace, jevy a procesy, které vznik hospodářské kriminality snižují, znesnadňují, omezují nebo někdy také znemožňují. [2]

Soukromí detektivové obvykle uskutečňují či zabezpečují informační procesy, které se týkají zejména sociálně a ekonomicky patologických jevů, konfliktních procesů a také jevů majících příznaky zločinnosti ekonomické (hospodářské) kriminality. Proto také aby byli při své práci úspěšní, je bezpodmínečně nutné, aby bohaté zkušenosti a poznatky, které v tomto ohledu kriminologie (jako nauka o podstatě zločinu) poskytuje, do značné míry využívali. Nemalou úlohu v otázkách úspěšnosti rozkrývání hraje také prevence hospodářské kriminality, potažmo trestné činnosti a dalších forem protiprávního jednání. Nezřídka kdy se uvádí, že hlavní obranou proti latentní hospodářské kriminalitě je právě prevence. [2]

Z faktů, které jsem zmínil výše, pak soukromý detektiv, v rámci detektivní činnosti - rozkrývání latentní hospodářské kriminality, musí vycházet. To je také cílem mé diplomové práce, kdy čtenář s těmito fakty, které vedou k rozkrývání hospodářské kriminality ve společnostech, bude blíže seznámen a získá tak také přehled o tom, co je s touto problematikou spojené a co je nutné vědět.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Právní aspekty z hlediska hmotného trestního práva

Významný, nikoliv převratný krok k prevenci hospodářské kriminality, přináší nový trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) účinný od 1.1.2010, který nahradil starý zákon (zákon č. 140/1961 Sb.), jež byl během své účinnosti celkem 70krát novelizován. Kromě toho, že se stává zcela novým kodexem hmotného práva, přináší i řadu zlepšení v podobě přísnějších postihů pro závažné hospodářské trestné činy. [6], [20], [21], [23]

V této kapitole se pokusím stručně charakterizovat jednotlivé trestné činy. Budou zde zmíněny obecné instituty trestního práva, jako jsou odpovědnost, výjimky z trestní odpovědnosti, pachatel trestného činu a podobně. Jedná se o stručný výťah z hmotného práva, ovšem pro detektiva, rozkrývajícího latentní hospodářskou kriminalitu, jsou tyto znalosti prakticky nepostradatelné. [20]

1.1 Hospodářské trestné činy - odpovědnost

V problematice hospodářské kriminality a při jejím rozkrývání je nutné především pochopit a znát právní úpravu jednotlivých trestných činů. Je nezbytné znát požadavky, které jsou kladeny zákonem, a které musí být splněny, aby se dalo hovořit o odpovědnosti za trestný čin. Proto zde čtenáři budou objasněny pojmy trestný čin, osoba pachatele z hlediska hmotného práva a jeho případné zavinění. [20]

1.1.1 Trestný čin

Trestní zákoník, na rozdíl od starého trestního zákona, vymezuje dva druhy trestných činů. Závažnějšími trestnými činy jsou „zločiny“ a méně závažné trestné činy pak označujeme jako „přečiny“. V rámci obecného pojmu „trestný čin“, uvedený v trestním zákoníku jako zaviněné jednání pro společnost nebezpečné, pak nazýváme oba zmíněné. Zjednodušeně lze charakterizovat takto [20]:

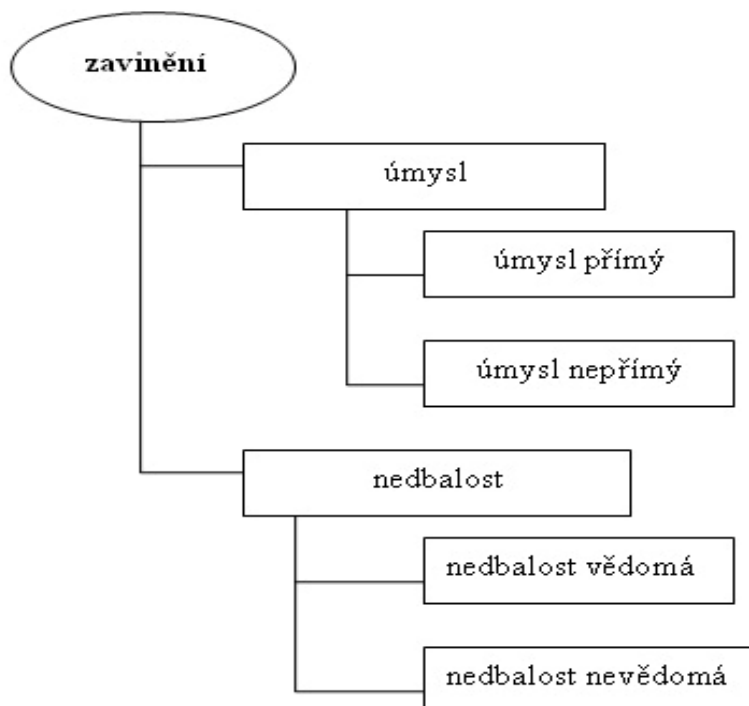
- **přečiny** jsou nově veškeré nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, na něž je trestním zákoníkem stanovena horní sazba s odnětí svobody do pěti let,
- **zločinem** jsou pak nazývány všechny trestné činy, které nespádají do kategorie přečinů.

1.1.2 Pachatel

Pachatelem, v našem případě hospodářského trestného činu, se v České republice může stát pouze fyzická osoba, která navíc musí splňovat více zákonných předpokladů. Musí být starší 15 let (mladiství – trestní odpovědnost nevzniká v plném rozsahu) resp. 18 let (plná trestní odpovědnost) a také musí v době spáchání trestného činu být zcela přičetná. Pokud není, hovoříme o nepřičetnosti, což se v právní rovině rozumí, jako neschopnost osoby rozpoznat protiprávnost svého činu nebo nemohoucnost ovládat své jednání. [20]

1.1.3 Zavinění

Aby bylo dosaženo trestní odpovědnosti, je nutné, aby byl určitý následek způsoben, ale současně také zaviněn. Trestní zákoník stanovuje, že k tomu, aby byl trestný čin trestným, je nutné jeho úmyslného zavinění, není-li výslovně stanoveno, že stačí pouze jeho zavinění nedbalostní. Zavinění může být úmyslné a nedbalostní, přičemž tyto dvě kategorie se ještě dále dělí (viz. obrázek 1). [20]

Obrázek 1: Zavinění, zdroj: vlastní

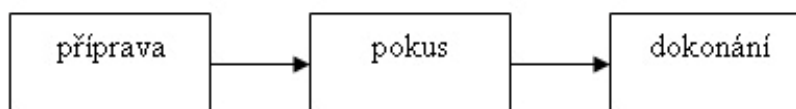
Ke spáchání úmyslného trestného činu může dojít dvěma způsoby, které se liší mírou vůle pachatele. Pokud jde o přímý úmysl, pachatel si je vědom, že trestný čin spáchá. U nepřímého úmyslu jde pak o to, že pachatel ví, že trestný čin svým jednáním může spáchat

a je s tím smířen. U případů nedbalosti pachatelova vůle nesměřuje ke spáchání trestného činu, ale pachatel spoléhá na to, že k trestnému následku jednání prostě jeho zapříčiněním nedojde. Rozdíl mezi vědomou a nevědomou nedbalostí tkví v tom, že u nevědomé nedbalosti pachatel o takovém riziku svého chování neví, ale vzhledem ke své osobě o tom vědět mohl a měl. [20]

V případech hospodářských trestných činů pak hovoříme pouze o úmyslných zaviněních. Nedbalost je sice možná, ale vztahuje se pouze k případné přitěžující okolnosti, což může vést k následné vyšší trestní sazbě. [20]

1.1.4 Stádia trestné činnosti

Z obrázku 2 je patrné, z jakých stádií se trestný čin skládá. Pachatel intenzitou svého jednání může způsobit různé následky a může naplnit všechny náležitosti, které zákon vyžaduje, aby byl trestný čin spáchán. Může však také docílit toho, že jeho jednání nezapříčiní spáchání trestného činu, ale bude posouzeno jako příprava, či pokus trestného činu. [20]

Obrázek 2: Stádia trestné činnosti, zdroj: vlastní

Pokud hovoříme o přípravě trestného činu, tu lze spáchat pouze ve vztahu k zvlášť závažným trestným činům, čímž jsou míněny trestné činy, které byly spáchány úmyslně a u kterých trestní zákoník stanovuje trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deseti let. Jedná se o organizování zvlášť závažných zločinů, v rámci nichž jde o přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, spolčení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu. O přípravu se jedná jen v takových případech příslušného trestného činu, kde je to výslovně stanoveno trestním zákoníkem (konkrétně jde o Padělání a pozměnění peněz, Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku a Neoprávněná výroba peněz). O přípravu se nemůže jednat, pokud již došlo k pokusu o trestný čin, nebo když je trestný čin dokonán. [20]

O pokusu hovoříme v případech, kdy jednání pachatele bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, k jehož dokonání ještě nedošlo. Pokus trestného činu je pak klasifikovaný stejně jako dokonáný trestný čin. [20]

V rámci dokonání trestného činu nebo jeho pokusu (nelze u přípravy) lze také zmínit osoby, které se mohou dopustit tzv. „účastnictví“. V těchto případech se jedná o osoby, které daný trestný čin zorganizovaly, navedly jiného k spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání poskytly pomoc jinému. Platí tedy za podmínky, že pachatel (nikoliv účastník) takový trestný čin spáchal, či se o to alespoň pokusil. [20]

1.1.5 Pokračování v trestném činu

Termínem „pokračování v trestném činu“ je myšleno označení pro útoky vedené v rámci jednotného záměru. Tedy takové, které naplňují stejnou skutkovou podstatu trestného činu, spojuje je stejný nebo podobný způsob provedení a načasování v předmětu útoku. Pokračování v trestném činu pak musí být vymezeno těmito čtyřmi základními znaky [20]:

- Stejná skutková podstata útoků (jeden trestný čin),
- útoky jsou vedeny jednotným záměrem,
- jejich provedení je realizováno stejným nebo obdobným způsobem,
- jejich provedení je v blízké souvislosti časové a v předmětu útoku.

Je tedy nutné, aby tyto znaky byly uskutečněny současně. Prospěch (popřípadě škody), který pak pachateli pokračováním v trestném činu vznikají, jsou sčítány a není nutné, aby například trestný čin poškozování spotřebitele přesáhl jednorázově částku 5000 korun, této částky pak lze dosáhnout totiž i pachatelovým postupným jednáním. Pokud pokračování v trestném činu nebylo ukončeno pachatelem již dříve, končí sdělením obvinění. [20]

1.2 Páchání hospodářské kriminality dle hmotného práva

Předně bych zde chtěl uvést, že do kategorie hospodářské kriminality nelze řadit pouze činy uvedené v trestním zákoníku v části druhé, hlavě VI., kde jsou upraveny tzv. „*trestné činy hospodářské*“. V této souvislosti je nutné, zabývat se také trestnými činy zpronevř, podvodů a počítačové kriminality (Hlava V. – Trestné činy proti majetku) a některými trestnými činy páchanými proti životnímu prostředí (Hlava VIII.). V následujících dvou podkapitolách popíši takové trestné činy, jejich formy a způsoby páchaní, které jsou pro hospodářskou kriminalitu charakteristické a v praxi se zpravidla vykazují největší mírou latence. To vše ruku v ruce s hmotným právem.

1.2.1 Způsoby páchání hospodářské kriminality

Do této kategorie lze zařadit trestné činy [8], [14]:

- **Zpronevěra svěřeného majetku**

Jedná se o trestný čin zpronevěry (§ 206 trestního zákoníku). Jde o pachatele zneužívající své pracovní zařazení, kdy se např. pracovník úctárny obohacuje na úkor svého zaměstnavatele tím, že padělá či pozměňuje příjmové a výdajové doklady a finanční prostředky dále převádí na svůj vlastní účet. Dále se může jednat o případy, kdy leasingový nájemce v rozporu s uzavřenou leasingovou smlouvou předmět leasingu prodá a tyto získané prostředky pak použije pro svojí osobní potřebu.

- **Podvody fakturační**

Trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku), kdy pachatelé konají trestný čin za použití pozměněných nebo padělaných výpisů z obchodních rejstříků, faktur či razítek. Pachatel posléze odebere od poškozeného subjektu zboží, ovšem vystavené faktury nezaplatí, odebrané zboží často pod cenou prodá a nabyté finanční prostředky použije pro svojí osobní potřebu.

- **Podvody úvěrové**

V tomto případě se bude jednat o trestný čin úvěrového podvodu (§ 211 trestního zákoníku), při němž pachatel na základě jednání s bankou či nebankovním subjektem (stavební spořitelna, úvěrové družstvo apod.) poskytne hrubě nepřesné, nepravdivé či zkreslené údaje. Tyto údaje se týkají především hodnot zastavované věci (nadhodnocení) a návratnosti takto poskytnutého úvěru. V tomto případě pak bude nutná spolupráce či prověření znalce, který nadhodnocený posudek vypracoval. Zde je nutné zmínit, že ke značnému snížení těchto rizik v praxi napomáhá, když banky a nebankovní subjekty požadují, aby zastavované nemovitosti ocenili jejich smluvní znalci.

- **Podvody dotační a subvenční**

V těchto případech se jedná o trestný čin dotačního podvodu (§ 212 trestního zákoníku), kdy jde o vylákání dotací a subvencí na základě nepravdivých záminek, popř. pokud jde o dotace a subvence účelové, tak bývají použity na jiný než sjednaný účel. Mnohdy se v souvislosti s těmito podvody setkáváme i s korupčním jednáním, na které trestní zákoník pamatuje v podobě zákonů uplácení (§ 331), podplácení (§ 332) a nepřímého úplatkářství (§ 333).

- **Podvody pojistné**

Představovány trestným činem pojistného podvodu (§ 210 trestního zákoníku). V těchto případech pachatel úmyslně vyvolá pojistnou událost, které předchází např. úmyslné havarování vlastním vozidlem, poškození pojištěné věci nebo fňgování dopravní nehody. Pachatel pak na základě těchto podvodů nárokuje na pojišťovnách plnění z pojistných smluv.

- **Neodvádění daní**

Jedná se o trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 trestního zákoníku). Pachatel se v těchto případech může dožadovat tzv. nadměrného odpočtu daní, kdy předkládá správci daní fiktivní doklady nebo nepravdivé údaje o existenci určitého zboží nebo jeho exportu mimo Českou Republiku. Dále může být pachatelem vůči státu předstíráno, že stanovenou daňovou povinnost vůbec nemá (tzv. zkrácení daně), že je nižšího rozsahu nebo požaduje od státu na základě nepravdivých tvrzení daňovou výhodu, tzv. *nadměrný odpočet daně*.

- **Porušování smluvně nebo zákonem převzatých povinností**

Trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 trestního zákoníku). Jde o rozprodávání částí majetku pod cenou, o neoprávněné zřízení zástavního práva k danému majetku nebo jeho použití k nadměrně rizikovým investicím. Můžeme se zde setkat i s tzv. *nevěrnou správou*, kdy se jedná například o neprovedení úkonu bránícím promlčení pohledávky, nenárokování úroků za půjčku peněz a může jít i o takové jednání pachatele, kdy opatrovaný/spravovaný majetek převede na svojí osobu nebo společnost v jeho vlastnictví (či jím založenou) a dále se ziskem prodá zpět společností, v jejichž vlastnictví spravovaný majetek původně byl.

- **Krádeže**

Trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku) znamená присvojování si cizí věci či hodnoty člověkem (pachatelem), kterému nepatří. V rovině latentní hospodářské kriminality jsou velice běžné krádeže, kdy zaměstnanci rozkrádají majetek svých zaměstnavatelů. Ekonomickým subjektům tak vznikají značné ztráty, a protože drtivá většina z nich je jen těžko vypátratelná nebo zde chybí vůle takovéto trestné činy hlásit orgánům činným v trestním řízení, bývá pro tento typ kriminality velice často vyhledáváno služeb soukromých detektivů. Takováto trestná činnost tak bývá odhalena citlivěji bez závažnějších negativních dopadů a následků pro danou organizaci, kterou by podezření či obvinění podezřelých zaměstnanců zákonitě vyvolalo. [3], [12], [22]

Do typických způsobů páchaní latentní hospodářské kriminality dále lze zařadit pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257), neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, peněz a cenných papírů (§ 234), provozování nepoctivých her a sázek (§213), nedovolená výroba a distribuce alkoholických a tabákových výrobků bez zaplacení spotřebních daní, nedodržování předpisů o vedení účetnictví, atd. [8], [14]

1.2.2 Vzorové formy hospodářské kriminality

Pojem „*forma*“ budeme v těchto případech chápat jako vnější výraz stanoveného obsahu, projevující se navenek v konkrétních úkonech. Do typických forem hospodářské kriminality, lze zařadit následující druhy trestných činů. [11]

Finanční kriminalita

Představována neoprávněným jednáním proti fungování bankovních systémů, kapitálového trhu a finančních institucí, tzn. hlavně bank, burz, investičních společností a fondů, penzijních fondů a pojišťoven. Typickými formami finanční kriminality jsou [6], [8], [18]:

- Vklady přijímané podnikatelskými subjekty bez bankovní licence za účelem jejich dalšího zhodnocení,
- podvody s transfery peněz, s akreditivy, falešnými směnkami a šeky, bankovní podvody při zprostředkování úvěrů, bankovními zárukami,
- pojišťovací podvody spojené s fingoáním pojistné události,
- podvodné operace, při nichž dochází ke skrytému odčerpávání majetku hospodářské jednotky (tzv. tunelování, často splývající s plánovaným konkurzním řízením),
- tzv. *insider trading* – neoprávněné využití informace, která doposud nebyla veřejně přístupná a kterou někdo dozví dříve než ostatní hospodářské subjekty na věci zainteresované,
- praní špinavých peněz¹– jejich zavedení do legálního peněžního oběhu (placement), zahlazování stop špinavých peněz (layering) a legalizace výnosů (integration).

¹ Čtenáře bych zde odkázal na zákon o praní špinavých peněz, kterým bývá obecně označován zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

V rámci finanční kriminality se dle trestního zákoníku může jednat o spáchání trestných činů podvodu (§ 209), úvěrového podvodu (§ 211), zneužití informace a postavení v obchodním styku (§ 255) nebo o porušování povinnosti při správě cizího majetku (§ 220).

Plánované konkurzní řízení

V těchto případech pachatelé odkupují či zakládají nové obchodní společnosti za účelem jejich následného úpadku, kterého je dosaženo za pomoci tzv. *bílých koní*, tedy lidí nastrčení do vedení těchto společností. Takové společnosti pak bývají tzv. vytunelovány a finanční prostředky či majetek bývá převáděn do společností ovládanými těmito pachateli. Pro tuto skupinu pachatelů bývá charakteristické [8], [10], [18]:

- Nadměrné nákupy zboží na fakturu či úvěr,
- prodej zboží, zásob nebo strojového vybavení,
- ukrytí výnosů,
- neplnění pohledávek vůči věřitelům,
- neplacení dodavatelům,
- podání návrhu na konkurz.

V těchto případech se dle trestního zákoníku můžeme setkat s páčáním trestných činů zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254), podvodu (§ 209), úvěrového podvodu (§ 211) nebo může jít o porušování povinnosti při správě cizího majetku (§ 220).

Měnové trestné činy

Trestné činy vysoce ohrožující hospodářské vztahy, stabilitu trhu či důvěryhodnost měny. Jejich typickými formami jsou [8], [10], [18]:

- Zhotovení a držení padělatelského vybavení,
- paděláním peněz a jejich následné uvádění do oběhu (často se jedná i o měnu zahraniční, nejčastěji americké dolary a eura),
- padělání a pozměňování cenných papírů (např. směnky) a bezhotovostních platebních prostředků (např. platební karty).

V těchto případech se dle trestního zákoníku stávají trestné činy padělání a pozměnění peněz (§ 233), udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235), výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236), to celé s přihlédnutím k ustanovení, které poskytuje ochranu dle § 233 až 237 též penězům a platebním prostředkům jiným než tuzemským a tuzemským a zahraničním cenným papírům (§ 238).

Kriminalita počítačová (informační)

Jedná se o kriminalitu páchanou v prostředí programového vybavení, počítačových sítí, databází nebo komunikačních sítí za pomoci výpočetní techniky (počítače - Internetu). Hovoříme o kriminalitě, která nemusí mít vždy pouze ekonomický rozměr (hanobení národa, etnické skupiny nebo rasy, ohrožování mravnosti a jiných trestných činů narušujících občanské soužití), nicméně v této práci se zaměříme právě na trestné činy zaměřené proti ekonomice. Typickými formami páchaní těchto trestných činů jsou [8], [10], [18]:

- páchaní neoprávněných změn v uložených datech,
- páchaní neoprávněných pokynů k počítačovým operacím,
- neoprávněné napadení a nabourávání (hacking) se do počítačových systémů, počítačů a jejich databází,
- neoprávněné operace se vstupními daty.

Zde může jít o páchaní trestných činů porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 trestního zákoníku).

Kriminalita páchaná proti duševnímu vlastnictví

V tomto případě se jedná o delikty páchané proti subjektivnímu vlastnickému právu k výsledkům intelektuální činnosti lidí. Jejich typickými formami jsou [8], [10], [13], [18]:

- výroba plagiátů (softwarových produktů, uměleckých děl, apod.)
- výroba nelegálních produktů chráněných průmyslovým vzorem, užitným vzorem nebo patentem,
- udávání takových produktů do oběhu (pašování, šíření, prodej nelegálního software, apod.)
- nelegální exploatace autorských děl (užívání legálně drženého produktu v rozporu s licenční smlouvou, apod.)

Jde o spáchání trestných činů v rámci trestního zákoníku porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268), porušení chráněných průmyslových práv (§ 269) nebo také autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270).

Kriminalita páchaná proti životnímu prostředí

Jedná se o velmi specifické a pro společnost velmi nebezpečné trestné činy, jejichž rozkrývání je problematické především díky jejich značné latenci a nepřehledné právní úpravě. Typickými formami této trestné činnosti jsou [8], [10], [13], [18]:

- ničení, poškozování nebo odcizování užitkových rostlin v lese, na poli nebo v rámci vodních ploch,
- hrozby životnímu prostředí odpady (včetně jaderných),
- znečištění médií - vody, ovzduší a zemědělských půd,
- dovoz, popřípadě vývoz chráněných živočišných druhů.

V těchto případech jde dle trestního zákoníku o trestné činy pytláctví (§ 304), poškození lesa (§ 295), neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299), neoprávněné vypuštění znečišťujících látek (§ 297), či neoprávněné nakládání s odpady (§ 298).

1.3 Trestní odpovědnost právnických osob

Velice významným prostředkem pro boj a prevenci s latentní hospodářskou kriminalitou by mohla být právě stále aktuální trestní odpovědnost právnických osob, a ačkoliv nový trestní zákoník v oblasti hospodářské kriminality přinesl řadu pozitivních změn a vylepšení, o trestní odpovědnosti právnických osob v něm není zmínka. Právnické osoby tak nelze efektivně postihnout, přestože bývají nezdědky kdy zneužívány k zakrývání nelegálních činností. [10], [17]

V českém trestním právu je odpovědnost zakotvena v odpovědnosti za zaviněné jednání fyzické osoby, neexistuje zde tedy žádná odpovědnost za tzv. cizí vinu. Trestní odpovědnost právnické osoby tedy přebírá fyzická osoba, která jednala jménem právnické osoby nebo za její činnost odpovídá. Pojem právnická osoba pak není zákonem pevně zakotven a je brán jako subjekt práva, který byl uměle vytvořen právem a který je způsobilostí nadán k právům a povinnostem, způsobilostí k právním úkonům a odpovědnosti v právních vztazích. Právnická osoba však podle českého práva nedisponuje vlastní vůlí a právní úkony jsou za ní činěny statutárními orgány nebo jinými fyzickými osobami a členy právnické osoby (přímé zastoupení, apod.) a za své činnosti v podstatě nenese trestní odpovědnost. [10], [17]

V současné době je projednávána novela trestního zákoníku, která by takovouto problematiku měla řešit a kterou chce vládě předložit ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil. Novelu připravilo Ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s významnými odborníky na trestní právo a pracoval na ní také například soudce Nejvyššího soudu a hlavní autor nového trestního zákoníku prof. Pavel Šámal. [10], [17]

Řešeny by v ní podle Pospíšila měly být i případy, kdy se fyzické osoby úmyslně snaží vyhnout trestní odpovědnosti a argumentují tím, že činily podle rozhodnutí kolektivního orgánu právnické osoby. Dalším důležitým cílem by pak mělo být postihování v případech, kdy je právnická osoba svojí činností běžně využívána k porušování zákonů (nakládání s odpady, apod.). V takových případech pak zpravidla nelze odpovědnou fyzickou osobu zjistit a postihnout nebo v případě že ano, právnická osoba vykonává své nezákonné aktivity dál. [10], [17]

Aplikovatelnost trestného postihu na právnickou osobu je pak návrhem řešena tak, že jí lze naplnit, pokud došlo k porušení zákona na základě svědomí vedoucích pracovníků nebo šéfů jejich kontrolních orgánů. Může jít také o případy, kdy právnická osoba bude mít ze své trestné činnosti prospěch, například v případech, kdy získá zakázku na základě korupce. Firmě by pak hrozila finanční pokuta, propadnutí majetku, zákaz účastnit se zakázek nebo zrušení. Každá právnická osoba by pak měla stejné možnosti právní obrany jako osoba fyzická. [10], [17]

Trestní odpovědnost právnických osob funguje v současnosti v podstatné většině zemí Evropské unie, stejně tak ve Švýcarsku, Chorvatsku, Norsku a na Islandu. Ve střední Evropě patří Česká republika ke třem státům, kde odpovědnost právnických osob dosud nebyla zavedena (také Slovensko a Německo) a to i přes fakt, že jí k tomu zavazují unijní smlouvy a předpisy. [17]

2 Právní aspekty z hlediska procesního trestního práva

Na trestní právo pak velice úzce navazuje právě právo procesní. Je nutné si uvědomit, že pouze v rámci procesního práva lze jednoznačně určit, že se trestný čin opravdu stal, kdo je pachatel a jak bude potrestán. Proto jsem se také rozhodl a je nezbytně nutné, tuto kapitolu v rámci rozkrývání hospodářské kriminality uvést, i když její souvislost s touto problematikou nemusí být na první pohled patrná.

2.1 Právní povědomost občanů

Velice negativně na pokrývání latentní hospodářské kriminality a hospodářské kriminality obecně působí fakt, že lidé, přicházející do styku s ekonomickými jevy v naší společnosti, ztrácí kriminální citlivost či vnímavost. To bývá zapříčiněno hned několika faktory. Převážně malou úspěšností objasňování některých případů, jejich častá redukce při dalším průběhu trestního řízení převážně z důvodu obtížnosti jejich vyšetřování a komplikovaného získávání důkazních prostředků. Hovoříme převážně o případech bankovních podvodů, počítačové trestné činnosti, korupci a podobně. Takovéto případy pak na některé osoby působí tak, že riziko spojené s odhalením a potrestáním za porušení právních norem je minimální a že se páchat trestnou činností dokonce vyplácí. I proto se pak v naší společnosti běžně setkáváme se skutečností, že takováto trestná činnost je běžně přijímána jako součást ekonomického fungování. [16]

2.2 Úloha soukromého detektiva

Pokud hovoříme o problematice rozkrývání latentní hospodářské kriminality, je úloha soukromého detektiva postavena především na sběru informací. Hovoříme o informacích z neprocesních zdrojů, jejichž účelem může být mimo jiné dokazování před soudem. Soukromý detektiv při rozkrývání latentní hospodářské kriminality musí informace potřebné pro trestní řízení získat, shromáždit a dokumentovat. Nevyhnutelná je pak také spolupráce s advokátem a orgány činnými v trestním řízení, kterým bývají takovéto informace posléze zpravidla předány. [3], [11], [22]

Podstatu detektivních činností a tedy stěžejní právní normou o kterou se detektivní vyšetřování opírá je zakotvena právě v trestním řádě, protože § 89 odst. 2 trestního řádu, uvádí:

„... za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité v trestním řízení a ohledání. Skutečnost že důkaz nevyžádal orgán činný v trestním řízení, ale předložila jej některá ze stran, není důvodem k odmítnutí takového důkazu“.

Tedy že tyto informace (fotodokumentace, znalecké posudky, čestná prohlášení, atd.) mohou být využity nejen jako orientační skutečnosti, ale také jako přímý důkaz při dokazování před soudem.

2.3 Hospodářská kriminalita

Procesní právo vytyčuje postupy, které jsou pro uplatnění práva u příslušných institucí užívány. Stěžejním zákonem ve vztahu k hospodářské kriminalitě je trestní řád², který souhrnným způsobem upravuje normy v rámci trestního řízení. Je kodexem trestního práva procesního. Pomocí tohoto zákona je vymezeno postupování a činnost orgánů činných v trestním řízení při rozkrývání trestných činů, zjišťování jejich pachatelů a následné potrestání. Je v něm také uvedeno, jakých práv a povinností je nutné se domáhat při řízení s osobami, proti nimž je řízení mířeno nebo jsou na tomto řízení pouze zúčastněny (svědci, obhájci, znalci, tlumočníci atd.). Trestní řád se skládá z pěti částí [4], [8]:

- společná ustanovení – tato část se skládá z osmi hlav (§ 1 – 156) vymezují účel zákona, zásady trestního řízení, práva a povinnosti zúčastněných osob, obecné záležitosti úkonů trestného řízení, postup při zajišťování osob a věcí a způsoby dokazování a rozhodování,
- přípravné řízení – složeno ze dvou hlav 9 a 10 (§ 157 – 159h), které upravují postup před zahájením trestního stíhání, vyšetřování, rozhodování v přípravném řízení a dozor státního zástupce nad dodržením zákonnosti v přípravném řízení,
- řízení před soudem – hlava 11 – 22 (§ 180 - 365) tato část vykládá stadia předběžného projednání obžaloby, hlavního líčení, řízení o řádných i mimořádných opravných prostředcích a výkonu trestů a ochranných opatření,

² V České republice je aktuální podoba trestního řádu zakotvena v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, účinný dnem 1.1. 1962.

- některé úkony související s trestním řízením – hlavy 23 a 25 (§ 366 – 460zp), část obsahující úpravu řízení v případě milosti a amnestie a upravuje správní styk s cizinou,
- přechodná a závěrečná ustanovení (§ 461 - 471).

Důležité je zmínit, že podle tohoto zákona je dosažení účelu (§ 1 účel zákona) trestního řízení právem i povinností všech občanů a mělo by vést k upevňování zákonnosti a k předcházení a zamezování trestné činnosti. Stejně tak je důležitý pro výchovu občanů z pohledu svědomitého dodržování zákonů a pravidel občanského soužití a plnění povinností, které mají ke státu a společnosti.

2.3.1 Základní zásady trestního řízení

Jsou v rámci trestního řádu upraveny v jeho § 2 a chápeme je jako základní myšlenku, na které je trestní řízení jako celek postaveno. Jejich důležitost stanovuje zákon samotný a tyto zásady tvoří ucelenou soustavu, přičemž jednotlivé zásady na sebe navazují a úzce spolu souvisejí. Jsou základem pro jednotlivé právní instituty a stádia trestního řízení a jejich výklad musí jít ruku v ruce s Ústavou a Listinou. Jednotlivé zásady jsou vyjmenovány a popsány v tabulce 1. [4], [8]

Tabulka 1 Základní zásady trestního řízení a jejich popis, zdroj: [4], [8]

ZÁSADA	POPIS ZÁSADY
Jistota řádného zákonného procesu	garantuje, že do práv stíhaných občanů nebude zasahováno více než je opravdu nutné a vylučuje bezdůvodné stíhání občanů.
Presumpce neviny	dokázaná nevina má stejný význam jako nedokázaná vina, jinými slovy na člověka, proti kterému je vedeno trestní řízení, je nahlíženo jako na nevinného až do doby, dokud není soudem vysloven rozsudek o jeho vině.
Legality	<i>„Státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.“</i>
Oficialita	jde o fakt, že pokud zákon nestanoví jinak, mají orgány činné v trestním řízení postupovat při trestním řízení z úřední povinnosti.

ZÁSADA	POPIS ZÁSADY
Přiměřenost (zdrženlivost)	orgány činné v trestním řízení by neměly do základních práv a svobod občanů zasahovat jinak, než tomu je zaručeno Listinou a mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách.
Materiální pravdy	i po doznání obviněného je nutné orgány činnými v trestním řízení přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu tak, aby byl zjištěn skutkový stav, o kterém nejsou důvodné pochybnosti a to v rozsahu nezbytném pro jejich rozhodnutí.
Vyhledávací	povinnost orgánů objasnit veškeré skutečnosti svědčící jak v prospěch, tak nepospěch obviněného.
Volné hodnocení důkazů	ke každému důkazu je orgány činnými v trestním řízení přistupováno jednotlivě i v jejich souhrnu podle jejich vnitřního přesvědčení, postaveném na pečlivé úvaze všech okolností případu.
Obžalovací	soudní řízení nemůže být vedeno bez obžaloby nebo návrhu na potrestání.
Přejnost	hlavní líčení a vynášení rozsudku je soudem konáno zásadně veřejně ³ .
Bezprostřednost	soud smí v rámci hlavního líčení přihlížet jen k těm důkazům, které byly provedeny v daném jednání.
Ústnost	soud smí rozhodovat pouze na základě ústních provedení důkazů a přednesů stran ⁴ .
Právo na obhajobu	každý proti komu je řízení vedeno, má právo na obhajobu a to vlastní nebo za pomoci obhájce.

³ s výjimkou § 199 odst. 2 tr. řádu – ...ohrožení utajených informací a § 200 tr. řádu - ...odepření těm co by mohli rušit důstojný průběh hlavního líčení.

⁴ s výjimkou např. § 211 odst. 2 tr. řádu – výslech svědka, který se z důvodu dlouhodobé nemoc nemůže dostavit k hlavnímu líčení.

ZÁSADA	POPIS ZÁSADY
Právo na použití mateřského jazyka	každý kdo neovládá jazyk v němž je trestní řízení vedeno, má právo na jazyk, který ovládá, popřípadě bude dle § 29 tr. řádu přibrán tlumočník.

2.3.2 Subjekty trestního řízení

Mezi subjekty trestního řízení řadíme v první řadě orgány činné v trestním řízení (tj. soud, státní zástupce a policejní orgány). Dalšími subjekty jsou pak osoby, proti kterým je trestní řízení vedeno (tzn. podle stádia trestního řízení podezřelý, obviněný, obžalovaný, nebo odsouzený), obhájce, poškozený, zúčastněná osoba, osoba s tzv. samostatnými obhajovacími právy (zákonný zástupce, opatrovník, osvojitel, partner, manžel, apod.) probační úředník nebo orgán prověřený péčí o mládež. [4], [8]

Soud

Je zde k poskytování ochrany právům a to tím, že v trestním řízení rozhodují o vině a ukládají zákonem stanovené tresty či jiná opatření. Zákon přiznává soudům jako státním orgánům soudní pravomoc. Soudy pak mohou v rámci trestního soudnictví tedy trestní soudní pravomoci vykonávat soudní řízení trestní podle trestního řádu (řídí jeho průběh, rozhodují v něm a také rozhodnutí vykonávají). Důležité je také zmínit soudní příslušnost, čímž se vymezují okruhy působnosti mezi jednotlivými stupni soudů a soudů stejného stupně. Daná příslušnost se dělí na [4], [8]:

- věcnou (§ 16 a násl. tr. řádu) – která řeší jaký soud zda krajský nebo okresní je oprávněný vyřizovat trestní záležitosti určitého druhu,
- místní (§ 18 tr. řádu) – jenž určuje, který ze soudů má věc projednat a v prvním stupni rozhodnout.

Státní zastupitelství

Díky těmto státním úřadům je realizováno v rámci trestního řízení právo státu na stíhání osob, které se dopustily trestného činu a tím je dosahováno nároku zákonitosti (legality).

Ministerstvo spravedlnosti vydalo vyhlášku, na základě které byly na Vrchním státním zastupitelství v Praze, Olomouci a jeho pobočkách v Brně a Ostravě, zřízeny odbory, které se zabývají závažnou hospodářskou a finanční kriminalitou. Ty řeší úmyslnou trestnou činnost

spáchanou v rámci bank, investičních společností, investičních fondů, obchodníků s cennými papíry, pojišťoven, zdravotních pojišťoven, penzijních fondů, stavebních spořitelien nebo spořitelního a úvěrového družstva a to v případech, kdy došlo ke škodám nad 100 miliónů Kč. Stejně tak řeší úmyslnou trestnou činnost, kterou vznikly škody nejméně 50 miliónů Kč a to na majetku nebo majetkovém podílu státu. Státní zástupci pak podávají obžaloby a účastní se řízení před soudem. [4], [8]

Policejní orgán

Policejním orgánem rozumíme (podle § 12 odst. 2 tr. řádu) zejména útvary Policie České republiky. Trestním řádem není přesně vymezeno, které orgány PČR mají funkci policejního orgánu ve smyslu příslušných ustanovení trestního řádu. To je řešeno Závazným pokynem policejního prezidia č. 130/2001, který udává postup PČR při plnění role v trestním řízení. Je tak vymezena věcná a funkční příslušnost daného orgánu. Úkoly policejních orgánů pak plní policisté zařazení např.[4], [8]:

- v rámci okresních ředitelství (obvodní, městské) na obvodních odděleních, na inspektorátech dopravy nebo v rámci oddělení obecné či hospodářské kriminality,
- v rozsahu správy krajů a správy hl.m. Prahy na odborech obecné a hospodářské kriminality nebo dálničních odděleních a dopravních oddělení nehod pod správou hl.m. Prahy,
- v rámci Služby kriminální policie a vyšetřování na útvarech s celorepublikovou působností jako je Národní protidrogová centrála, Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu nebo Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu,
- také v rámci Služby cizinecké a pohraniční policie,
- nebo v rámci kontrolních útvarů policie zkombinovat

Z výše uvedeného je zřejmé, že při zahájení trestního stíhání mohou plnit úlohy policejního orgánu všechny orgány v rámci § 12 odst. 2 tr. řádu, ale vyšetřování může provádět pouze Služba kriminální policie nebo útvary stanovené zvláštním zákonem.⁵

Ve spojení s hospodářskou kriminalitou jsou také důležité pověřené celní orgány, které mají status policejních orgánů v rámci řízení o trestných činech, jako jsou porušení celních předpisů a předpisů o dovozu, vývozu nebo průvozu zboží.

⁵ Zákon o policii, který v § 3a uvádí, že jde o útvary s územně vymezenou působností.

Podezřelý, obviněný, obžalovaný a odsouzený

Je nutné si uvědomit, že osoby, proti nimž je trestní řízení vedeno jsou jak procesní stranou, důkazním prostředkem, tak zároveň i předmětem výkonu rozhodnutí, a proto tato řízení bývají poměrně složitou záležitostí. Je nutné počítat s osobami ve stádiích [4], [8]:

- podezřelí – osoby, buď uvaleny vazbou nebo osoby ve zkráceném přípravném řízení (podle § 76 odst. 1 tr. řádu resp. § 179b odst. 4 tr. řádu),
- obvinění – osoby, proti nimž již bylo zahájeno trestní stíhání (§ 160 odst. 1 tr. řádu), platí až do nařízení hlavního líčení soudem,
- obžalovaní – pokud pro nedostatek důkazů nebo z jiného důvodu soud navrátí věc k došetření státnímu zástupci, mohou se obžalované osoby opět stát pouze obviněnými, nicméně pokud z povahy věci nevyplývá skutečnost jiná, rozumí se obviněným také obžalovaný a odsouzený (§ 12 odst. 7 tr. řádu),
- odsouzení – ti, proti nimž byl již vydán odsuzující rozsudek či trestní příkaz, který nabyl právní moci.

Obhájce

Každý obviněný má právo na obhajobu. Toto právo pak lze rozdělit na obhajobu materiální a obhajobu formální. Materiální obhajobou se rozumí právo na hájení se sám, formální pak na právo mít obhájce. Obhájcem pak v rámci trestního řízení může být pouze advokát (viz. Zákon o advokacii § 4 a 5).

Poškozený

Poškozeným je každý, komu byl pachatelem spáchána určitá újma na zdraví, majetku, morálce či jiné hodnotě a to v rámci trestného činu, který pachatel spáchal. Může jí být fyzická osoba, právnická osoba, ale i stát.

V případech hospodářské kriminality jde především o to, rozlišit poškozené, kteří mají právo na náhradu škody nebo ty, kteří toto právo nemají. To bývá velice problematické, neboť je zcela běžné, že v rámci této kriminality se lze běžně setkat i s případy, kdy se poškození počítají v řádech desítek, stovek až tisíců. V těchto případech zákon stanovuje, že pokud je počet poškozených nebývale vysoký a nelze ke každému z nich přistoupit jednotlivě z důvodu ohrožení rychlého průběhu trestního stíhání, je nutné, aby si zvolili společného zmocněnce, za pomoci kterého bude jejich právo uplatňováno. Pokud počet takto vybraných zmocněnců překročí počet šest nebo se poškození na výběru nedohodnou, je tento zástupce zvolen

soudem. Zmocněnec pak vykonává práva poškozených, které zastupuje a uplatňuje v trestním řízení nároky na náhradu škod, které jim vznikly. [4], [8]

2.4 Počáteční úkony rozkrývání

V rámci počátečních úkonů při rozkrývání hospodářské kriminality je nutné zajistit především osoby a věci související s konkrétními případy trestného činu, patří sem [4], [8], [18], [24]:

- vyžadování potřebných vysvětlení od fyzických a právnických osob, ale i státních orgánů (§ 158 trestního řádu),
- zadržení podezřelých osob (§ 76 trestního řádu),
- vydání a odnětí věcí důležitých pro trestní řízení (§ 78 a násl. trestního řádu),
- zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (§ 79a trestního řádu),
- zajištění nemovitostí nebo jiné majetkové hodnoty (§ 79d a § 79e trestního řádu),
- domovní a osobní prohlídky a prohlídky jiných prostor pozemků (§ 82 a násl. trestního řádu),
- zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování (§ 86 a násl. trestního řádu),
- odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 a násl. trestního řádu),
- vyžadování odborných vyjádření a znaleckých posudků (§ 105 a násl. trestního řádu).

S přihlédnutím na značnou variabilitu hospodářské kriminality se uvádějí dva zobecnující způsoby, jak v těchto počátečních fázích rozkrývání postupovat [4], [8], [18], [24]:

- **Frontální postup**

Užívá se při rozkrývání rozsáhlejších případů s velkým množstvím možných pachatelů. Jednotlivé úkony jsou většinou prováděny paralelně i na více místech současně či ve svém těsném sledu, kdy je do akce nasazen největší možný počet potřebných sil a prostředků. Je totiž nutné, aby veškeré klíčové úkony byly provedeny v co nejkratším možném čase a nestihly tak být předem vyzrazeny. Je tak zabráněno možnému zničení potřebných důkazů nebo skrytí či útěku pachatelů. Frontální postup tak vyžaduje velice dobrou přípravu a spolupráci.

- **Průběžné rozvíjení vyšetřování**

Velice náročný na analytickou činnost a prognózování, ale na rozdíl od předešlého není tak náročný na organizaci a nasazení sil a prostředků. Úkony jsou zpravidla prováděny postupně a důraz je zaměřen na slabý článek řetězce (např. zajištění nelegální výroby alkoholických nápojů). Pokud není podchycen slabý článek řetězce, může pachatel zlikvidovat potřebné důkazní materiály. Nemalou roli zde hraje také moment překvapení.

2.5 Vyšetřovací verze, plánování a organizace

K úspěšnému odhalování a rozkrývání hospodářské kriminality napomáhá především týmová práce. Jsou vytvářeny specializované týmy, které úzce spolupracují s odbornými konzultanty, tedy lidmi co se v daném oboru pohybují. Velké problémy pak jsou zapříčiněné také latencí a pácháním, které se z počátku může jevit jako legální. Neméně důležitou složkou je i vytyčení verzí o počtu pachatelů, jejich úlohách a míře trestní odpovědnosti, popřípadě posouzení zda nedošlo ke zločinnému spolčení (§ 89 odst. 17 trestního zákona). Obecně jsou při rozkrývání této kriminality nutné vysoké nároky na organizaci a plánování vyšetřování. [4], [8], [18], [24]

2.6 Výslech obviněných a svědků

Pro hospodářskou kriminalitu je charakteristické, že pachateli bývají většinou lidé bez jakékoliv trestní minulosti. Tito lidé jsou navíc často s vyšším vzděláním, s pravomocemi řídit a rozhodovat a dobře finančně zajištěni. Tací lidé pak z pravidla nemají nejmenší problém s obstaráním právníckého zajištění špičkové úrovně a expertní podpory. Proto zde hovoříme o kriminalitě bílých límečků. Pro tuto skupinu pachatelů je také typické neústupné jednání, zapírání trestné činnosti, předstírání falešných skutečností a odvolávání se na podnikatelské riziko, apod. [4], [8], [18], [24]

Výslech obviněného⁶

Z výše uvedených důvodů je při výsleších tohoto typu obviněných nutná především dokonalá příprava výslechového plánu, tedy otázek, na které chce vyšetřovatel znát odpovědi a především pořadí předkládání důkazních materiálů, není žádoucí, aby některé skutečnosti

⁶ § 91 a násl. trestního řádu

byly pachateli předloženy dříve, než je nutné (např. účetní doklady). U komplikovanějších případů je také žádoucí, aby se výsledku účastnili soudní znalci či experti z různých oborů (např. počítačový experti).

Výslech svědků⁷

U výslechu svědků je obtížné posoudit především jejich věrohodnost. Často jsou svědky podávané informace nepravdivé nebo neúplné. To bývá zapříčiněno především faktem, že mají často malou kriminální povědomost, přetrvávající představu, že se jich daná trestná činnost přímo netýká, v některých případech dokonce mohou mít strach ze msty ze strany pachatele a v neposlední řadě zde může být svědek ovlivněn také osobním či profesním vztahem vůči obviněnému.

Konfrontace⁸

V případě, že se výpovědi pachatele a svědka příliš rozcházejí, je možné přistoupit i ke konfrontaci. Tyto osoby pak mohou být postaveny tváří v tvář. Významnou roli zde pak sehraje psychologický efekt, kdy je vyslýchaná osoba vyzvána, aby druhé osobě v přímé řeči vypověděla skutečnosti, v nichž výpovědi těchto osob nesouhlasí. Osoba, která lhala, tak často bývá pod psychickým tlakem „zlomena“ a začne vypovídat pravdu.

2.7 Znalecké dokazování⁹

Znalecké posudky mají jako důkazní prostředky pro rozkrývání a dokazování hospodářské kriminality obrovský význam. Znalecky se pak v oblasti hospodářské kriminality posuzují [4], [8], [18], [24]:

- pravost, popřípadě původ různých listin a dokumentů,
- obsah elektronických nosičů (diskety, flash disky, mobilní telefony, apod.),
- zdali bylo správně vedeno účetnictví,
- průběhy a návaznosti různých bankovních a finančních operací.

K výběru znalce je potřeba přistupovat velice zodpovědně, protože správnou volbou znalce lze docílit vysoké kvality posudku, který hraje následně významnou roli při úspěšném

⁷ § 97 a násl. trestního řádu

⁸ § 104a trestního řádu

⁹ § 105 a násl. trestního řádu

dokazování. Nesmíme ale zapomínat na fakt, že znalec zůstává vždy neutrální a k právním otázkám se nesmí vyjadřovat ani je jinak hodnotit. V praxi se často setkáváme také s tím, že znalecké posudky si nechává vypracovat sám obviněný, resp. jeho právník (§ 110a trestního řádu).

3 Kriminologické aspekty rozkrývání

Ještě, než se zde dostanu k popisu hospodářské kriminality a jejímu rozkrývání z pohledu kriminologie, tzn. pohledu na pachatele, oběti a klasifikaci tohoto typu kriminality, ve stručnosti zde objasním co to vlastně taková kriminologie je, popř. čím se zabývá, co zkoumá a jaké jsou její hlavní úkoly a cíle.

Protože se jednotlivé názory autorů neshodují, tak jednotnou a všeobecně uznávanou definici kriminologie v odborné literatuře budeme hledat marně. Obecná a stručná definice by mohla znít následovně: „*Kriminologie je vědou o kriminalitě (zločinnosti), o jejích pachatelích a obětech a o její kontrole.*“ [19]

V současné době je již kriminologie samostatnou vědní a pedagogickou disciplínou a jak plyne z uvedené definice, jejím hlavním bodem zájmu je kriminalita. Kriminalita je jakýsi ve společnosti neojedinělý jev, a protože v ní způsobuje nejrůznější škody a újmy a to jak materiální, tak i nemateriální (strach, nejistota, apod.), je pro společnost jevem škodlivým, tzv. „sociálně patologickým“. Kriminologie se proto snaží kriminalitu nejrůznějšími způsoby zkoumat a komplexně na ní nahlížet, jedná se především o příčiny a pohnutky pachatele nebo jen rizikové situace, dále nejrůznější formy a projevy kriminality, jejich popis, analýzu, strukturu, způsobené škody a újmy nebo také o pokus prognózy budoucího vývoje. Velice důležitá je i tzv. kontrola kriminality, kde jde o udržení kriminality v určitých mantinelech a o její omezování na základě úsilí státu a společnosti.

Pokud se danou problematikou budeme zabývat z pohledu soukromé detektivní činnosti, je nutné si uvědomit, že jde o velice složitou a náročnou činnost, při níž ale nelze spoléhat pouze na zkušenosti a návyky. Je zřejmé, že je nutné jí pojímat jako tvůrčí práci, jejíž úspěšnost závisí také na poznávání a analýzách složitých společenských vztahů. A protože přispívá a chrání lidské práva a svobody, zákonitě se musí zabývat analýzami situací a jevů, v rámci kterých je porušování práv a svobod zapříčiňováno nebo které jejich realizaci znemožňují. Takové jevy bývají označovány jako „sociálně patologické konfliktní procesy“ a někdy také nesou znaky zločinnosti (kriminality). Kriminologie se pak takovouto oblastí „patologie společenských vztahů“ v rámci své oblasti zabývá. Kriminologické pojetí je proto nutné považovat z hlediska efektivnosti za značně výhodné a v některých případech (např. ve spojení s trestní oblastí) dokonce za nepostradatelné. Kriminologie má své místo ve všech fázích soukromé detektivní činnosti a ne jinak tomu je i při rozkrývání právě případů latentní hospodářské kriminality. [2], [19]

3.1 Pohled kriminologie na hospodářskou kriminalitu

Po roce 1989 dochází v České Republice ke značnému rozmachu podnikání a s ním přichází i mnoho nových a neustále se měnících právních předpisů, které je v této souvislosti nutno dodržovat a respektovat. S porušováním těchto právních předpisů totiž přichází i mnoho nových typů kriminality, která je často velice těžko předvídatelná, a která může nezdědka kdy vznikat na základě mylné představy některých subjektů o transformaci ekonomiky plánované na ekonomiku tržní. I když je hospodářská kriminalita od roku 1989 neustále rostoucí, její podíl na celkové kriminalitě není zdaleka tak vysoký jako škody, které jsou při této trestné činnosti napáchány. Dalším charakteristickým rysem hospodářské kriminality je její velká latence a s tím související nízká objasněnost případů a postih pachatelů, což je patrně způsobeno nízkou kriminální citlivostí veřejnosti. Nezdědka kdy se dokonce setkáme s faktem, že pachatelé této trestné činnosti mají otevřené sympatie ze strany veřejnosti. [8], [15]

Můžeme proto říci, že špatný vliv hospodářské kriminality na společnost je více než zřejmý a na společenské vědomí působí velice negativně až destruktivně. Vždyť v některých případech dochází k přímému poškozování občanů (vkladatelů zkrachovalých bank, kampeliček, investičních společností, apod.) a řada pachatelů těchto trestných činů pak díky obtížnému odhalování a prokazování, nebývá potrestána ba ani odhalena. V této souvislosti se v rámci hospodářské kriminality také setkáváme s novým typem pro společnost velmi nebezpečných pachatelů (tzv. bílé límečky), kteří navenek působí jako řádní občané, často trestně bezúhonní, s nadprůměrnými znalostmi z daného oboru, vysokými pravomocemi a postavením, a kteří často mají také plnou důvěru svého okolí. Páchání hospodářské kriminality v posledních letech přerostlo v tak závažný jev, že ze svých hodnot v očích veřejnosti ztratilo nejen národní hospodářství, ale i právní povědomí občanů. Na získávání majetku a společenský vliv tak je ze strany veřejnosti nahlíženo velice skepticky. [8], [15]

V praxi se často můžeme setkat s faktem, že subjekty odmítající jednat nepoctivě a na hraně zákona, jsou v rámci konkurenčního boje úspěšně vytěsňovány z trhu právě subjekty, které tuto trestnou činnost páchají. Tito pachatelé pak mají otevřenou cestu k monopolní pozici na trhu, k zprostředkovanému ovlivňování přidělování veřejných zakázek, dotací, půjček, výší daní, apod. Jejich úspěšnost se pak lehce může přenést i do politického života či jeho ovlivňování. I proto se často v souvislosti s hospodářskou kriminalitou hovoří o organizovaném zločinu, který s úspěchem proniká do státní správy. Důvěryhodnost

a schopnost fungování tržního hospodářství a politického systému tak díky těmto skutečnostem v očích společnosti rapidně klesá a hospodářská kriminalita pro ní navenek působí jako prakticky nepostižitelná. [8], [15]

Jako podpůrný a nenahraditelný prostředek k ochraně řádných ekonomických vztahů v tržním hospodářství působí trestní právo. Samo o sobě trestní právo nemůže jevům tvořícím hospodářskou kriminalitu zcela zabránit, ale rozsah trestního postihu je omezen rolí podpůrnou, kterou figuruje trestní represe. Trestní represe je pak uplatňována jako krajní prostředek tam, kde jiné prostředky nestačí nebo nejsou účinné. Zásadní roli tedy musí sehrát jiné než trestněprávní nástroje, hovoříme zde o kvalitním mimotrestním rámci podnikání a hospodářské soutěže, který by měl obsahovat určité hmotněprávní úpravy prostředků obchodních, občanských, správních, či finančních práv, ale také procesní pravidla, jejímž prostředkem je pak možné, docílit co nejrychlejší vynutitelnosti porušených práv. [8], [15]

3.2 Pohled kriminologie na pachatele hospodářské kriminality

V hospodářské kriminalitě se nelze setkat se zcela vyhraněným typem pachatele a stát se jím může téměř každý, kdo vykonává hospodářskou činnost. Ve většině případů se pak setkáváme s **pachateli příležitostnými**, kteří se pro spáchání trestného činu rozhodli z nutnosti, například když se snažili udržet firmu v rámci konkurenčního prostředí. Dalším typem jsou pak pachatelé, které žene ke spáchání trestného činu pokušení a potřeba riskovat nebo pachatelé, páchající trestný čin z blahobytu. Pro oba typy je ale společné, že ke spáchání trestného činu se rozhodli až poté, kdy k takovému jednání dostali příležitost (snadná realizovatelnost) a podlehli pocitu snadného zisku či jiné výhody. Druhou a zatím méně početnou skupinou jsou pak **pachatelé profesionálové**, kteří veškerou svojí trestnou činnost páchají účelně za vidinou dosažení nelegálních zisků a hospodářský a obchodní styk je pro ně pouze záminkou k tomu, aby nebyly odhaleny jejich nelegální praktiky. [8], [15]

V této souvislosti byl Institutem pro kriminologii a sociální prevenci v Praze realizován výzkum, který se osobou pachatele zabýval a na základě analyzovaných případů hospodářské kriminality, byla pak vypracována kategorizace těchto pachatelů [8]:

- **Naivní a lehkomyšlný pachatel** – jde o typ pachatelů, z kterých se často stávají tzv. bílí koně. Lidé mladšího věku (pod 30 let), kteří se svojí nezkušeností, důvěřivostí, neobratností v daném podnikání a nereálným odhadem dostávají do nepříjemností tím,

že nejsou schopni splácet své závazky nebo si berou další úvěry, aniž by je pak byli schopni splácet. Jejich podnikání bývá zpravidla menšího rozsahu. Tyto skupiny pachatelů se mohou stát snadnou kořistí pro zkušenější podvodníky, kterými jsou díky své naivitě a špatné situaci využíváni k realizaci svých cílů a záměrů bez své vlastní újmy, jde o tzv. *bílé koně*,

- **pachatel sportovec** – typ pachatelů, který si je vědom svého nezákonného jednání a provádí ho zcela úmyslně. Odhalení jeho činnosti a případný trest zpravidla bere jako určité riziko, které je ochotný podstoupit a s kterým počítá,
- **bezohledný dobrodruh** – i když tento typ pachatelů je často již se záznamem v trestním rejstříku, svojí podnikatelskou činnost vykonává zpočátku v souladu se zákonem a pro následnou trestnou činnost se rozhodli zcela dobrovolně. Důvodem jim bývá vidina snadného zisku nebo naléhavost situace, kdy se dostanou do potíží a tato cesta je pro ně jedinou možností, jak z nich ven. Typickým znakem pro ně je pak cynismus a bezohlednost, kterým disponují vůči poškozeným,
- **pachatel velikáš** – typ pachatelů, kteří jsou přesvědčeni o své výjimečnosti, neomezených schopnostech a nedotknutelnosti a svá rozhodnutí dělají zcela bez ohledu na daná pravidla. To bývá způsobeno jejich rychlým kariéřním růstem a získáním vysoké pracovní pozice v mladém věku nebo počátečními úspěchy. Charakteristické pro ně bývá suverenita a ambicióznost, která jim minimálně z počátku často hraje do karet,
- **pachatel manipulátor** – Typ pachatelů zpravidla dosud trestně bezúhonných, těžících ze své dobré pověsti a postavení. Tito pachatelé bývají obdařeni nadprůměrnými praktickými i teoretickými znalostmi ze svého oboru. Nezákonnost jejich jednání by nikdo nepředvídal. Jedná se o takzvané **bílé límečky** a mezi pachateli dominují právě díky své cílevědomosti, vytrvalosti, chladnokrevnému jednání, vypočítavosti, touze po majetku a uznání, bezohlednosti se sklonem k egoismu a velikášství. Tito pachatelé jsou často také rafinovaní, vzdělaní, dobře situovaní a mají kombinační schopnosti.

Pachatele hospodářské trestné činnosti pak s ohledem na vztah k hospodářským subjektům lze rozdělit následovně [10]:

- Zaměstnanci,
- osoby stojící uvnitř hospodářského subjektu, proti kterému je páchána trestná činnost (konkurenti na trhu, smluvní partneři atp.),

- majitelé nebo spolumajitelé podniků a akcionáři hospodářských subjektů, kteří páchají tuto trestnou činnost především za účelem zisku či zvýhodnění na finančních trzích, apod. Do této skupiny patří i podnikatelé, kteří tzv. tunelují společnost, v které mají určitý podíl nebo pachatelé deliktů spojených s privatizací státního majetku a podobně.

Multidisciplinárnost moderního přístupu kriminologie nám také říká, že pachatelem se člověk stává za působení mnoha faktorů, jako jsou výchova, sociální prostředí, osobnost a tak podobně a vlivy, jako je dědičnost či vrozenost toto chování neovlivňují. V rámci rozkrývání hospodářské kriminality je tedy žádoucí, zpracovat následnou osobnostní analýzu [7], [25]:

- Genetický program jedince (rodina, apod.),
- sociální program jedince (ambice, cíle, apod.),
- sociální zkušenosti (sociální skupiny, které ho v minulosti mohly ovlivnit),
- dnešní sociální vlivy.

3.3 Pohled kriminologie na příčiny hospodářské kriminality

Abychom byli schopni latentní hospodářskou kriminalitu rozkrývat, účinně s ní bojovat či jen vytvářet efektivní a účinná preventivní opatření, je nutné rozpoznat, co je její příčinou. Tyto příčiny je ovšem velice těžké jednoznačně a taxativně vyčíst z důvodu velké variability a přizpůsobivosti k společenským a ekonomickým změnám. Mezi stávajícími příčinami, které se navíc často mění, přizpůsobují a různě prolínají, tak vznikají i příčiny a faktory nové. [2], [10]

Společenské prostředí

Protože byl do roku 1989 monopolním vlastníkem většiny majetku stát, byla po převratu během velice krátké doby zcela přeházena struktura vlastnických vztahů. Díky privatizaci a restituci byl původním majitelům či jejich dědicům navrácen znárodněný a násilně zkonfiskovaný majetek a mezi lidmi se začala objevovat znatelná sociální nerovnost.

Z této skutečnosti následně vykryštalizovaly dvě skupiny občanů. Ti co majetek výše zmíněným způsobem získali, a to ne vždy zcela zákonným způsobem, a ti co takto nezískali nic a začali se setkávat s následky hospodářské kriminality. První skupině občanů hrály do karet především tehdejší banky, které se nebránily poskytování, v dnešní době zcela

rizikovým, úvěrům a příliš se nezaobíraly zkoumáním jejich návratnosti či reálnosti podnikatelského záměru. Stejně tak neprojevovaly příliš velké úsilí o to zjistit, zda jsou zajišťovací instrumenty k těmto půjčkám adekvátní a zdali nejsou zastavované věci nadhodnoceny. V té době bylo také možné, aby z organizace, která byla před krachem (podnikatelský záměr se nepodařilo realizovat), šlo vyvést pokud možno co nejrychleji veškerý zpeněžitelný majetek. Nezřídka kdy tak společnosti v konkurzu končily pouze s dluhy a management, který toto zapříčinil, podnikal dál v jiné společnosti.

Lidé v druhé skupině se pak setkávali s nezaměstnaností a krachem společností a podniků, které dříve prosperovaly. Dalším problémem byly kupónové knížky, které někteří z těchto lidí vlastnili a snažili se o jejich zpeněžení či zhodnocení. To byla příležitost pro ty, kteří se tohoto faktu snažili zneužít a na takovémto zájmu společnosti chtěli řádně vydělat. Začaly se hojně zakládat investiční společnosti, které svým vkladatelům nabízely velice výhodné roční zhodnocení finančních prostředků, často i dalece přesahující úrokové sazby komerčních bank. A ačkoliv pak zpočátku svým vkladatelům tyto částky proplácely, šlo pouze o částky z vkladů dalších nalákaných důvěřivců. [2], [10]

Právní rámec

Absolutní změna struktury a s ní spojené problémy po roce 1989 byly zapříčiněny zákonitými nedostatky v právní úpravě. Tržní hospodářství, které se zde znovu objevilo, tak nebylo podloženo patřičným právním prostředím, a to jak trestním tak i mimotrestním. Legislativa tak mnohdy nestačila včas reagovat na obrovské přesuny majetkových hodnot, které se zde v rámci změny vlastnických vztahů začaly vyskytovat.

V té době se často postupovalo metodami pokusů a omylů, právní úpravě často chyběla komplexnost, přehlednost, propracovanost a provázanost, často ani nebyl patrný záměr a cíl, který by měla nová právní úprava zcela jasně sdělovat. V právních novelách té doby šlo častěji o obranu proti již existujícímu ohrožení, než o předvídání praktické reality s jistou mírou preventivní ochrany, jako tomu je u právních norem dnešní doby. Jako příklad zde lze uvést trestný čin úvěrového podvodu (dříve dle § 250b trestního zákona) poskytující ochranu sjednávání úvěrových smluv, subvencí a dotací, jehož účelové určení bylo do zákona zavedeno až s novelou č.253/1997 Sb. účinnou od 1.1. 1998. V praktické realitě šlo o klasický podvod žadatelů o úvěr, kteří bankám poskytovali nepravdivé, či velmi zkreslené údaje aby jim byl úvěr, který následně úmyslně nespláceli, poskytnut. Než byla zmíněná novela do zákona zavedena, posuzoval se tento trestný čin jako podvod (dříve dle § 250 trestního zákona). Bylo tedy nutné, aby jim byl záměr nesplácet poskytnutý úvěr ve stanovené době,

prokázán. Prokázat takový úmysl nesplácet úvěr bylo velice obtížné, věřitelé se často hájili i fakty, že jim nevyšel podnikatelský záměr a že daný úvěr chtěli celý splatit i přesto, že úvěrové prostředky použili v rozporu s úvěrovou smlouvou, což v té době nebylo trestné.

O vymahatelnosti práva lze mluvit jako o podstatném problému. Často se v praxi můžeme setkat s průtahy v obchodním soudnictví a práci rejstříkových soudů, kdy orgány činné v trestním řízení pak nahrazují nečinnost obecných soudů. Často jsou pak takto zneužívány oznamovateli k tomu, aby jim zdarma zjistili informace, které potřebují, a ke kterým by se běžným způsobem dostat nemohli (bankovní informace, apod.), např. k podávání soukromoprávních žalob. Orgánům činným v trestní řízení často komplikuje práci také povinnost mlčenlivosti ve prospěch pachatelů, vybavení, kterým jim nelze konkurovat, výhrůžky ze strany pachatelů, jejich korupční snahy a často je na ně kladen nátlak ze strany veřejnosti a médií. [2], [10]

Morálka a hodnota společnosti

Hospodářská kriminalita je charakteristická také tím, že zde nejde o násilí a obranné reakce poškozených, ti navíc často nejsou ani známy. Společnost jí často toleruje a považuje za samozřejmou součást, co k ní patří. Pachatele takovéto kriminality je pak velice těžké odhalit a postavit před soud, popř. odsoudit. Odsouzeným pachatelům se pak i přesto takovéto trestné činy vyplácí, nejen že k jejich odhalení dochází často až za velice dlouho dobu po spáchání, ale uložené tresty bývají velice mírné a majetek získaný touto činností se pak již nepodaří zajistit či odňat. Protože se zpravidla jedná o velice společensky a ekonomicky zajištěné pachatele, setkáváme se často i se značnou shovívavostí zákonodárců a orgánů činných v trestním řízení. Není pak neobvyklé, když tímto v rámci trestního řízení dochází ke vzniku korupčních vztahů a elitní pracovníci PČR či správci daní jsou přetahováni na lukrativní pozice v hospodářské sféře, kde často mohou zneužít svých dosavadních zkušeností a znalostí z dřívější činnosti. Zda na takovou nabídku tyto osoby přistoupí či nikoliv pak rozhodne právě mravní přesvědčení oslovených.

K nárůstu hospodářské kriminality pak vede také přesvědčení, že taková trestná činnost se zpravidla vyplácí. Podnikatel, který je v prostředí, kde je porušování daných norem, pravidel chování a porušování zákonů zcela normálním nástrojem pro získávání finančních prostředků se bude chovat stejně, aby se v takovém prostředí vůbec prosadil. Dochází tak k rychlému šíření kriminální infekce. [2], [8], [15]

3.4 Rozkrývání z pohledu kriminologie

V rámci složité činnosti, kterou rozkrývání latentní hospodářské kriminality je, není možné spoléhat pouze na zkušenosti nabyté kriminalistickou praxí, ale je také nutné zhotovit kriminologickou analýzu dané situace. V rámci ní je pak možné odhalit faktory, které vznik takovéto kriminality umožnily nebo usnadnily. Hovoříme-li o problematice společností, bude se jednat o kriminologickou analýzu dané organizace, na základě které pak budeme schopni učinit a implementovat takové mechanismy, které páčání kriminálních činností znesnadní nebo jim úplně zamezí (např. úpravy režimových opatření apod.). Aby detektivní zakázka byla úspěšná, je tedy nutné přesně rozpoznat podstatu a příčinu vzniku trestného činu, který má být odhalen, rozpoznán, a který by měl být následně i dokázán. Každý trestní čin je pak v tomto případě, z hlediska kriminologie, pojímán jako patologické jednání zaměřené proti ekonomickým zájmům organizace. [7], [25]

V rámci analýzy klima organizace je tedy podstatné, podrobně se zaměřit a rozebrat příčinné podmínky pro vznik trestných činů. Příčina, která pachatele vede k tomu, aby latentní ekonomickou kriminalitu páchal, tedy aby byl k jejímu páčání podnícen a motivován, v těchto případech pramení ze sociálních, politických a ekonomických podmínek. Takové podmínky jsou pak chápány jako množiny stavů, které takovéto jednání usnadňují nebo umožňují provádět. Na bázi těchto stavů se pak člověk (zaměstnanec) rozhoduje, zda svůj čin spáchá nebo nikoliv. Takto se pak potencionální pachatel rozhoduje na základě nějaké potřeby a míry touhy k jejímu uspokojení a podle toho jak jsou v dané organizaci nastaveny režimové podmínky, je pak závislý výsledek jeho rozhodnutí. Pokud jsou příčiny i podmínky nastaveny tak, že mu je umožněno své touhy neadekvátním způsobem splnit, je možné že se zachová protiprávně. Kombinací příčin a podmínek pak může vzejít pachatel, který je motivován působením několika motivů, kterých si je obvykle vědom. Těmito základními motivy jsou [7], [25]:

- Potřeba uplatnění,
- potřeba seberealizování,
- potřeba jistot.

Výše zmíněné potřeby jsou pak podmíněny působením dalších vlastností dané osoby (fantasie, temperament, intelekt, city, svědomí, apod.), a pokud tyto touhy nejsou dostatečně naplňovány, vede to k poklesu jak pracovní výkonnosti, tak k páčání trestné činnosti. V těchto případech by pak měli dostávat prostor ke své činnosti právě soukromí detektivové

a měly by být prováděny pravidelné pohovory a hodnocení zaměstnanců ze strany oddělení péče o lidské zdroje. Právě díky takovýmto pohovorům a včasnému podchycení těchto jedinců, je možné působit preventivně a včas odhalit příčiny a podmínky páchaní latentní hospodářské kriminality. Jejich neodhalení pak může velice nepříznivě působit na organizaci nejen pácháním podvodů, zpronevěr, krádeží, ničením materiálních a duchovních hodnot, korupcí, apod., ale také může dojít ke zneužití těchto lidí jako zdroje informací pro konkurenci. V této rovině hovoříme o příležitostných pachatelích. [7], [25]

Co se týče pachatelů profesionálů, v podstatě se jedná také o naplňování jejich potřeb, ovšem postupy při pronikání do struktury této kriminality bývají obtížnější a je zde zapotřebí především vhodná a účelná spolupráce s orgány PČR, především s Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu. [7], [25]

3.5 Prevence hospodářské kriminality

Pokud budeme hovořit o preventivních opatřeních hospodářské kriminality, je potřeba vycházet především z příčin a faktorů této trestné činnosti. Aby taková opatření byla efektivní, je nutné, aby tvořila jednotný a provázaný systém, a protože je takových opatření nepřehledná řada, zmíním zde alespoň některá z nich. [8], [10],

Podstatnou roli zde sehrává novela trestního řádu (zákon č.265/2001 Sb., účinná od 1.1. 2002), která velice usnadňuje a zrychluje činnost orgánů činných v trestním řízení a zajišťuje tak, aby k odhalení, usvědčení a potrestání pachatele docházelo co nejdříve po spáchání trestného činu. V jejím rámci je posíleno řízení před soudem na úkor přípravného řízení, bylo posíleno postavení státního zástupce při výkonu dozoru v přípravném řízení či rozhodování v určitých stádiích řízení a bylo umožněno v procesní formě zachytit důkazy i u případů, kde ještě nelze konkrétní osobu stíhat. [8], [10]

Dalším preventivním opatřením by mohla být stále diskutovaná trestní odpovědnost právnických osob¹⁰. Jedná se konkrétně o to, aby právnická osoba byla odpovědná za podvod, aktivní korupci a praní špinavých peněz. Zavedení tohoto opatření však prozatím bývá pravidelně zamítnuto Poslaneckou sněmovnou. [8], [10]

Důležitými zákony, které přispívají k prevenci proti hospodářské kriminalitě, a které řeší problémy s kontrolou veřejných financí a doplňují zákony o státní kontrole a o Nejvyšším

¹⁰ viz. kapitola 1.3 Trestní odpovědnost právnických osob

kontrolním úřadě, jsou zákon o majetku České republiky a Zákon o finanční kontrole. Jde tedy o správnou a efektivní funkčnost vnějších a vnitřních kontrolních úřadů.

Co se týče opatření proti konkrétním druhům hospodářské kriminality je nutné, aby bylo ztíženo nabytí živnostenských oprávnění a zápisů do obchodních rejstříků. Měly by být především řádně prověřovány adresy a místa podnikání, a také by podnikání mělo být zamezeno každé osobě, která nemá čistý trestní rejstřík, neplní závazky vůči státu nebo se opakovaně dostala do bankrotu. Stejně tak by měla být zavedena povinnost prokazovat nabytí peněz v případě získání majetku a vkladů do podnikání nebo zrušení společnosti z úřední povinnosti v případě vykazování ztráty delší, než pět let atd. Za další preventivní opatření lze považovat zavedení majetkových přiznání, s rozšířením osob podléhajících zákonu o střetu zájmu, zjednodušení daňové soustavy, zavedení minimální daně z příjmů osob podnikajících se ztrátou nebo zákon o registračních pokladnách. [8], [10]

Nutností je také celkové zvýšení znalostí práva a finančních, účetních a jiných operací a to jak u běžných občanů a managementu, tak i kontrolních orgánů a orgánů činných v trestním řízení. Velice důležité je, aby znalosti trestního práva a mimotrestní právní úpravy související s hospodářskou kriminalitou byly policistům, soudcům a státním zástupcům vštěpovány už v rámci vzdělávacího systému, kterým tyto osoby musí projít, a kterými by měly v rámci svých povolání disponovat. [8], [10]

Realizace prevence může být také řešena zmíněnými pohovory se zaměstnanci, tedy dobré komunikaci uvnitř organizací. Nesmíme zapomínat také na možnost využití detektivní metody proniknutí a získávání potřebných informací přímo z nitra organizací. [7], [25]

4 Kriminalistické aspekty rozkrývání

Protože v současné době neexistuje jediná všeobecně uznávaná definice pojmu kriminalistika, začal se prosazovat názor považující kriminalistiku za samostatnou vědní disciplínu. Kriminalistika má velmi úzký vztah k ostatním trestně právním disciplínám a vědám, které spojuje jejich jednotná společenská funkce a to sice poskytnutí ochrany společnosti před trestními činy. [1], [5]

Hlavním cílem kriminalistiky je napomáhání k potírání kriminality a to tím, že zkoumá zejména skutek trestného činu, jeho stopy, nositele stop, osobu pachatele a vypracovává metody, které mají efektivně sloužit orgánům činným v trestní řízení při odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Základním předpokladem k odhalování trestné činnosti je především správné rozpoznání a popsání spáchaného trestného činu. Kriminalistika se neomezuje na pouhý popis skutečnosti, ale hledá i souvislosti, proniká k podstatě jevů, předkládá zákonitosti či zákony platné pro objektivní realitu, přináší praktické metody a postupy a sleduje vědecké poznatky nejrůznějších oborů, které pak využívá pro své potřeby. Dále můžeme uvést, že napomáhá před nezákonnými zásahy do práv občanů při vyšetřování a stejně tak působí výchovně na potencionální pachatele trestné činnosti, kdy zvyšuje pravděpodobnost jejich odhalení, čímž může dojít i k jejich odrazení. Můžeme proto říci, že mají i **preventivní funkci**. [1], [5]

Pokud z tohoto pohledu nahlížíme na hospodářskou kriminalitu, je nutné si především uvědomit, že hospodářská kriminalita je velice mnohotvárná a flexibilní vůči změně vnějších vlivů, tzn. změně ekonomických a společenských podmínek. Proto je velice obtížné a ne zcela možné, jednoznačně určit přesné postupy, způsoby a formy při rozkrývání a odhalování a dokazování těchto trestných činů a ke každému je nutné přistupovat zcela individuálně. [8]

Při rozkrývání latentní hospodářské kriminality se obecně postupuje na základě taktik a metod soukromé detektivní činnosti. Jde v podstatě o správnou kombinaci využití metod a taktik známých z kriminalistiky s metodami a postupy soukromých detektivů. Obecně lze říci, že zde dochází k symbióze mezi prací policie (kriminalistické metody) a prací soukromých složek. Jde o kombinace metodiky a techniky rozkrývání ve vztahu ke kriminalistickým metodám, metodám policejní praxe (převážně kriminální policie), vztahem a souvislostmi s trestním právem, kriminologií a psychologií. Během postupu při rozkrývání latentní hospodářské kriminality hraje důležitou roli také znalost skutkové podstaty konkrétních trestních činů. Pokud je detektivovi skutková podstata známa, lze

vyvodit způsoby spáchání a utajování takovýchto činů a může účinně zvolit správnou taktiku a metodiku při jeho rozkrývání. [3], [5]

Základem práce při rozkrývání kriminality respektive latentní hospodářské kriminality pro orgány policie i soukromé detektivy jsou vždy **informace** nebo změny, v nichž jsou informace obsaženy. [10]

4.1 Příznačné stopy a důkazy v hospodářské kriminalitě

Z toho co bylo výše uvedeno, je patrné, že hospodářská kriminalita je velice variabilní, dynamická a vyznačuje se značnou různorodostí ve způsobech páčání trestných činů. Při postupech rozkrývání je tedy nutné neustále vytvářet a přizpůsobovat metody a postupy, které pro daný druh kriminality budou specifické a odpovídající. Nelze se v tomto případě spoléhat na univerzální, obecné způsoby a metody poznání. [8], [10]

Demonstrativně lze stopy v rámci hospodářské kriminality rozdělit do dvou skupin. Skupina **materiální stopy, listinné stopy a podobné důkazy** a skupina **stopy ve vědomí lidí**. [8], [10], [13], [18], [24]

Materiální stopy, listinné stopy a podobné důkazy:

- Listinnými důkazy je myšleno vše, co je nějakým způsobem spojeno s fungováním společností (výpis z obchodního rejstříku, daňová přiznání, dodací listy, výsledky auditů, faktury, apod.),
- nosiče informací (diskety, kartotéky, CD ROMy, flash disky, apod.).

Stopy ve vědomí lidí - jedná se o takové stopy, kdy osoby:

- Naplánovaly, organizovaly a provedly nelegální obchodní nebo finanční transakce či se podílely na jiných společensky nebezpečných jednáních,
- účastnily se likvidace důkazů nebo utajení informací o podezřelých finančních, obchodních a jiných aktivitách,
- neponechaly v tajnosti a vyzradily důvěrné informace, které byly následně zneužity jinou osobou k páčání trestné činnosti,
- zprostředkovaly či přímo poskytovaly konzultace k odborným problémům následně použitým pro páčání trestné činnosti,
- účastnily se různých porad a obchodních jednání, které přímo či nepřímo souvisely s vyšetřováním událostí,

- odhalily pochybné nebo nelegální obchodní, finanční či jiné aktivity,
- účastnily se nelegálního obchodu nebo finanční transakce,
- byly poškozeny spáchaným trestným činem.

Protože skutečnosti, se kterými se svědci v těchto případech setkali, se na první pohled mohou jevit jako zcela bezproblémové a v souladu se zákonem, je pro hospodářskou kriminalitu charakteristické, že tito potencionální svědci si často ani neuvědomují, že se svědky trestného činu stávají nebo stali. Z tohoto pak vyplívají charakteristické rysy latence a různé zvláštnosti, které při výpovědi svědka či při jeho vyslýchání mohou nastat.

4.2 Některé metody vyšetřování hospodářské kriminality

V této kapitole popíši užívané kriminalistické metody při vyšetřování trestných činů, které bývají páčány i latentně, a které jsou tedy úzce spjaty s latentní hospodářskou kriminalitou. Aplikaci těchto metod v praxi využívají nejen orgány činné v trestním řízení, ale jsou i jistým vodítkem pro soukromé detektivy, kteří si poznatky z těchto metod aplikují do svých činností. [1], [8], [12]

4.2.1 Vyšetřování hospodářské kriminality

Obecně se při vyšetřování hospodářské kriminality postupuje v rámci zásad skrytého vyšetřování. Cílem je získat co nejvíce kriminalistických stop a důkazů k usvědčení odpovědné osoby a k stanovení skutkové podstaty činu. Významným krokem při vyšetřování těchto případů bývá zjištění majetkových poměrů podezřelého. To často také vede k odhalení pachatele. Při řešení složitějších případů bývá nutné naplánovat pořadí otázek a pořadí výsledků poškozených, podezřelých a svědků. Velice často se v těchto případech setkáváme se značnou neochotou vypovídat. To bývá zapříčiněno strachem z pomsty pachatele, ztráty zaměstnání či loajality vůči zaměstnavateli. [1], [8], [12]

4.2.2 Vyšetřování krádeží

Při rozkrývání krádeží je v první řadě nutné určit způsob, jakým k takovéto trestné činnosti dochází. Tedy jestli jde o krádeže kapesní, vloupáním, motorových vozidel, prosté (nezajištěných věcí) nebo o krádeže v objektech. [12], [22]

Velice důležité je také zajištění stop, které ovšem k velké rozmanitosti krádeží nelze typizovat. Obecně je lze rozdělit na [12], [22]:

- **stopy materiální** – kam spadají především stopy mechanoskopické (po použitých nástrojích), daktyloskopické, trasologické, biologické, mikroskopy a pachové stopy,
- **stopy v paměti lidí** – kde se jedná o stopy svědků.

Při vyšetřování krádeží je nutné zaměřit se na zvláštnosti a okolnosti, které jsou pro tuto trestnou činnost typické. Především je nutné zaměřit se na to, zdali ke krádeži skutečně došlo, tedy jestli není celá situace předstírána nebo „odcizená“ věc není pouze ztracena. Dalšími kritérii, která vyšetřovatel musí zjistit, bývají například, zdali krádež páchá vnější či vnitřní pachatel, jeho kvalifikaci a stupeň připravenosti (např. zda použil nějaký nástroj), jeho cíl a motiv, jestli byl pachatel jeden nebo skupina, osobu poškozeného a v neposlední řadě zdali byla krádež předem připravena nebo jestli se krádež pravidelně opakuje. Důležité je také směřovat pozornost na podmínky a situace, které spáchání takového trestného činu pachateli umožnily. Tedy byl-li objekt řádně zabezpečen, zda v dané organizaci správně fungují režimová opatření, popřípadě ověřit jiná preventivní opatření napomáhající k tvorbě bezpečného prostředí. [12], [22]

Podněty k vyšetřování krádeží pak bývají nejčastěji formou oznámení poškozených či svědků nebo operativně pátrací činností ze strany soukromého detektiva. V rámci podniků pak bývá takováto trestná činnost často odhalena inventarizací majetku. Možno je také využití expertíz, kterými je možné odhalit například osobu pachatele, výši škod, identifikaci odcizených předmětů, a podobně. [11], [12], [22]

Důležitým prvkem při odhalování krádeží je také rekognice, v rámci níž může poškozený poznat odcizené věci na základě určitých předem nadefinovaných znaků (samolepky, vady, škrábance, apod.). V případech krádeží pak lze také využít tzv. *vyšetřovací experiment*, kdy jsou ověřovány určité důležité skutečnosti (způsoby překonání bezpečnostních systémů, mechanických zábran, způsoby transportu odcizených věcí místa trestného činu, apod.). [11], [12], [22]

4.2.3 Vyšetřování podvodů

Pachatele podvodů lze obecně charakterizovat jako lidi s nadprůměrnou inteligencí, výřečností a vrozenou schopností ke komunikaci a navazování nových kontaktů. Tak dokážou

ostatní přesvědčit a vyvolat v nich důvěru. Obvykle jsou obdařeni smyslem pro improvizaci a schopností kombinačního myšlení.

Při vyšetřování podvodů zpravidla narazíme na důkazy v paměti svědků a obětí. Osoba pachatele bývá zpravidla neznámá a vyšetřování se v těchto případech musí zaměřit na zvyky, místa pobytu, zájmové osoby a na prověření kriminalistických databází a informačních systémů. Pokud je pachatel známý, je práce zaměřena na popis skutkové podstaty činu a jejich případnému zdokumentování pro potřeby dalších postupů vyšetřování. Důraz zde musí být kladen na správné rozpoznání trestných činů nebo přestupků, protože jednání údajného pachatele může být následně posouzeno jako občansko-soudní spor. Velkým problémem pak bývá dokazování motivu jednání těchto pachatelů. Pachatelé se často hájí tím, že jednali s dobrými úmysly a že nikoho nechtěli uvést v omyl. [1], [12]

Oběti často v dobré víře čekají na předmětné plnění dohod a pro tyto případy pak bývá charakteristické, že k jejich vyšetřování dochází až s určitým časovým odstupem. To následně zapříčiňuje určité možné nepřesnosti v exaktních údajích, ale cenné informace poskytují právě oběti, které často s pachatelem navázaly dlouhodobější osobní kontakt. Pro zahájení vyšetřování pak bývá důležité zjistit především časové a místní určení, jak se pachatel do inkriminovaného prostředí dostal a kdo ho tam uvedl nebo kým byl firmě doporučen, jak probíhala jednání, pod jakým jménem pachatel vystupoval či co přislíbil. Dále je nutné zjistit, s jakými osobami pachatel v rámci firmy přišel do kontaktu, jejich role v těchto jednáních, je nutné přesně vyjádřit jak věcnou tak finanční škodu, která byla firmě (oběti) způsobena a podobně. Důležité je také provést rekognici pachatele (fotografie, CCTV systémy, apod.) a prověřit písemnosti a věci, které pachatel na místě činu z jakéhokoliv důvodu poškozenému zanechal. To může následně pomoci k získání daktyloskopických stop či k odhalení falsifikátů. Velice často je v těchto případech využívána spolupráce s experty, v případech hospodářské kriminality především z oboru výpočetní techniky a účetnictví. [1], [12]

4.2.4 Vyšetřování počítačové kriminality

Pachatelé počítačové kriminality jsou zpravidla zaměstnanci poškozené firmy, kteří si chtějí dokázat určitou intelektuální převahu nad ostatními zaměstnanci či nadřízenými. Jsou to lidé s kladným vztahem k počítačové technice, jejichž motivem bývají také důvody finanční, politické nebo radikálně ekologické. V rámci této kriminality bývají hledány stopy počítačové, což jsou změny dat v počítačových datech v systému a na nosičích informací.

Nutností je prověřovat propojení a konfiguraci, programovou dokumentaci a listiny od dodavatele či výrobce systémů. Výhodná je také spolupráce se znalci z oboru výpočetní techniky. Zjišťovány pak bývají majetkové poměry pachatele, jeho postavení v organizaci, čas páchaní jeho útoků a podobně. Bývají hledáni svědci, kteří pak odpovídají spíše na formální otázky typu „jak daný počítačový systém funguje?“ a „jakou měl podezřelý ve firmě funkci, pověst?“ a podobně. [1], [12]

4.2.5 Vyšetřování trestných činů proti duševnímu vlastnictví

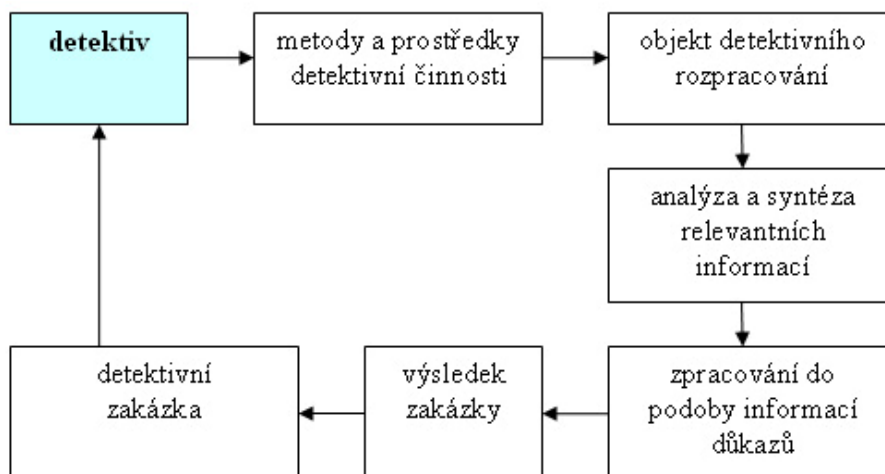
Často je tato kriminalita páchána pachateli s malým právním povědomím a bez předešlé kriminální minulosti. Jejich jednání se zpravidla vyznačuje určitou součinností, specializací, postavením či funkcí. Pachatel své činy často omlouvá neznalostí ochranných známek, podvodem ze strany dodavatelů a podobně. Motivem pak bývá materiální požitek z velkých výnosů z padělaného zboží, snížení nákladů na výrobu či na pořizovací náklady firemního software a podobně. [1], [12]

4.3 Formy detektivních činností užívané při rozkrývání latentní hospodářské kriminality

Formou soukromých detektivních činností rozumíme přehled a charakteristiku jednotlivých případů a cílů, kterých má být v rámci rozkrývání (vyšetřování) dosaženo. Jde vlastně o jakýsi model rozhodování soukromého detektiva, který se musí rozhodnout pro určitý model postupu při řešení zakázky. Volbou takovéto formy si detektiv předem stanoví obecné cíle a může si tak efektivně naplánovat postupy, které bude realizovat nejen při rozkrývání latentní hospodářské kriminality. [11]

4.3.1 Detektivní vyšetřování – rozkrývání

Jedná se o nejdůležitější a nejkomplicovanější formu detektivních činností. Postup při aplikaci detektivního rozkrývání znázorňuje obrázek 3.

Obrázek 3: Postup detektivního rozpracování, zdroj: převzato a upraveno z [11]

Základem detektivní činnosti je právě detektivní rozkrývání (vyšetřování), v rámci kterého je dosahováno informací o důkazech nebo jsou získávány důkazy o případné protiprávní a kriminální skutečnosti či jednání osob. Tyto důkazy pak mají posloužit při řešení úředních, správních a soudních kauz. Jedná se o odborné využití převážně kriminalistických postupů a metod tak, aby nedošlo k porušení průkaznosti a ověřitelnosti zjištěných informací o důkazech. Bývá zpravidla uskutečňována ve spolupráci advokáta, hospodářského právníka, správního subjektu či vedoucího pracovníka organizace. [3], [11]

Podstata vychází z faktu, že soukromý detektiv není schopen předem určit výsledek své práce (zakázky). Není schopen předem určit budoucí scénáře, ale stanoví si jednotlivé formy činností, které mu následně usnadní výběr a aplikaci konkrétní metody soukromé detektivní činnosti, v rámci níž je pak schopen dopracovat se konkrétních výsledků. Postup jeho práce se tak díky těmto formám stává systematickým. [3], [11], [22]

Detektivní rozkrývání je tedy detektivní formou v rámci níž dochází k systematickému a cílenému shromažďování, vyhledávání, získávání a zpracování informací, které by mohly vést k rozkrývání latentní hospodářské kriminality. S touto formou detektivních činností se často prolíná metoda detektivního dokumentování (viz. kapitola 4.4.4. Detektivní dokumentování) a z časové a obsahové stránky jí lze označit za nejsložitější detektivní činnost. V rámci předem stanovených postupů, se zde zpravidla využívá celá řada detektivních metod a neřídka kdy je žádoucí, aby na ní spolupracovalo více soukromých detektivů. Přičemž výsledky práce jednotlivců na sebe musí navazovat v závislosti na předem stanoveném plánu. [3], [11], [22]

Plán detektivní činnosti je pak řešen cyklicky, přičemž jednotlivé cykly plánů na sebe musí mít vzájemnou návaznost a musí být ideálně sladěny. Stejně tak nesmí dojít k tomu,

aby se jednotlivé plány vzájemně rušily či jinak negativně ovlivňovaly. Cykly se opakují do té doby, dokud není naplněn jejich cíl, tedy získání určité znalosti v rámci přesných a potvrzených závěrů. Cyklus detektivního rozkrývání je pak složen [11]:

- Určení (vymezení) daného problému,
- analýza stop a informací, které jsou k dispozici,
- určení detektivních verzí,
- rozhodnutí o dalších postupech a nasazení metod,
- organizace detektivního vyšetřování,
- analýza a zhodnocení výsledků.

I když jsou plány jednotlivých detektivních zakázek stanoveny na začátku, je možné, aby byly v rámci potřeby v jednotlivých fázích aktualizovány. Detektivní rozpracování je využíváno převážně v případech, kdy je směřováno k odhalení pachatele trestného činu nebo jeho protiprávního jednání, k odhalení skutkové podstaty v případech dalšího správního řízení nebo při odhalování samotného trestného činu. [3], [11], [22]

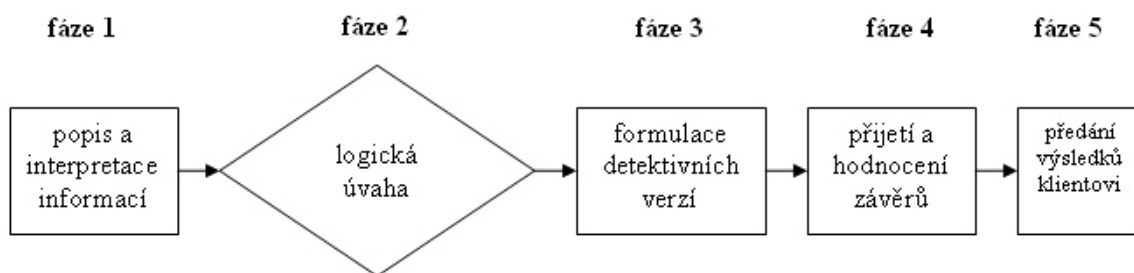
Detektivní rozpracování je velice rozmanité a jeho jednotlivé fáze tak bývá zpravidla těžké určit. V první fázi bývá formulován problém, na jehož základě je pak plánován vlastní postup detektivního vyšetřování. Ten zahrnuje analýzu získaných informací, vytyčení a prověrku detektivních verzí a průběžnou aktualizaci plánu dle potřeb vyšetřování. Ve třetí fázi je již řešeno vlastní detektivní vyšetřování, kde se zpravidla aplikují jednotlivé metody detektivní činnosti. Hovoříme hlavně o metodách detektivního informačního proniknutí, detektivního vytěžování, pozorování, vytěžování evidencí archivů, databází a jiných informačních zdrojů a podobně. [3], [11]

Při detektivním vyšetřování jde tedy o uplatnění soukromé detektivní činnosti za přispění široké škály metod a prostředků. Tyto činnosti jsou postavené na detektivním plánu vyšetřování a základem při těchto činnostech je tvorba a prověřování detektivních verzí. Lze jí také chápat jako komplexní detektivní činnost, v rámci níž je možné užít i další detektivní formy. [11]

Investigativní analýza

V rámci vyšetřování je nutné, aby soukromý detektiv své poznatky a informace, které při rozkrývání shromáždil, byl schopný určitým způsobem také zpravovat. K tomu mu slouží právě investigativní analýza, za pomoci které pak z velkého množství informací shromážděných během vyšetřování extrahuje ty podstatné a ty, které pak dále můžou

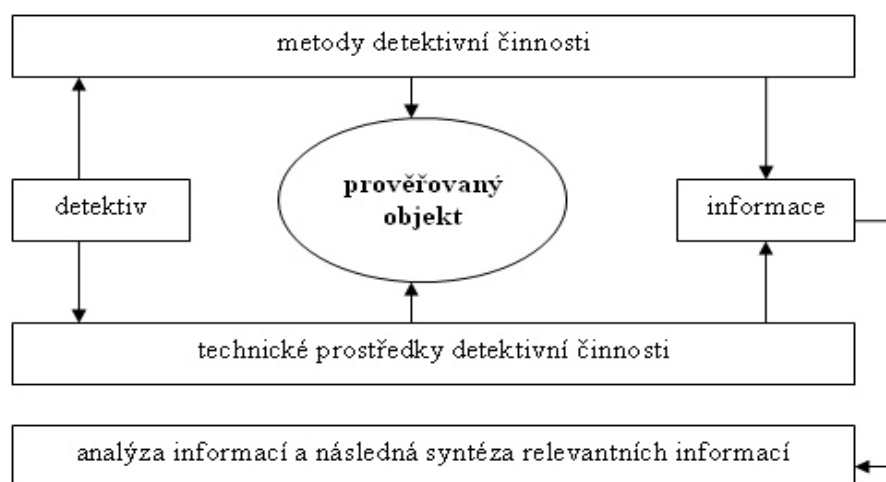
posloužit jako důkazní materiál při soudním řízení. Výsledkem těchto analýz budou tedy hypotézy (vyšetřovací verze), které směřují k rozkrývání, mimo jiné také, latentní hospodářské kriminality. Pokud by taková analýza nebyla provedena, obdržel by klient detektivní zakázky pouze informace, které by pro něj neměly jasný význam. Můžeme tedy říci, že investigativní analýza je intelektuálním a tvůrčím procesem, v rámci něhož dochází k přeměně početnosti informací na relevantní a užitečné znalosti. Jednotlivé fáze investigativní analýzy pak zachycuje obrázek 4. [22], [26]

Obrázek 4: Fáze investigativní analýzy, zdroj: vlastní

4.3.2 Detektivní prověrka

Jedná se o další z forem soukromých detektivních činností, v rámci které je možné rozkrývat latentní hospodářskou kriminalitu. Zaměřuje se na prověřování osob (majetkové poměry, pověst, solventnost, rodinné poměry, apod.), prověrku zájmového prostředí (výskyt negativních skutečností či osob), prověrku režimu činnosti osob a jejich kontaktů, prověrku podnikatelských subjektů a jiných organizačních struktur (organizace, společnosti, hnutí, apod.) a v neposlední řadě také prověrkou dějů a událostí. Její podstata je pak znázorněna na obrázku 5. [3], [11]

Obrázek 5: Detektivní prověrka, zdroj: převzato a upraveno z [11]

S ohledem na latentní hospodářskou kriminalitu bych zde vypíchl převážně fakt, že v rámci této formy lze prověřovat jednání a chování zájmových osob, u kterých tak lze prověřit například to, zdali budou důvěryhodnými obchodními partnery, jestli budou schopné splácet poskytnutý úvěr a podobně. Stejně tak je možné prověřit i věrohodnost jednotlivých informací, důkazů či průběhů skutečností a dějů. [3], [11]

Detektivní prověrka, je zpravidla prováděna pomocí detektivních metod *detektivní vytěžování osob* a *detektivní vytěžování dokumentů*, podrobněji popsanych v následující kapitole. [3], [11]

4.4 Metody detektivních činností užívané při rozkrývání latentní hospodářské kriminality

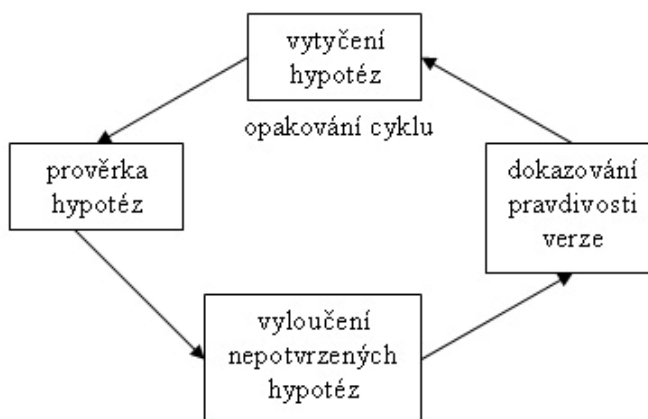
Metodami detektivních činností v těchto případech rozumíme zobecněné, uznávané, profesní (kriminalistické, obecné a speciální) postupy, za pomocí nichž, je při rozkrývání (vyšetřování) dosahováno kýžených výsledků a cílů. [3], [11]

4.4.1 Tvorba a prověřování detektivních verzí

Detektivní verze je obdoba verze vyšetřovací, kdy jsou obě zmíněné postaveny na stejném metodologickém základu. Jedná se v podstatě o úpravu vyšetřovacích verzí a operativně pátracích verzí aplikované na soukromé detektivní činnosti. Detektivní verze má ve své podstatě obecnější charakter, nedotýká se trestního procesu, jedná se o ucelení a přípravu realizace soukromé detektivní činnosti. [3], [11]

Podstatou této metody je utvoření určitých hypotéz, které jsou postaveny na základě shromážděných částečných informací, a které mají za cíl určit objektivní pravdu v souvislosti s řešeným problémem. Je to proces, při němž dochází k odhalení a poznání objektivní pravdy (objektivních informací) za pomocí obecných metod logiky. [3], [11]

V detektivní praxi tato metoda funguje tak, že hypotézy jsou stavěny na podkladě prvotních dílčích informací o okolnostech, skutečnostech, jevech, jednání a chování. Dále jsou v rámci detektivního rozkrývání tyto hypotézy ověřovány nebo vyvraceny. Celý cyklus detektivních verzí je zobrazen na obrázku 6. [3], [11]

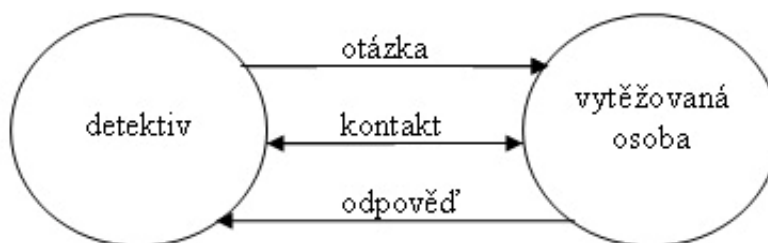
Obrázek 6: Cyklus vytyčování a prověřování detektivních verzí,
zdroj: převzato a upraveno z [11]

Při tvorbě detektivní verze postupujeme ve třech fázích [3], [11]:

- Shromažďování faktického materiálu (informací, stop, apod.),
- vyvozování a stylizace domněnek, které jsou základem pro detektivní verze,
- stanovování důsledků, které nastanou či nenastanou, pokud se potvrdí pravdivost jednotlivých detektivních verzí.

4.4.2 Detektivní vytěžování

Významným zdrojem informací může být pro soukromého detektiva právě vytěžovaná osoba. Podstata této metody je znázorněna na obrázku 6.

Obrázek 7: Detektivní vytěžování, zdroj: převzato a upraveno z [11]

Jde o metodu, kdy detektiv vede řízený rozhovor s vytěžovanou osobou a lze říci, že se jedná o jeden ze základních a stěžejních postupů detektivní práce. Jedná se o proces, při němž detektiv jako řídicí subjekt získává v rámci sociální komunikace a interakce s vytěžovanou osobou potřebné informace. Detektiv si musí v první řadě získat důvěru vytěžované osoby, což na něj klade empatické nároky – schopnost vcítit se do role vytěžovaného. Musí rozpoznat a kvalifikovaně odhadnout povahu této osoby a to na základě

dříve nabytých zkušeností z praxe a znalostí z psychologie. Celý proces pak vzhledem k těmto zjištěným poznatkům musí podřídít právě charakteru dané osoby. Je ale nutné mít stále na mysli fakt, že na rozdíl od policejních orgánů, vytěžovaná osoba nemusí na dané otázky odpovídat a také nemusí odpovídat pravdivě. Proto, aby byla jeho práce efektivní a úspěšná, je i v těchto případech nutná dobrá znalost psychologie a asertivních přístupů. Důvěru vytěžované osoby je možné také získat na základě užití odborných termínů, hantýrky či slangu z prostředí daného subjektu. Je také nezbytné zaměřit se na emoční vztah vytěžované osoby k dané věci, fyzický a psychický stav dané osoby, stupeň zainteresování, případný vliv alkoholu a omamných látek či jedů, podmínky, za kterých probíhalo vnímání (viditelnost, hluk, den či noc, apod.) a v neposlední řadě také na osobnost dané osoby. [3], [11]

Celé detektivní vytěžování pak probíhá ve třech etapách [11]:

- Kontaktní část – navázání kontaktu, získání důvěry vytěžované osoby a směřování rozhovoru k zájmové události,
- monologická část – spontánní výpověď dané osoby, celé vyličení dané situace z jejího pohledu. Detektiv do této fáze rozhovoru nijak nezasahuje, pouze poslouchá a vyhodnocuje přijaté informace,
- dialogická část – zde jsou detektivem dané osobě kladené otázky, na základě nichž, si detektiv doplňuje určité relevantní informace, které mu v monologické části nebyly sděleny.

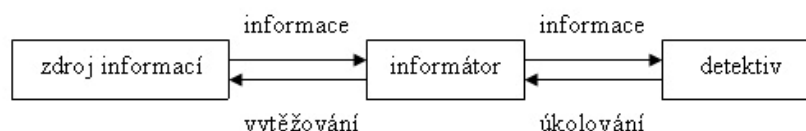
4.4.3 Detektivní informační proniknutí

Základem pro úspěch soukromého detektiva je získání kvalitních informací, tedy nalezení vhodného zdroje informací neboli vybudování informačních zdrojů. K tomuto účelu nám slouží právě metoda detektivního proniknutí, kde jde v podstatě o vytvoření vhodné situace pro získání zájmových informací ze zájmového prostředí či od zájmových osob. V rámci soukromě detektivních činností a s přihlédnutím k faktu, že hovoříme o rozkrývání latentní hospodářské kriminality, jsou takové zdroje získávány převážně na základě materiálních (finančních odměn), jen v omezené míře pak na základě přesvědčení či kompromitujících materiálů. Informace jsou v dnešní době žádanou komoditou a je nutné na ně pohlížet jako na zboží, které když chceme, tak si jej musíme koupit. [11]

Každý informační zdroj by měl splňovat požadavky na vhodnost, spolehlivost a schopnost. Informační zdroje jsou v rámci detektivních činností budovány jako zdroje cílené a poziční.[11]

Cílené informační zdroje

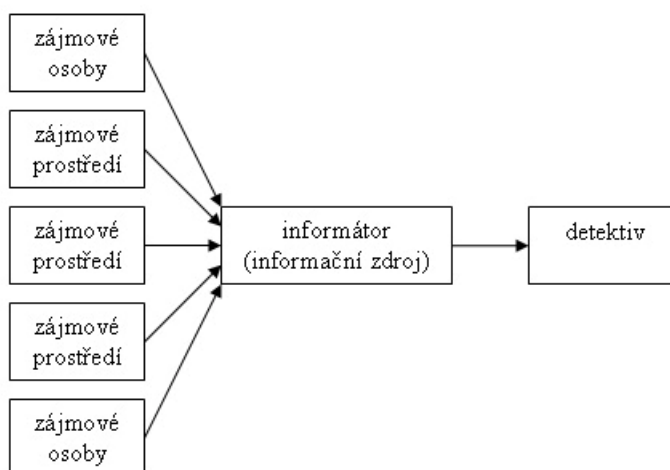
Jedná se většinou pouze o zdroje dočasné, které jsou užívány v rámci jedné detektivní zakázky a po jejím skončení končí často i spolupráce s nimi. Princip znázorňuje obrázek 7.

Obrázek 8: Cílené informační zdroje, zdroj: převzato a upraveno z [11]

Poziční informační zdroje

Poziční informační zdroje si soukromý detektiv systematicky vytváří všude tam, kam sahá nebo by mohla sahat jeho oblast zájmů (hotely, regiony, podniky, úřady, apod.). Tyto zdroje informací pak jsou vytěžovány pro potřeby určité detektivní zakázky nebo pravidelně v rámci různých operativně detektivních situací. Tyto informační zdroje jsou velice cenné jako preventivní prvek latentní hospodářské kriminalitě. Princip jejich vytěžování je pak patrný z obrázku 8.

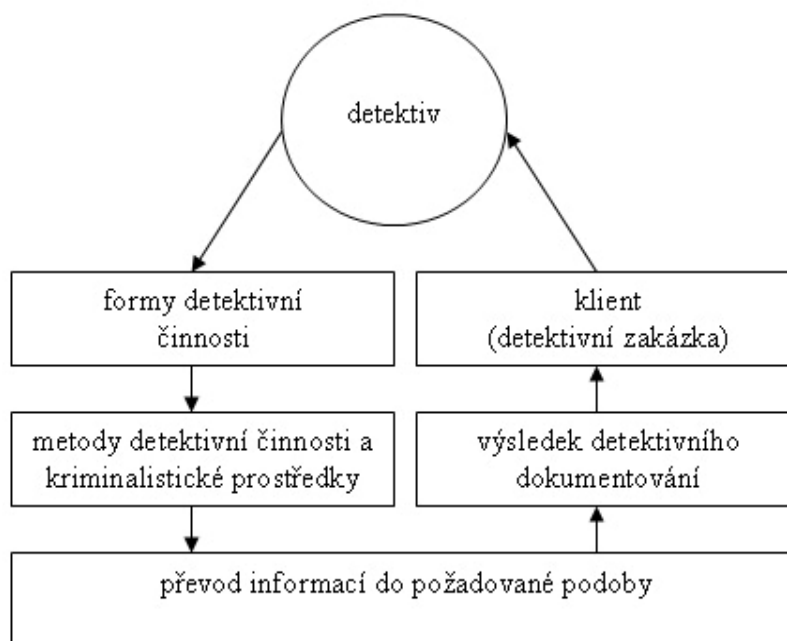

Obrázek 9: Poziční informační zdroj, zdroj: převzato a upraveno z [11]

Informační zdroje mohou být získávány dvěma způsoby. První způsob je realizován na základě infiltrace vybrané osoby do zájemového prostředí nebo k zájemové osobě. Druhý způsob je pak zaměřen přímo na zájemové prostředí nebo okolí zájemové osoby, kde je pak následně informátor hledán a získáván. [3], [11]

4.4.4 Detektivní dokumentování

V rámci detektivního dokumentování dochází ke sběru a zpracování relevantních informací, které souvisí s činnostmi sledování daných událostí a procesů při rozkrývání latentní hospodářské kriminality nebo jiných patologických jevů zaměřených proti zájmům podnikatelských subjektů a společností. Detektivnímu rozkrývání tedy musí předcházet informační činnost, při které byly ze získaných informací vytěženy informace s potenciálem budoucí důkazní hodnoty. Takovéto informace jsou pak prostřednictvím detektivního dokumentování zpracovány tak, aby posloužily jako důkazní prostředek například advokátovi před soudním řízením. Dochází tedy k opatřování důkazů (informací o důkazech), zajišťování nebo zpracování znaleckých posudků a vyhledávání listinných důkazů (např. opatření výpovědi dané osoby notářským podpisem – získání důkazní hodnoty této výpovědi). Princip detektivního rozkrývání je zachycen na obrázku 9. [3], [11], [22]

Obrázek 10: Princip detektivního dokumentování, zdroj: převzato a upraveno z [11]

Z výše uvedeného je patrné, že cílem detektivního dokumentování je, získané informace přizpůsobit do podoby, která bude použitelná jako důkazní prostředek. Jedná se o „zlegalizování“ dané informace. [3], [11], [22]

Detektivní dokumentování se může dělit podle návaznosti užití předchozích forem detektivních činností. Tato skupina může být tvořena dokumenty připravenými pro advokáta před správním či soudním řízením, upravenými informacemi pro zákazníka detektivní činnosti

nebo evidencí různých uměleckých děl spojených s procesy detektivního pátrání. [3], [11], [22]

Výsledné dokumenty je také možno dělit bez předešlé návaznosti na detektivní činnost. Tam spadají převážně objednávky ze strany advokátů a společností. Jedná se o různé technické a obsahové evidence informací a důkazů, nashromážděné těmito subjekty, které mají být použity pro další dokazování. Také se jedná o informace získané na základě pasivního monitoringu z otevřených zdrojů, které bývají na základě objednávky převedeny do požadovaného formátu. Dále se pak nabízí dělení dle technických prostředků a výsledných podob dokumentace [3], [11], [22]:

- **Písemné dokumentace** - u této dokumentace je vždy žádoucí řádné notářské ověření. Jedná se o pořízené fotokopie různorodé dokumentace, pořízení nových prohlášení (např. čestná prohlášení), znalecké posudky, apod.,
- **foto-dokumentace** – patří sem různé dokumentace (událostí, jevů, kriminalistických stop, činností osob, archiválií, apod.). K fotografiím a fotodokumentům je nutné pro další využití pořídit legendu, která bude obsahovat datum a čas pořízení, místo pořízení, vysvětlení co fotografie obsahuje, autora fotografie a důvod pořízení. Někdy jsou vhodná také čestná prohlášení svědků události a jevů a svědků pořizování fotodokumentů,
- **audio-dokumentace** - zvukové záznamy na audiomédiích (CD, DVD, audiokazety, apod.). V těchto případech bývá žádoucí písemné zdvojení důležitých pasáží a jejich notářského ověření,
- **video-dokumentace** – dokumentování především dějového charakteru na záznamová média (DVD, VHS). Opět se doporučuje paralelně vypracovat písemný popis důležitých skutečností doplněný čestnými prohlášeními svědků zachycených událostí,
- **věcná dokumentace** – předměty a stopy (sádrové odlitky, daktyloskopické otisky, apod.) důležité pro dokazování v soudních kauzách a správních řízeních. Rovněž je doporučeno vypracovat čestná prohlášení svědků s úředně ověřenými podpisy.

4.4.5 Detektivní monitorování

Detektivní monitorování (pozorování, sledování) je jednou ze stěžejních metod soukromých detektivních služeb, která je v rámci těchto činností velice frekventovaně užívána. Lze se s ní setkat jako se samostatnou činností soukromého detektiva (zakázka na sledování) nebo jako součást téměř každé formy soukromých detektivních činností. [3], [11]

V podstatě se jedná o vizuální kontrolu zájmové osoby (skupiny osob), zájmového objektu (prostor či jiné neživé objekty) nebo probíhajícího skutkového děje. To bývá realizováno dvěma způsoby [3], [11]:

- **Otevřeným způsobem** – v klidové poloze nebo v pohybu,
- **skrytým způsobem** - rovněž staticky nebo dynamicky, přičemž skrytým způsobem toto monitorování probíhá tak, aby byla odhalena objektivní pravda, skutečného chování sledovaného subjektu.

4.4.6 Detektivní obhlídka místa

Metoda, při níž dochází k průzkumu místa či terénu, kde z pravidla později bývá realizována jiná detektivní činnost. Stejně tak může být tato metoda využívána při kriminalistickém zajištění místa trestného činu, kriminalistické obhlídce místa trestného činu, atd. [3], [11]

Souhrnně tedy můžeme říci, že detektivní obhlídka slouží k následujícím úkonům [3], [11]:

- **Rekognoskace místa a terénu** – obhlídka, při níž je místo připravováno k realizaci soukromých detektivních činností a pro potřeby plánování,
- **k vyhledávání a zajišťování stop** – média, důkazní prostředky a vše co by mohlo být později použito jako důkaz před soudem či správním řízením,
- **k přímé realizaci** – jde o vlastní přímou realizaci jiné detektivní činnosti (např. pátrání po osobách a věcech, apod.).

4.4.7 Detektivní vytěžování databází, evidencí, registrací a archivů

Pro soukromé detektivní činnosti jde o nepostradatelnou metodu, při níž dochází ke sběru významných informací. Nejvýznamnějším zdrojem informací v současné době, ve vztahu k evidencím a registracím, je internet. Z internetu se tak soukromý detektiv může snadno dostat k informacím potřebným pro další postupy v rámci detektivního rozkrývání. Jde o informace o podnikatelských aktivitách, o fyzických osobách, o odcizených věcech, věřitelích či jiných důležitých poznacích. [3], [11]

Z pohledu legality členíme databáze, evidence a registrace následovně [3], [11]:

- **Veřejně přístupné** – evidence a registrace kam má po uhrazení určitého správního poplatku přístup každý občan,
- **neveřejné** – sem patří databáze, evidence a registrace sloužící jen pro interní potřebu (např. soukromé katalogy sbírek), dále důvěrné (např. finanční výkazy) a utajované, které ale podle zákona nelze vytěžovat.

4.4.8 Detektivní legenda

Jedná se o metodu, kdy dojde k vypuštění nějaké nepravdivé, smyšlené informace s pravdivými prvky k zájmové osobě (osobám) nebo do zájmového prostředí. Cílem této legendy je pak vyvolání určité reakce zájmové osoby (osob) nebo zajištění krytí soukromého detektiva a metod a prostředků, které využívá ke své práci v zájmovém prostředí. Legenda proto musí být postavena na dokonalé znalosti detektiva o zájmovém objektu, situaci, člověku a musí působit hodnověrně. Pravdivá část legendy pak musí být pro osobu (osoby), které je určena snadno ověřitelná nebo známá. Nepravdivá část pak v dané situaci neprověřitelná nebo velice obtížně prověřitelná. [3], [11]

Úspěšná detektivní legenda musí splňovat následující podmínky [3], [11]:

- **Hodnověrnost** - musí být postavena na pravdivém základu a vycházet z objektivní reality,
- **účinnost** – vypuštěná legenda musí být natolik účinná, aby svým významem ovlivnila jednání osoby nebo osob, pro něž je určena. Musí vyvolat takovou reakci, jakou soukromý detektiv předpokládá, a která mu umožní aplikovat další postupy při řešení případu,
- **vlastní legenda (nepravdivá část vypuštěné informace) musí být v daném čase neprověřitelná** – nepravdivé prvky legendy musí být promyšlené a v daném čase a místě neprověřitelné.

4.4.9 Detektivní vyhodnocování dokumentů

Metoda, ve které jde o získávání relevantních informací k předmětnému případu z dostupných dokumentů. Dokumenty v písemné formě, bývají významnými nositeli informací a nezřídka kdy mohou také posloužit jako důkazy v procesním řízení. [3], [11]

Při vyhodnocování dokumentů by se měl soukromý detektiv zaměřit především na jejich [3], [11]:

- **Obsah** – dokumenty řešící přímo jádro dané věci, dokumenty podpůrné, které svými typickými vlastnostmi nepřímo svědčí k obsahu řešené věci,
- **formy** – dokumenty, které jsou schopny svými vlastnostmi být důkazním prostředkem, dále dokumenty, které prokazují totožnost, stav, apod., protokoly prokazující úředně zkoumanou osobu či skutečnost, osobní dopisy a písemnosti podobného typu, technické dokumentace či ostatní spisové materiály, které mohou být použity alespoň z taktického hlediska,
- **pravost** – prováděno nejlépe soudním znalcem, soukromý detektiv se touto záležitostí zabývá pouze letmo.

Každý dokument je také třeba řádně posoudit z hlediska [3], [11]:

- **Informační hodnoty** – jde o objem informací v dokumentu obsažených, jejich obsahové povaze vůči zájmové osobě či události, dále je třeba zajímat se o objektivitu a aktuálnost informací,
- **důkazní hodnoty** – jejich schopnost stát se procesní cestou důkazy nebo naopak zjištění, že se důkazem stát nemohou a mají pouze taktický potenciál.

4.4.10 Detektivní osobní pátrání

Jde o metodu, která je soukromým detektivem užívána v jeho každodenní činnosti prakticky permanentně. Jedná se o účelné užití veškerých detektivních metod, postupů a prostředků, které mají dopomoci k získání relevantních informací, např. informací o důkazech, skutečnostech, věcech a písemnostech, které by v budoucnu bylo možné použít jako důkazy nebo potřebné informace pro další postupy v rámci vyšetřování. Jde o metodu, kterou lze pojmut jako složitý, vnitřně diferencovaný systém detektivních postupů a opatření. Charakteristické pro tuto metodu je její integrace s okolím, celistvost a vyznačuje se souborem typických prvků. [3], [11]

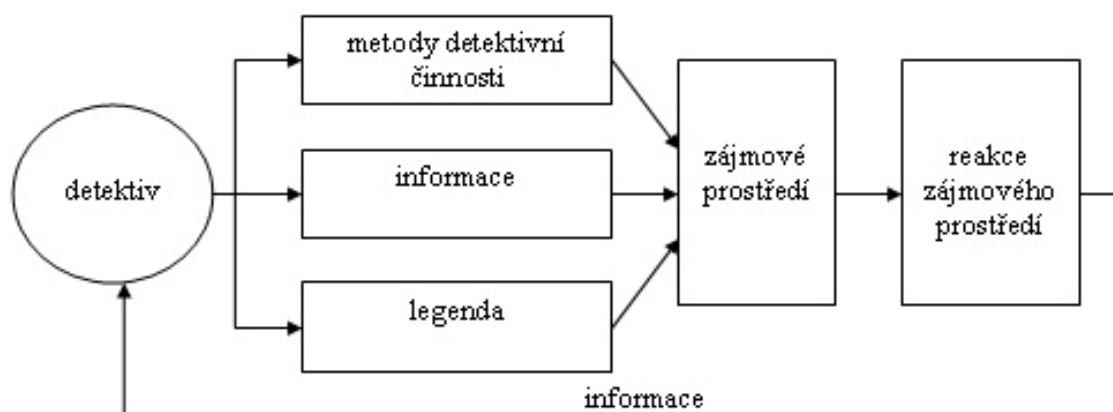
V rámci této metody se setkáváme především s metodami detektivního pozorování, detektivního vytěžování, detektivního vytěžování a vyhodnocování dokumentů z evidencí, registrací, archivů a s kriminalistickými metodami vyhodnocování stop. [3], [11]

Cílem metody pak může být například [3], [11]:

- Zisk informací a případná aktualizace operativní situace či prohloubení a doplnění místních znalostí,

- zisk výchozích informací pro přípravu a realizaci dalších metod soukromé detektivní činnosti,
- využití jako zpětná vazba (průběh a efektivita) realizace kroků, opatření a úkonů,

4.4.11 Detektivní kombinace

Obrázek 11: Detektivní kombinace, zdroj: převzato a upraveno z [11]

Princip metody detektivní kombinace je znázorněn na obrázku 11. Jedná se o detailně naplánovaný soubor opatření a úkolů soukromé detektivní činnosti, které svojí návazností a vzájemnou interakcí vedou k zisku relevantních informací. [3], [11]

Metoda je založena na využití zájmového prostředí, které je objektem detektivních forem, a ve kterém jsou vyvolány určité specifické situace k vyvolání reakcí zájmového objektu (zájmové osoby, které jsou objekty detektivních forem). To vše je realizováno nejen za pomoci jednak posloupnosti dalších detektivních metod, ale také obecnými metodami jako jsou dedukce, analýza, syntéza, analogie. Do určité míry se dá hovořit o jistém stupni aplikace zpravodajských her nebo účelné provokaci. Jde o uměle vyvolání situace za účelem očekávané reakce, jejíž průběh je soukromým detektivem zaznamenán, vyhodnocen a využit k zisku takových informací, které dále můžou napomoci k řešení dalších detektivních postupů, opatření a úkonů. [3], [11]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Modelová situace postupu

Jako modelovou situaci, na které budu demonstrovat aplikaci postupu rozkrývání latentní hospodářské kriminality, jsem si zvolil masokombinát, který vykazuje velký záporný rozdíl mezi masnou surovinou na vstupu a masnými výrobky na výstupu. Dochází zde tedy k latentní hospodářské kriminalitě v podobě krádeží¹¹.

5.1 Zadání detektivní zakázky

Soukromá detektivní kancelář je kontaktována majitelem masokombinátu, zabývajícím se zpracováním masa a výrobou masných výrobků. Majitel uvádí, že jeho podnik dlouhodobě vykazuje nemalou ztrátu na výstupu výroby. Má tak podezření, že v jeho podniku dochází ke krádežím masa nebo masných výrobků.

Soukromá detektivní služba si s majitelem masokombinátu sjednává schůzku, kde se rozhodne o dalším postupu a budou tak projednány formy, metody a prostředky, které při rozkrývání tohoto případu budou využity. V rámci tohoto pohovoru bude také stanovena cena, kterou klient zaplatí a s tím související předpokládá kvalita řešení zadané zakázky. Detektivní vyšetřování je zahájeno (viz. kapitola 4.3.1. Detektivní vyšetřování-rozkrývání).

5.2 Plánování detektivního vyšetřování

Protože majitel masokombinátu má velký zájem o rozkrytí daného případu a disponuje velkým obnosem financí, které je ochotný do vyšetřování investovat, má detektivní kancelář možnost použít takovou techniku a prostředky, která bude daným konkrétním požadavkům nejlépe vyhovovat. Stejně tak bude moci do rozkrývání nasadit celý tým soukromých detektivů, jehož členové tak budou moci spolupracovat a jejich práce tak může být efektivnější.

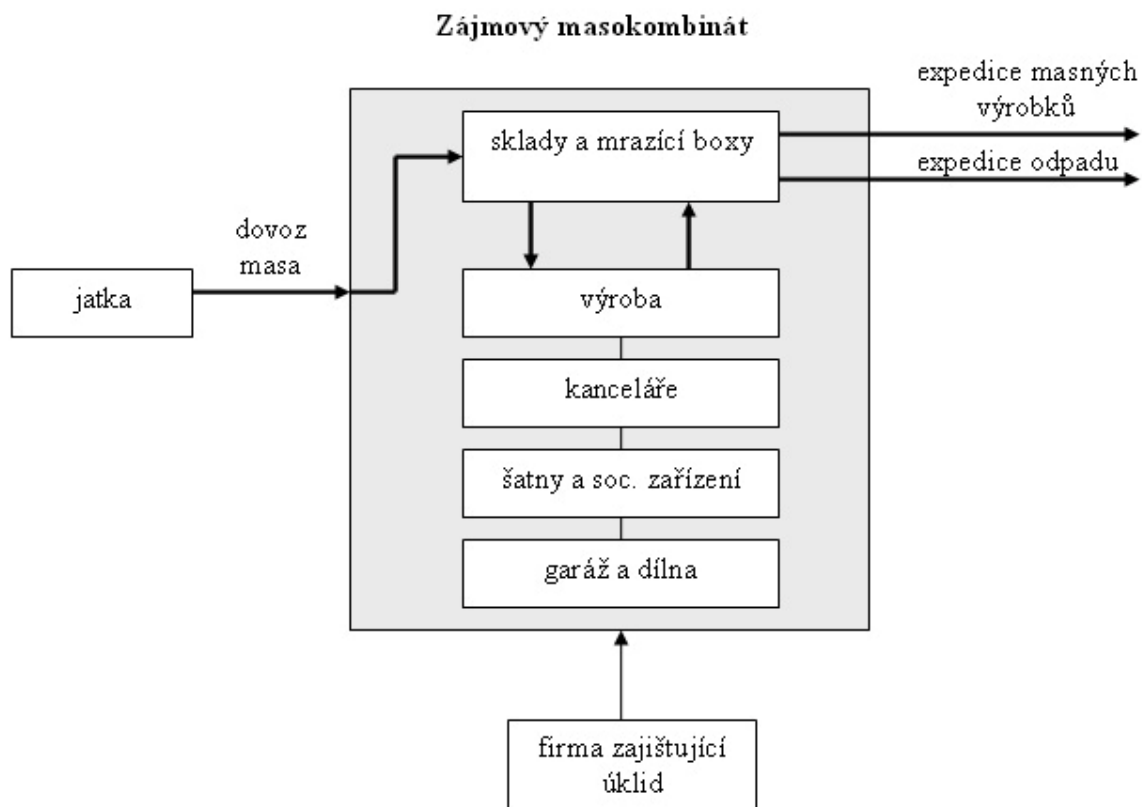
Po počátečním vytěžování otevřených zdrojů a důkladném pohovoru se zadavatelem zakázky byla situace zhodnocena.

¹¹ viz. kapitola 1.2.1 Způsoby páchaní hospodářské kriminality - Krádeže

Zhodnocení situace - masokombinát

Jedná se o středně velký podnik o 70 zaměstnancích, který se zabývá produkcí masných výrobků. Výroba probíhá ve dvousměnném provozu (6:00 – 22:00). Vlastní výroba spočívá v tepelné úpravě masa a produkci masných výrobků všeho druhu (klobásy, párky, salámy, uzené maso, jaternice, šunka, atd.).

Důkladnou detektivní obhlídkou místa objektu (viz. kapitola 4.4.6), detektivním monitorováním objektu (viz. kapitola 4.4.5) popřípadě vytěžením podnikové dokumentace (viz. kapitola 4.4.7 a 4.4.9) byly zjištěny a ověřeny skutečnosti, zobrazené na obrázku 12, kde je zobrazeno systémové uspořádání zájmového masokombinátu a podrobněji se jím pak budeme zabývat níže.

Obrázek 12: Systémové uspořádání masokombinátu

Základní poznatky - režim a chod podniku

Výroba v podniku je zahájena v 6 hodin ráno a končí ve 22 hodin, přičemž ke konci výroby bývá zahájen také úklid prostor objektu externí firmou zajišťující úklid. Prvními a zároveň posledními zaměstnanci, kteří přichází, resp. opouštějí objekt, jsou vedoucí směny, kteří vlastní klíče od podniku a jejichž povinností je při odchodu objekt překontrolovat, uvést EZS do stavu střežení a uzamknout.

Na obrázku 12 je tučně znázorněn pohyb masných surovin, masného odpadu a masných výrobků uvnitř i vně podniku. Je zřejmé, že mezi výrobou a sklady tato interakce probíhá během dne téměř neustále. Masné suroviny jsou do masokombinátu přiváženy z externích jatek jejich vlastní dopravou. K vývozu masných výrobků k odběratelům pak slouží vlastní doprava zájmového masokombinátu.

Úkolem skladu je pak příjem masných surovin v podobě těl hospodářských zvířat a expedice masných výrobků. Odpadní materiál z výroby (kosti, odřezky, apod.) je rovněž expedován ze skladu a odvážen do podniku na výrobu krmiv.

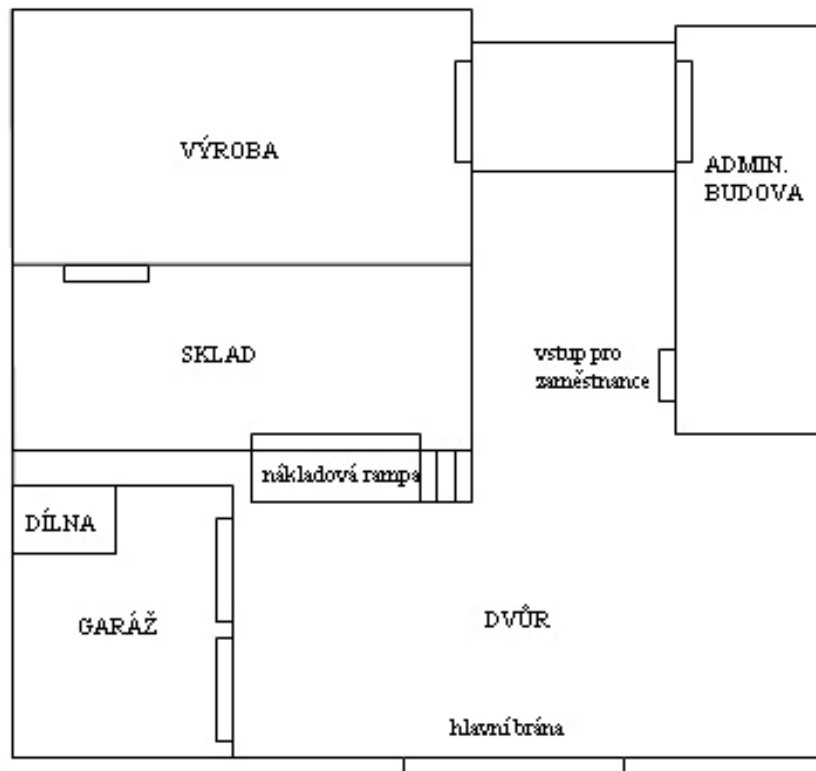
Dalším krokem tedy bude rozpracování a podrobná analýza následujících důležitých informací pro další šetření:

- Objektové uspořádání masokombinátu,
- režim a chod podniku,
- zaměstnanci pracující v masokombinátu,
- elektronický zabezpečovací systém (noční režim),
- docházkový systém objektu a klíčový režim,
- okolí masokombinátu,
- odpadové hospodářství a výroba.

5.2.1 Objektové uspořádání masokombinátu

Objektové uspořádání masokombinátu je patrné z obrázku 13. Masokombinát jako takový je složen ze dvou propojených objektů. Prvním objektem je dvoupatrová administrativní budova, kde se v prvním patře nacházejí kanceláře administrativních pracovníků a v přízemí jsou pak situovány šatny a sociální zařízení pro zaměstnance, druhým objektem je pak budova výroby. Administrativní budova a budova výroby a skladů jsou vzájemně propojeny zastřešenou spojovací chodbou a tvoří tak jeden velký celek. V rámci

skladů jsou zahrnuty také mrazicí a chladicí boxy. Garáže pro rozvozové vozy a dílna jsou situovány v těsné blízkosti objektu výroby. Nejsou však s masokombinátem vzájemně propojeny a lze do nich vstoupit pouze ze dvora masokombinátu.

Obrázek 13: Objektové uspořádání masokombinátu

5.2.2 Zaměstnanci pracující v masokombinátu

V rámci dalšího postupu detektivního rozkrývání je velice důležitým krokem identifikace veškerých zaměstnanců a osob, které jsou nějak spojeny s podnikem a mohli by tak být potenciálními pachateli těchto krádeží. Jak už jsem výše uvedl, v masokombinátu pracuje 70 zaměstnanců a cca dalších 10 – 15 zaměstnanců externích firem, podrobný výčet je v tabulce 2.

Tabulka 2: Zaměstnanci masokombinátu

ZAMĚŠTNANCI	ČAS VÝKONU, POČET ZAMĚŠTNANCŮ, ÚKOL
Výroba	<ul style="list-style-type: none"> • Dvousměnný provoz, od 6:00 hod. do 22:00 hod., • 40 zaměstnanců výroby, • každá směna má svého vedoucího směny a člověka, který se stará o odpad z výroby.
Sklad	<ul style="list-style-type: none"> • Dvousměnný provoz, od 6:00 hod. do 22:00 hod., • 10 skladníků, • tito lidé mají na starost mimo jiné také výdej a příjem zboží. Sklad mimo masa a masných výrobků skladuje také obalové prostředky, odpad z výroby, krabice, koření, nakládanou zeleninu, sůl, a jiné přísady do masných výrobků.
Řidiči	<ul style="list-style-type: none"> • Pracovní doba od 6.00 hod. do 14.30 hod., • 5 podnikových řidičů, • rozvoz masných výrobků k odběratelům, odvoz odpadu z výroby.
Administrativa	<ul style="list-style-type: none"> • Pracovní doba od 8.00 hod. do 16.30 hod., • 15 zaměstnanců, • jedná se o jednatele společnosti, obchodní zástupce, sekretářku, účetní, správce budovy, apod.
Řidiči dodavatelů	<ul style="list-style-type: none"> • Masné suroviny (stažená a vykuchaná těla hospodářských zvířat) jsou do masokombinátu přiváženy mezi 6:00 hod. až 14:00 hod.,

ZAMĚSTNANCI	ČAS VÝKONU, POČET ZAMĚSTNANCŮ, ÚKOL
	<ul style="list-style-type: none"> vzhledem k tomu, že je maso do masokombinátu přiváženo z externích jatek jejich vlastní dopravou, je nutné při rozkrývání krádeží počítat i s těmito řidiči.
Zaměstnanci zajišťující úklid	<ul style="list-style-type: none"> úklid probíhá kolem 14:00 hod. a pak v druhé fázi ke konci odpolední směny (22:00), 5 zaměstnanců externí firmy, zajišťující úklid, úklid objektu.

V rámci dalšího šetření byla provedena kvalitativní analýza rizik (viz. tabulka 3) založená na expertním odhadu soukromých detektivů pracujících na tomto případu. Díky ní bude posléze možné určit podezřelé osoby nebo osoby, které podezřelé nejsou a je možné je z připravovaných detektivních verzí předem vyloučit.

Tabulka 3: Kvalitativní analýza rizik – zaměstnanci (hrozba krádeže)

ZAMĚSTNANCI	RIZIKO
Lidé z výroby	☒ Velké ☐ Střední ☐ Malé
Skladníci	☒ Velké ☐ Střední ☐ Malé
Řidiči masokombinátu	☒ Velké ☐ Střední ☐ Malé
Lidé z administrativy	☐ Velké ☐ Střední ☒ Malé
Řidiči dodavatelů	☐ Velké ☒ Střední ☐ Malé
Lidé zajišťující úklid	☐ Velké ☒ Střední ☐ Malé

V našem případě můžeme předem vyloučit zaměstnance pracující v administrativě, kteří s výrobou a kradenými produkty a surovinami přijdou fyzicky do kontaktu pouze v omezené míře a realizace krádeží z jejich strany je tak velice nepravděpodobná.

Naopak jako vysoce riziková byla ohodnocení zaměstnanci z výroby, řidiči masokombinátu a skladníci, kteří znají dokonale prostředí masokombinátu a chod výroby. Dalšími faktory, které mohou tyto zaměstnance motivovat ke krádežím, jsou například nízké mzdy, které pobírají, příležitost ke snadnému přivýdělku a dlouhodobá nečinnost a laxnost majitele podniku ke stále navyšujícímu se zápornému rozdílu mezi vstupními surovinami a výstupním masným produktem.

Střední riziko pak bylo stanoveno u externích pracovníků, tedy řidičů dodavatelů a zaměstnanců úklidové služby. I oni mohou být motivováni ke krádežím vidinou snadného přivýdělku, realizace krádeží pro ně však již není tak snadnou záležitostí jako pro zaměstnance masokombinátu. Tito zaměstnanci ale mohou při krádežích spolupracovat se zaměstnanci masokombinátu, a proto je nelze ze šetření a detektivních verzí vyloučit.

5.2.3 Elektronický zabezpečovací systém (noční režim)

Podnik je vybaven EZS napojeným na pult centralizované ochrany a je osazen infračervenými prostorovými čidly (PIR) proti neoprávněnému vstupu. Po důkladném detektivním vyhodnocení měsíčních výpisů o chodu EZS (viz. kapitola 4.4.9. Detektivním vyhodnocení dokumentů) poskytnutých z PCO bylo však zjištěno, že tento systém bývá uveden do stavu střežení velmi nepravidelně.

To může být způsobeno buď z nedbalosti zaměstnanců, kteří z objektu odcházejí poslední (vedoucí výroby odpolední směny) a mají tak za úkol systém aktivovat nebo úmyslně. Nelze tak tedy vyloučit variantu, že ke krádežím dochází v nočních hodinách, kdy v podniku nikdo není a měl by být zastřežen. Dalším zjištěným nedostatkem může být také skutečnost, že na EZS nejsou prováděny žádné periodické revize a nelze tak prokázat správnou funkčnost systému a jeho komponent.

5.2.4 Docházkový systém objektu a klíčový režim

Masokombinát je vybaven systémem kontroly vstupů (ACS), který zároveň nahrazuje docházkový systém. Docházka je tedy řešena elektronickým systémem, kdy každý zaměstnanec podniku je zároveň majitelem své vlastní karty a při příchodu nebo odchodu

musí projít skrz turnikety, které jsou umístěny u vchodu pro zaměstnance. Turnikety však lze snadno přelézt nebo podlézt a u vchodu není realizována žádná vrátnice.

Klíči od objektu (vchod pro zaměstnance a hlavní brána) disponují kromě majitele podniku také vedoucí směny. Řidiči podniku pak disponují klíči od garáže a od hlavní brány. V prostorách skladu jsou pak nákladová vrata elektronicky ovladatelná z vnitřní strany skladu.

5.2.5 Okolí masokombinátu

Dalším důležitým krokem soukromých detektivů je prověrka okolí masokombinátu. Jde především o zjištění případných odbytí masných surovin a produktů, tedy umístění a počet konkurenčních masokombinátů a řeznictví v okolí. Je ale důležité si uvědomit, že kradené zboží ať už v podobě masných surovin nebo produktů, je snadno prodejné a pachatel nebo pachatelé ho mohou prodávat i lidem ve svém okolí, příbuzným, trhovcům, obchodníkům, atd.

Zaměření se na konkrétní potencionální odbytí proto v tomto případě může být velice problematické až nemožné. Je tedy žádoucí, aby byl proveden jakýsi orientační monitoring, kdy soukromý detektiv bude vyslán do okolí masokombinátu a bude se ptát mezi lidmi na možný výhodný nákup masa nebo masných výrobků, případně monitoruje situaci na místních tržnicích, řeznictvích, apod.

Z teoretického hlediska bude aplikována metoda tzv. *Detektivního osobního pátrání*, která je podrobněji rozvedena v kapitole 4.4.10.

5.2.6 Odpadové hospodářství a výroba

Dalším podstatným faktem, ke kterému je nutné směřovat pozornost je odpadové hospodářství podniku a výroba. V tomto případě budou soukromí detektivové obeznámeni s podnikovým nakládáním s odpadem a důkladně se seznámí s chodem výroby. K cenným informacím soukromým detektivům v tomto případě napomůže jak vytěžování zadavatele zakázky, tak podnikové dokumentace. Pro další detektivní činnost tak bude nutné získat informace o:

- Podnikových denních normách odpadu (jaké množství odpadu bývá denně za normálních okolností produkováno),
- osobách, které s odpady nějakým způsobem manipulují nebo jsou za něj zodpovědné,

- výrobním procesu a zpracování masa v podniku.

5.3 Vytyčení a prověření detektivních verzí

Po shromáždění potřebných informací (viz. kapitola 5.2) a jejich důkladné analýze týmem soukromých detektivů pracujících na tomto případu, může být zahájena další fáze detektivního rozkrývání.

Zde půjde o vymezení určitých jednotlivých domněnek neboli hypotéz, které tvoří v podstatě logický výsledek informací, které jsou základem detektivní verze. Soukromý detektiv zde všeobecnou logickou analýzou v kontextu se shromážděnými materiály a informacemi bude z hlediska jejich vazeb a vztahů utvářet sloučení relevantních informací. Po stanovení jednotlivých detektivních verzí a jejich realizace pak bude v rámci rozkrývání daná verze potvrzena nebo vyvrácena. V podstatě jde o praktické užití metody „*tvorba a prověřování detektivních verzí*“ (viz. kapitola 4.4.1).

Detektivní verze, které byly připraveny a budou v rámci případu krádeží v masokombinátu prověřovány, jsou následující:

- **Masné suroviny jsou rozkrádány na příjmu (verze 1)** – na krádežích se mohou podílet řidiči dodavatelských firem ve spolupráci se skladníky masokombinátu,
- **masné suroviny nebo masné výrobky rozkrádají zaměstnanci výroby (verze 2)** – v tomto případě se může jednat například o výrobu masných výrobků zaměstnanců z výroby pro vlastní potřebu či obohacení,
- **k rozkrádání dochází ve spojitosti s odpady z výroby (verze 3)** – v této verzi může ke krádežím docházet ve spojitosti s odpadovým hospodářstvím podniku,
- **ke krádežím dochází při výdeji (verze 4)** - krádeže jsou prováděny formou spolupráce mezi skladníky a řidiči rozvázející masné výrobky,
- **na krádežích se podílí zaměstnanci z firmy na úklid (verze 5)** – i zde může jít o spolupráci, tentokrát mezi zaměstnanci úklidu a lidmi z výroby nebo skladníky, lze počítat také s verzí, že pachatelé jsou pouze lidé zajišťující úklid,
- **ke krádežím dochází v nočních hodinách (verze 6)** – krádeže mohou být realizovány v noci, vedoucími směny, kteří z objektu odcházejí poslední, přičemž jejich spolupráce s dalšími zaměstnanci podniku není vyloučena.

Každá varianta bude následně rozpracována pomocí jednotlivých detektivních metod, které budou v rámci rozkrývání aplikovány.

5.3.1 Masné suroviny jsou rozkrádány na příjmu

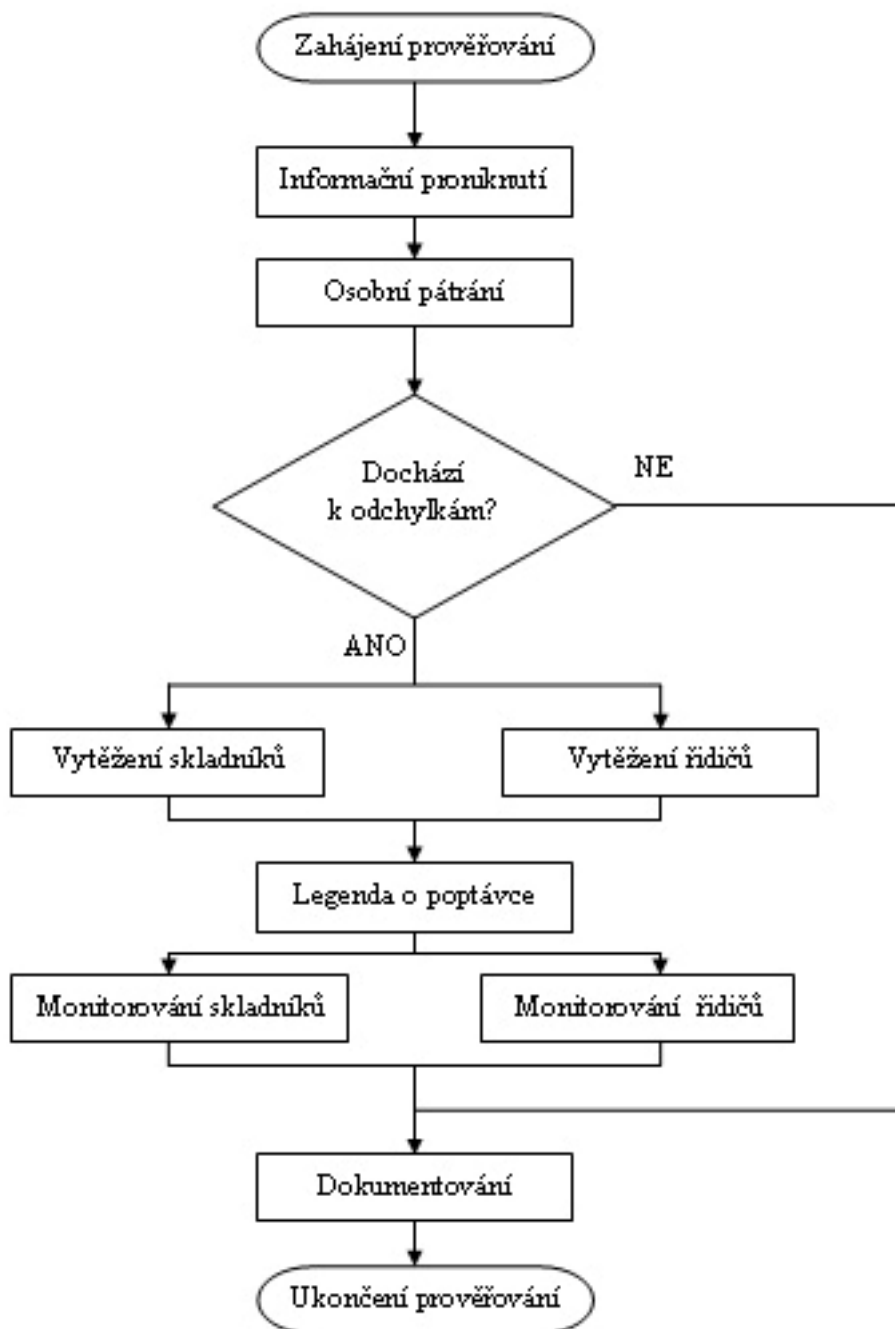
V této první detektivní verzi jde o to, že dovážená kradená masná surovina, se do zájmového masokombinátu nikdy nedostane. To je realizováno spolupráci skladníků s řidiči dodavatelských firem, kteří jsou domluveni a skladníci pak surovinu převezmou pouze v menším množství, než by měli podle dodacích listů. Zbylá ukradená surovina je pak z podniku odvezena a na neznámém místě z vozu vyložena.

Aplikované detektivní metody v rámci detektivní verze 1 jsou uvedené v tabulce 4.

Tabulka 4: Aplikované detektivní metody – detektivní verze 1

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
Informační proniknutí	Základem této detektivní verze je asimilace soukromého detektiva mezi skladníky masokombinátu, např. pod legendou posílení týmu skladníků a následné získávání relevantních informací.
Osobní pátrání	Metodou osobního pátrání bude skrytě ověřeno, zdali vyložený náklad masných surovin odpovídá smlouvenému množství.
Vytěžování	Po úspěšné asimilaci do prostředí skladu se soukromý detektiv snaží navázat co nejvíc přátelských kontaktů (získání informačních zdrojů) se skladníky, dodavatelskými řidiči a skrytým způsobem tak získávat potřebné informace.
Monitorování	Tato metoda bude skrytě aplikována na předávku surovin a také na průběh cesty řidičů (masných surovin) do a z podniku.
Legenda	Soukromý detektiv asimilovaný v zájmovém prostředí pak může do prostředí skladu nebo mezi řidiče vypustit informaci (legendu) o výhodné poptávce na masné suroviny.
Dokumentování	Celé provedení musí být po celou dobu průběhu realizace ověření detektivní verze řádně zdokumentováno a připravováno pro případné další využití jako důkazních mat.

Posloupnost a postup při rozkrývání detektivní verze 1 je schematicky zachycen na obrázku 14.

Obrázek 14: Diagram postupu – detektivní verze 1

Kladný výsledek a základ pro prověření této detektivní verze je postaven na úspěšné asimilaci soukromého detektiva do zájmového prostředí. Zde si detektiv vybuduje důvěru zájmových osob a splyne tak s prostředím, kde pak může aplikovat metodu informačního proniknutí a spřádat důležité informace. Jeho dalším úkolem pak bude v rámci osobního pátrání ověřit fakt, zdali vykládané množství surovin při jednotlivých dovozech, souhlasí

s množstvím, které má být vyloženo podle plánu. Pokud jsou nějaké odchylky zjištěny, přistupuje soukromá detektivní kancelář k vytěžování skladníků a řidičů. V této fázi pátrání jsou již vytipovány určité osoby, které jsou z krádeží podezřelé. Detektiv asimilovaný v zájmovém prostředí vypustí mezi tyto osoby legendu o výhodné poptávce a čeká na zpětnou vazbu. Pokud je pachatel kontaktován, smluví fiktivní obchod (např. za příspěvní nasazeného figuranta), který bude celý monitorován a zaznamenáván. Pokud zpětná vazba po vypuštění legendy nenastane, bude monitorování podezřelých řidičů a skladníků probíhat, dokud nebude nasbíráno dostatečné množství důkazních materiálů. Případné monitorování řidičů pak bude realizováno za pomoci osobních automobilů. Nakonec je celá akce důkladně zdokumentována a připravena pro další užití a potřeby zadavatele.

Teoretický podklad: V rámci této detektivní verze při formě „*Detektivní vyšetřování - rozkrývání*“ (viz. kapitola 4.3.1) je použito metod „*Detektivní vytěžování*“ (viz. kapitola 4.4.2), „*Detektivní informační proniknutí*“ (viz. kapitola 4.4.3), „*Detektivní monitorování*“ (viz. kapitola 4.4.5), „*Detektivní legenda*“ (viz. kapitola 4.4.8) a „*Detektivní osobní pátrání*“ (viz. kapitola 4.4.10), „*Detektivní dokumentování*“ (viz. kapitola 4.4.4).

5.3.2 Masné suroviny nebo masné výrobky rozkrádají zaměstnanci výroby

Tato detektivní verze spočívá v prověření výroby. Zde může docházet k výrobě nad rámec denního plánu a případné krádeži těchto nad rámec vyrobených produktů nebo krádežím masných surovin, které nebyly spotřebovány. Zájmovými osobami v tomto případě tedy budou zaměstnanci výroby.

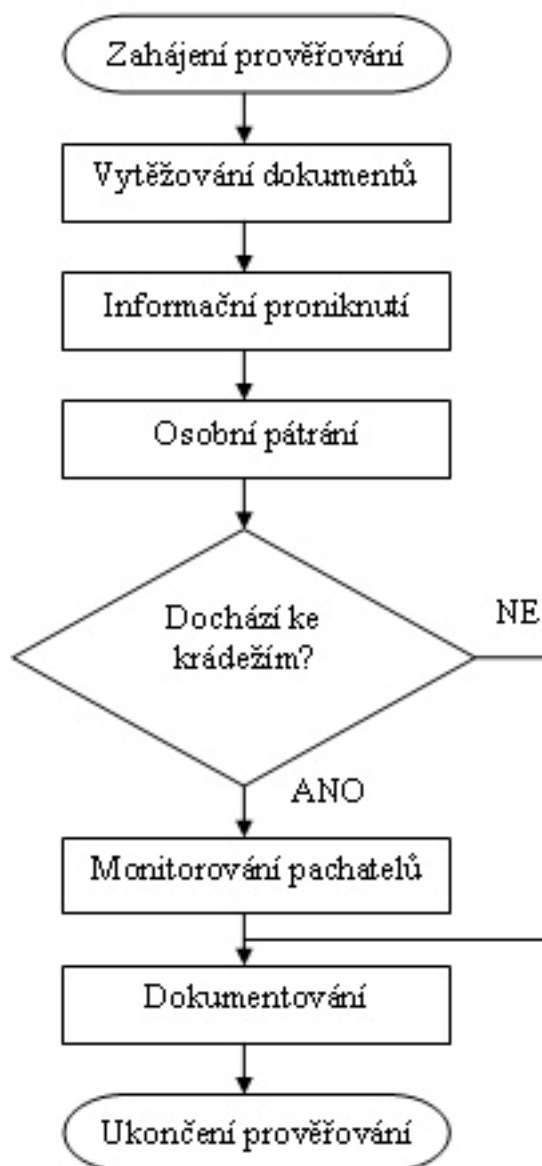
K prověření této detektivní verze nám poslouží forma tzv. *Detektivní prověrky*, v rámci níž budou použity metody uvedené v tabulce 5.

Tabulka 5: Aplikované detektivní metody – detektivní verze 2

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
Vytěžování dokumentů	Půjde o důkladnou prověrku firemní dokumentace (archivů, evidencí, registrací apod.) spojené s výrobou.
Informační proniknutí	Nasazení soukromého detektiva do procesu výroby a získávání informačních zdrojů.

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
Osobní pátrání	Touto metodou bude soukromý detektiv asimilovaný v zájmovém prostředí provádět monitoring podezřelých činností a osob v zájmovém prostředí.
Monitorování	Skryté sledování vytipovaných osob.
Dokumentování	Celé provedení musí být po celou dobu průběhu realizace ověřeno detektivní verze řádně zdokumentováno a připravováno pro případné další využití jako důkazních materiálů.

Posloupnost a postup při rozkrývání detektivní verze 2 je schematicky zachycen na obrázku 15.

Obrázek 15: Diagram postupu – detektivní verze 2

V případě verze 2 je nutné se nejprve zaměřit na firemní dokumentaci a pokusit se zjistit co nejvíce relevantních informací o výrobě a zaměstnancích. Především při které směně dochází ke ztrátám, nebo kteří zaměstnanci z výroby se v minulosti dopustili trestné činnosti. Na základě tohoto zjištění pak může do této směny být asimilován soukromý detektiv, který bude hledat vhodné informační zdroje a bude monitorovat chod výroby. Když se podezření potvrdí a některé osoby budou vytipovány jako možní pachatelé, bude na místa jejich výkonu instalován skrytý kamerový systém, který jejich aktivitu bude monitorovat. K monitorování těchto osob bude docházet i mimo podnik, např. formou sledování a bude tak zdokumentováno jak kradené zboží či suroviny vynášejí, prodávají či odnášejí domů, apod. I v tomto případě je celý proces prověřování řádně zdokumentován.

Teoretický podklad: Při realizaci této detektivní verze bude užito formy soukromé detektivní činnosti „*Detektivní prověrka*“ (viz. kapitola 4.3.2), která bude naplňována metodami „*Detektivní vytěžování databází, evidencí, registrací a archivů*“ (viz. kapitola 4.4.7), „*Detektivní informační proniknutí*“ (viz. kapitola 4.4.3), „*Detektivní osobní pátrání*“ (viz. kapitola 4.4.10), „*Detektivní monitorování*“ (viz. kapitola 4.4.5), „*Detektivní legenda*“ (viz. kapitola 4.4.8) a „*Detektivní dokumentování*“ (viz. kapitola 4.4.4).

5.3.3 K rozkrádání dochází ve spojitosti s odpady z výroby

Při prověřování této detektivní verze bude zjišťováno, zdali nejsou krádeže realizovány v rámci nakládání s masným odpadem z výroby. Zaměstnanci z výroby, kteří mají na starosti odpad nebo skladníci, mohou kontejnery s odpadem doplňovat o masné suroviny či produkty a později je ve spolupráci s řidiči, kteří odpad odváží do firem na krmiva užít pro vlastní potřebu či obohacení.

Celý proces funguje tak, že kontejner na masný odpad je z výroby dovezen do skladu zaměstnancem z výroby, kde ho převezme zodpovědný skladník a připraví na expedici. Expedici zajišťuje podniková doprava (zodpovědný řidič).

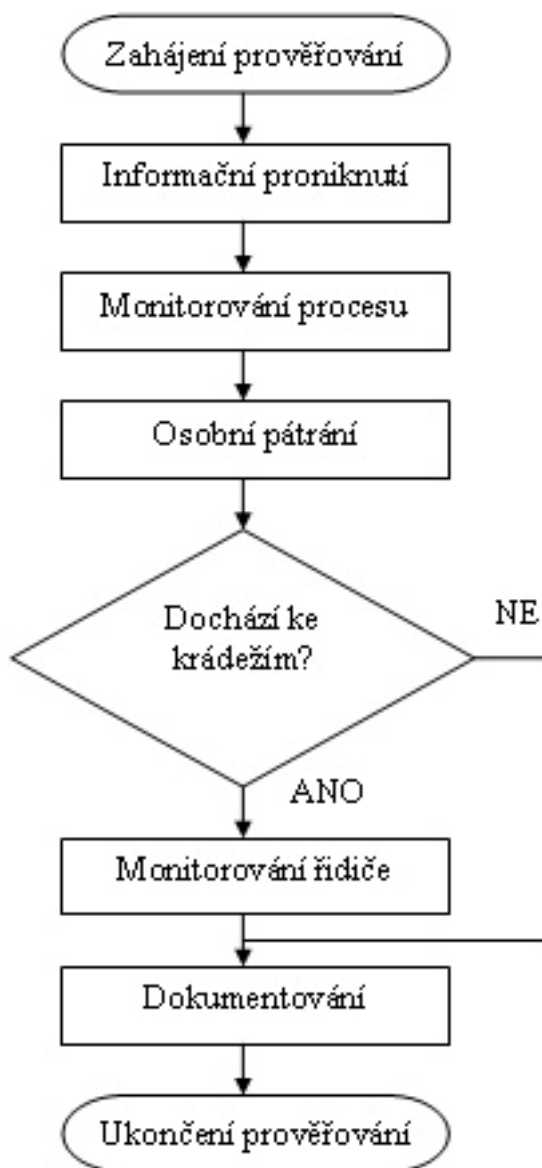
Aplikované detektivní metody v rámci detektivní verze 3 jsou uvedené v tabulce 6.

Tabulka 6: Aplikované detektivní metody - detektivní verze 3

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
Informační proniknutí	V rámci této metody je v tomto případě možné využít již asimilované soukromé detektivy z detektivní verze 1 a 3 (tzn. asimilace výroby a skladu).
Monitorování	Soukromý detektiv asimilovaný ve výrobě monitoruje proces uzavření a odvážení odpadního kontejneru do skladu. K dalšímu monitorování pak bude docházet v rámci odvozu odpadu.
Osobní pátrání	Metodou osobního pátrání bude detektiv asimilovaný ve skladu prověřovat chování skladníka manipulujícího s odpadem a skrytě prověřovat obsah kontejneru na odpad.
Dokumentování	Celé provedení musí být po celou dobu průběhu realizace

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
	ověření detektivní verze řádně zdokumentováno a připravováno pro případné další využití jako důkazních materiálů.

Posloupnost a postup při rozkrývání detektivní verze 3 je schematicky zachycen na obrázku 16.

Obrázek 16: Diagram postupu – detektivní verze 3

Prověřování této detektivní verze má návaznost na předchozí dvě verze, kdy bude využito již asimilovaných detektivů v rámci výroby a skladu. Úkolem detektiva pracujícího ve výrobě bude monitoring procesu při nakládání a odvozu masného odpadu z výroby. Zde může

docházet k uschovávání masných výrobků do kontejneru mezi masný odpad. Když je kontejner převezen do skladu a předán skladníkům, zahájí osobní pátrání detektiv nasazený ve skladu, kdy monitoruje, zdali není do kontejneru přidáno kradené zboží či surovina ze strany skladníků. To lze ověřit i způsobem, že ve správnou chvíli obsah kontejneru skrytým způsobem zkontroluje. Pokud se tato hypotéza potvrdí, je zahájeno sledování (monitorování) řidiče, který kontejnery s odpadem odváží. Zde je předpokládáno, že mezi masokombinátem a firmou na krmiva, kam je odpad odvážen, řidič musí zastavit a nakradené zboží či suroviny z kontejneru vyndat. I tato případná činnost bude pečlivě zadokumentována například formou fotodokumentace, kterou pořídí soukromý detektiv při sledování řidiče. Následuje kompletace dokumentace a její předání zadavateli detektivní zakázky.

Teoretický podklad: Při prověřování této detektivní verze je v rámci detektivní formy „Detektivní vyšetřování - rozkrývání“ (viz. kapitola 4.3.1) použito metod „Detektivní informační proniknutí“ (viz. kapitola 4.4.3), „Detektivní monitorování“ (viz. kapitola 4.4.5), „Detektivní osobní pátrání“ (viz. kapitola 4.4.10) a „Detektivní dokumentování“ (viz. kapitola 4.4.4).

5.3.4 Ke krádežím dochází při výdeji

V této detektivní verzi bude nutné prověřit, zdali ke krádežím nedochází při procesu výdeje a rozvozu zboží mezi odběratele. Zboží může být po domluvě řidičů se skladníky nakládáno mimo rozpis dodávek a následně rozprodáno či použito pro vlastní potřebu. Jednalo by se tedy o spolupráci mezi domovskými řidiči a skladníky na výdeji.

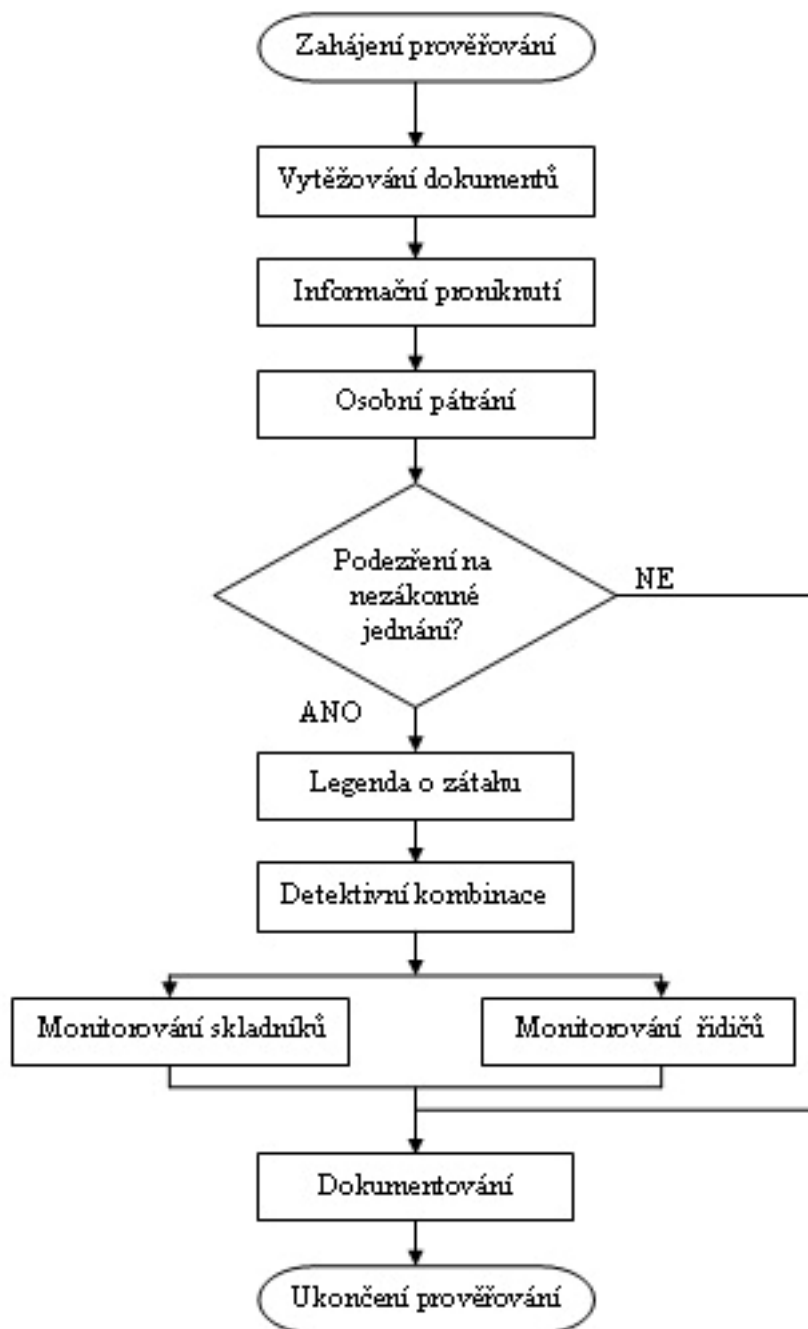
Aplikované detektivní metody v rámci detektivní verze 4 jsou uvedené v tabulce 7.

Tabulka 7: Aplikované detektivní metody - detektivní verze 4

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
Vytěžování dokumentů	I tuto detektivní verzi lze postavit na řádném prověření firemní dokumentace (databáze, evidence, archívy a registrace). Klíčové bude především zjištění, při které směně skladníků ke krádežím dochází, případně, který konkrétní řidič by se na krádežích mohl podílet.
Informační proniknutí	Protože ve směně skladníků, kde se ztráty vyskytují, je již soukromý detektiv asimilován v rámci předchozích

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
	detektivních verzí, může být jeho práce využita i v tomto případě.
Osobní pátrání	V rámci své práce ve skladu pak může soukromý detektiv, skrytě vytěžovat osoby podílející se na procesu výdeje zboží a může získávat další relevantní informace osobním pozorováním zájmového prostředí.
Legenda	Vypuštění informace (legedy) o chystaném policejním zátahu, mezi zaměstnance skladu.
Kombinace	V návaznosti na aplikaci legedy bude přistoupeno k detektivní kombinaci, kdy bude monitorována určitá předpokládaná reakce ze strany vytipovaných osob.
Monitorování	Chování podezřelých je pak následně monitorováno a jsou sbírány kompromitující informace.
Dokumentování	Celé provedení musí být po celou dobu průběhu realizace ověření detektivní verze řádně zdokumentováno a připravováno pro případné další využití jako důkazních materiálů.

Posloupnost a postup při rozkrývání detektivní verze 4 je schematicky zachycen na obrázku 17.

Obrázek 17: Diagram postupu – detektivní verze 4

V tomto případě bude postup soukromých detektivů postaven na důkladném vytěžení veškeré dostupné podnikové dokumentace, při níž bude vytipováno, na jaké směně dochází ke ztrátám masného zboží, případně jaký konkrétní řidič by mohl na krádežích se skladníky spolupracovat. Ke sběru relevantních informací pak bude využit detektiv asimilovaný v prostředí skladu. Zde bude vykonávat osobní pátrání, vytěžování zúčastněných osob a monitoring procesu, při kterém dochází k expedici masného zboží. Pokud tento soukromý detektiv na základě nashromážděných informací nevyloučí, že ke krádežím dochází, vypustí

mezi zájmové osoby legendu o tom, že se v nejbližších pár dnech chystá policejní razie, zaměřená proti pachatelům krádeží, kteří jsou policii prý již známy. Vypuštění této legendy spustí zákonitou reakci, kdy se podezřelé osoby budou chtít zbavit nastřádaného, kradeného zboží a urychleně budou chtít předávku řidiči, s kterým spolupracují, předat. Tento proces předávání a změny chování bude pečlivě monitorován a dokumentován. Řidič odvázející kradené zboží pak bude následně sledován a monitorován při manipulaci s tímto zbožím. Vše bude zdokumentováno a předáno k dalšímu šetření.

Teoretický podklad: V tomto případě je použita detektivní forma „*Detektivní vyšetřování - rozkrývání*“ (viz. kapitola 4.3.1) za pomoci metod „*Detektivní vytěžování databází, evidencí, registrací a archivů*“ (viz. kapitola 4.4.7), „*Detektivní informační proniknutí*“ (viz. kapitola 4.4.3), „*Detektivní osobní pátrání*“ (viz. kapitola 4.4.10), „*Detektivní legenda*“ (viz. kapitola 4.4.8), „*Detektivní kombinace*“ (viz. kapitola 4.4.11) a „*Detektivní dokumentování*“ (viz. kapitola 4.4.4).

5.3.5 Na krádežích se podílí zaměstnanci z firmy na úklid

V pořadí pátá detektivní verze, kde bude prověřeno, zdali s krádežemi nemohou být spojeni externí zaměstnanci zajišťující úklid. K tomu by mohlo docházet například způsobem, kdy při úklidu a odvozu nemasného odpadu dochází i k odvozu kradeného masného produktu či surovin.

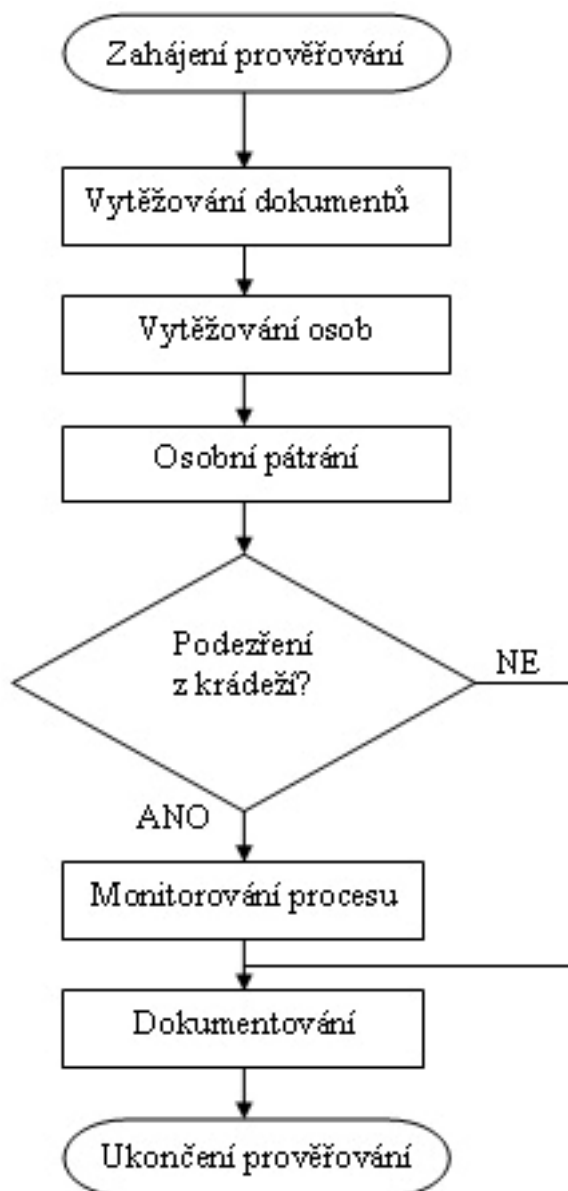
Ve výrobě jsou rozmístěny klasické umělohmotné kontejnery na kolečkách, které jsou úklidovou službou v rámci úklidu objektu vyprazdňovány. Výrobě tyto kontejnery slouží k třídění nemasného odpadu (plast, obaly od použitých přísad do masných produktů, odpad z balícího materiálu, apod.). Tyto kontejnery se tak mohou stát i prostředkem pro vývoz kradeného zboží za brány objektu.

Aplikované detektivní metody v rámci detektivní verze 5 jsou uvedené v tabulce 8. Stejně jako u detektivní verze 2, tu můžeme k prověření užít detektivní formy „*Detektivní prověrka*“, v rámci níž budou tyto metody použity.

Tabulka 8: Aplikované detektivní metody - detektivní verze 5

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
Vytěžování dokumentů	Opět bude prověřováno firemních dokumentů a zjišťováno, kdy a v jakých směnách dochází ke krádežím. Budou také z veřejných i přístupných neveřejných zdrojů zjišťovány informace o zaměstnancích úklidové firmy.
Vytěžování osob	Vytěžování osob z okolí zaměstnanců úklidové služby.
Osobní pátrání	V rámci osobního pátrání budou rovněž spřádány informace o zaměstnancích úklidové firmy.
Monitorování	Monitorování procesu, kdy jsou odváženy a vyprazdňovány kontejnery nemasného odpadu externími zaměstnanci úklidové služby.
Dokumentování	Celé provedení musí být po celou dobu průběhu realizace ověřením detektivní verze řádně zdokumentováno a připravováno pro případné další využití jako důkazních materiálů.

Posloupnost a postup při rozkrývání detektivní verze 5 je schematicky zachycen na obrázku 18.

Obrázek 18: Diagram postupu – detektivní verze 5

Při prověřování této detektivní verze, se bude tým soukromých detektivů snažit získat co nejvíce relevantních informací o zaměstnancích externí úklidové firmy. Budou vytěženy veškeré dostupné zdroje informací, včetně internetu a budou prověřeny osoby, které s lidmi v minulosti přišli do kontaktu (bývalí zaměstnavatelé, kolegové, výpis rejstříků trestů, apod.). To vše za účelem sběru důležitých informací o těchto zaměstnancích vykonávajících úklid. V rámci osobního pátrání bude také monitorována práce a chování těchto zaměstnanců v jiných objektech, kde vykonávají úklid. Cílem soukromých detektivů bude také zjištění, zdali i v jiných firmách, kde úklid vykonávají, nedochází ke krádežím. Pokud se po sběru dostatečného množství potřebných informací toto podezření potvrdí, budou do objektu nainstalovány skryté kamery zaměřené na kontejnery na odpad. Stejně tak bude skrytě

monitorován venkovní prostor dvora, kde dochází k vyprazdňování těchto kontejnerů. Pokud je do kontejnerů nějaké kradené zboží či surovina přidáváno, bude to následně řádně zdokumentováno a předáno k dalšímu šetření.

Teoretický podklad: Při realizaci této detektivní verze byla zvolena forma soukromé detektivní činnosti „Detektivní prověrka“ (viz. kapitola 4.3.2), která bude naplňována metodami „Detektivní vytěžování databází, evidencí, registrací a archivů“ (viz. kapitola 4.4.7), „Detektivní vytěžování“ (viz. kapitola 4.4.2), „Detektivní osobní pátrání“ (viz. kapitola 4.4.10) a „Detektivní monitorování“ (viz. kapitola 4.4.5), „Detektivní dokumentování“ (viz. kapitola 4.4.4).

5.3.6 Ke krádežím dochází v nočních hodinách

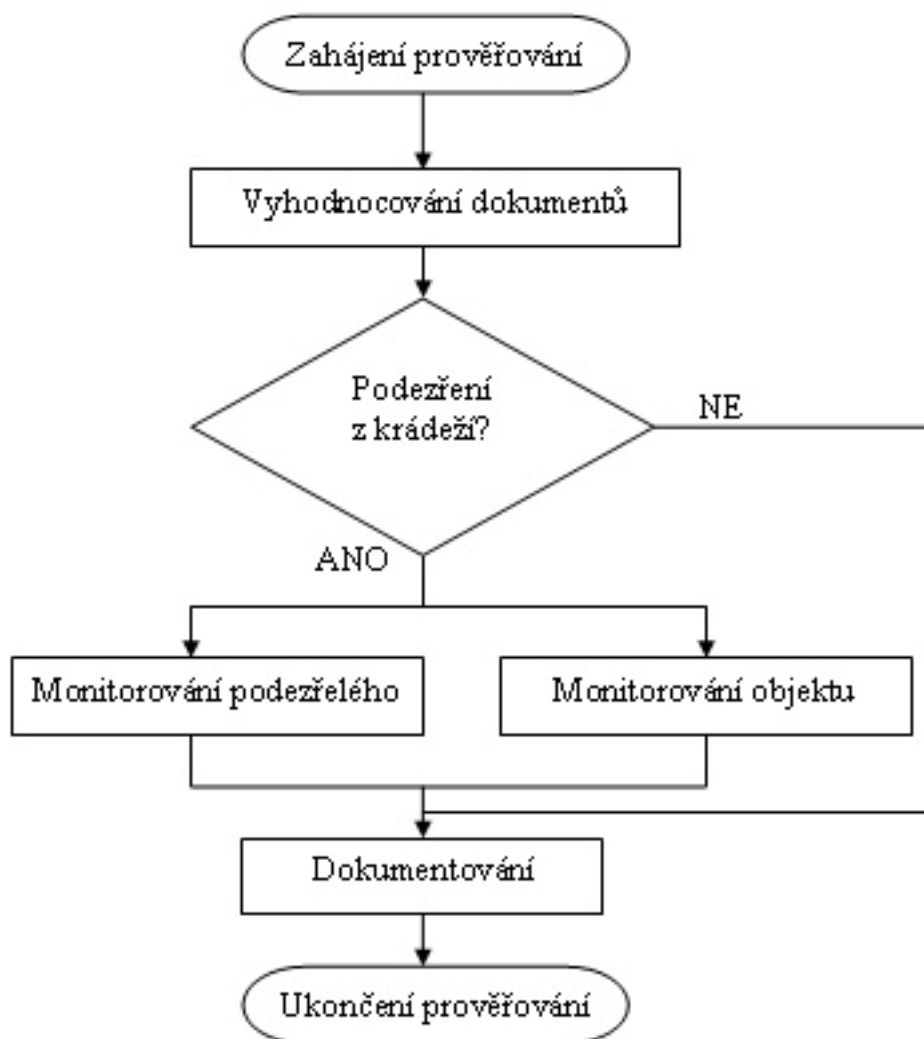
Při prověřování poslední, v pořadí šesté detektivní verze, bude zjišťováno, zdali nejsou krádeže páčány v nočních hodinách. Úvodní detektivní obhlídkou místa a sběrem informací o chodu a režimech podniku byla zjištěna řada nedostatků týkajících se bezpečnostních režimů. Především laxního přístupu k zakódování objektu (uvedení EZS do stavu hlídání) a dodržování klíčového režimu. Obojí mají na starost vedoucí směn výroby, a proto také budou hlavními zájmovými osobami, které bude třeba v této detektivní verzi prověřit.

Aplikované detektivní metody v rámci detektivní verze 6 jsou uvedené v tabulce 9.

Tabulka 9: Aplikované detektivní metody - detektivní verze 6

DETEKTIVNÍ METODA	POPIS REALIZACE
Vyhodnocování dokumentů	Důkladnou analýzou dokumentace získané z PCO a podnikovými dokumenty, bude vytipovaný konkrétní vedoucí směny, který může mít s krádežemi spojitost.
Monitorování	Jeho pohyb a páčání trestné činnosti následně bude monitorováno. Stejně tak bude monitorován noční pohyb v areálu objektu.
Dokumentování	Celé provedení bude po celou dobu průběhu realizace ověřeno detektivní verze řádně zdokumentováno a připravováno pro případné další využití jako důkazních materiálů.

Posloupnost a postup při rozkrývání detektivní verze 6 je schematicky zachycen na obrázku 19.

Obrázek 19: Diagram postupu – detektivní verze 6

Při prověřování poslední detektivní verze, je nutné v první řadě důkladné vyhodnocení dostupné dokumentace. Zde bude soukromými detektivy porovnávána dokumentace získaná z PCO a firemní dokumentace. Může tak být zjištěna spojitost mezi „nezakódovanými dny“, konkrétním vedoucím směny a zjištěnou ztrátou zboží (krádežemi). Na základě tohoto zjištění bude vytipován podezřelý vedoucí směny, jehož pohyb (cesta z práce) bude následně monitorován. Stejně tak bude monitorován objekt masného kombinátu mezi 22:00 až 6:00 hodinou. V těchto hodinách je předpokládáno, že vytipovaný zaměstnanec se do podniku vrátí a masné zboží nebo suroviny odcizí. Jako prostředek při ověřování této detektivní verze by mohl posloužit skrytý kamerový systém s režimem nočního vidění instalovaný na kritických místech uvnitř objektu (vstup, sklady, apod.). Rovněž by byly pořízeny fotodokumentace

vstupu či výstupu tohoto zaměstnance z/do masokombinátu, sledovacím týmem vně objektu. Tyto důkazní materiály pak budou řádně zadokumentovány a předány zadavateli zakázky.

Teoretický podklad: V tomto případě je použita detektivní forma „*Detektivní vyšetřování - rozkrývání*“ (viz. kapitola 4.3.1) za užití metod „*Detektivní vyhodnocování dokumentů*“ (viz. kapitola 4.4.9), „*Detektivní monitorování*“ (viz. kapitola 4.4.5) a „*Detektivní dokumentování*“ (viz. kapitola 4.4.4).

5.4 Ukončení vyšetřování (konec zakázky)

Po dokončení prověrky detektivních verzí se rozkrývání (vyšetřování) dostává do závěrečné fáze. Všechny použité metody, prostředky a postupy, které byly v rámci šetření použity, budou řádně zdokumentovány, zpracovány do závěrečné zprávy a předány majiteli masokombinátu. Klient pak musí uhradit veškeré kroky, fáze a prostředky, které v rámci vyšetřování byly použity a které byly předběžně domluveny na počátku vyšetřování.

Výsledek vyšetřování pak mohl dopadnout dvěma způsoby:

- **Pachatel krádeží byl odhalen** – došlo k potvrzení alespoň jedné z 6 dohodnutých detektivních verzí mezi zadavatelem zakázky a detektivní kanceláří. Veškerá nashromážděná dokumentace informací o důkazech a důkazů se zpracuje do závěrečné zprávy, která je předána zadavateli detektivní zakázky (majitel masokombinátu - klient). Taková to zadokumentovaná zpráva pak klientovi může posloužit jako důkazní materiál proti podezřelému (např. v rámci trestního řízení),
- **pachatel krádeží nebyl odhalen** – v tomto případě je klientovi předána závěrečná zpráva s negativním výsledkem a bude tak muset přijmout za výsledek např. jen částečně doložené podezření, které mu postačí alespoň k personálnímu řešení situace. V případě zájmu a finančních možností ze strany klienta, se může s detektivní kanceláří také domluvit na realizaci dalších postupů.

Majitel masokombinátu byl v průběhu realizace jednotlivých detektivních verzí vždy ihned informován o jejich potvrzení či vyvrácení. V praxi pak může být takovéto vyšetřování kdykoliv přerušeno ze strany zadavatele zakázky, např. když by se majitel masokombinátu spokojil s odhalením pachatele hned v rámci první detektivní verze - nicméně riziko, že ke krádežím může docházet i v rámci dalších, doposud neprověřených verzí, existuje.

ZÁVĚR

V první z pěti kapitol mé diplomové práce jsem čtenáře seznámil s hospodářskou kriminalitou z pohledu hmotného práva. Byly mu zde stručně charakterizovány základní pojmy a do problematiky byl uveden seznámením se s vzorovými formami hospodářské kriminality a způsoby, jakými je tato trestná činnost páchána. Čtenář byl dále obeznámen také s problematikou kolem trestní odpovědnosti právnických osob, jejíž zavedení by pro boj a prevenci s latentní hospodářskou kriminalitou znamenalo velký krok kupředu.

V druhé kapitole jsem se zabýval právními aspekty z pohledu práva procesního. A i když by se na první pohled mohlo zdát, že právo procesní nemá s latentní hospodářskou kriminalitou přímou souvislost, opak je pravdou. Její návaznost na právo hmotné, provázanost s detektivní činností a v neposlední řadě přispívání k prevenci před kriminalitou jako takovou, jsou natolik podstatné fakty, že pokládám za velice důležité, aby každý, kdo má o danou problematiku zájem, byl s jejím obsahem seznámen.

Kapitola třetí pak pojednává o problematice (latentní) hospodářské kriminality z pohledu kriminologie. Čtenář zde získal přehled o tom, jaký typ člověka se nejčastěji stává pachatelem této trestné činnosti, jaké jsou její příčiny, jak by z kriminologického hlediska mělo být postupována při jejím rozkrývání a také jaká preventivní opatření by měla, dle poznatků této vědy, být dodržována.

Předposlední kapitola čtvrtá se pak zabývá kriminalistickými aspekty rozkrývání latentní hospodářské kriminality. Jsou zde objasněny příznačné stopy a důkazy v hospodářské kriminalitě z pohledu kriminalistů, a protože jsou kriminalistické metody vyšetřování hospodářské kriminality s těmi detektivními velice úzce provázány nebo je dokonce kopírují, jsou zde některé vybrané postupy vyšetřování popsány. Čtenář zde také zjistil, že existují určité formy detektivní činnosti, které jsou v podstatě chápány jako modely obecně vytyčených cílů, kterých bývá za pomoci těchto forem dosahováno. Dalšími podstatnými fakty, které jsou v této kapitole rozvedeny, jsou detektivní metody činnosti, které lze chápat jako postupy a způsoby k realizaci jednotlivých detektivních forem. Lze tedy říci, že díky těmto detektivním metodám v podstatě dochází k přímé konfrontaci mezi soukromým detektivem a latentní hospodářskou kriminalitou.

V pořadí pátá, a zároveň poslední kapitola mé diplomové práce, pak popisuje modelovou situaci postupu detektivní zakázky. K tomuto účelu jsem si zvolil podnik masokombinátu, kde dochází k latentní hospodářské kriminalitě v podobě krádeží. Zde jsem demonstroval postup soukromých detektivů od převzetí detektivní zakázky, přes plánování

vyšetřování, vytyčení detektivních verzí, jejich prověrky, až k jejímu zakončení. Cílem tedy bylo, aby tak čtenář lépe pochopil aplikaci a praktické využití detektivních forem a metod v rámci vyšetřování v praxi. Důvodem ke zvolení takového typu trestné činnosti byl také fakt, že jde o jednu z častých forem latentní hospodářské kriminality, kterou může páchat každý zaměstnanec jakéhokoliv podniku, a při které tak podnikajícím subjektům vznikají nemalé ztráty.

Myslím, že čtenář, který bude pátrat po informacích o latentní hospodářské kriminalitě, si přečtením této práce rozšíří své vědomosti a nalezne odpovědi na případné otázky této problematiky. Můžu tak prohlásit, že cíl mé diplomové práce z úvodu byl splněn.

ZÁVĚR V ANGLIČTINĚ

The first chapter of my thesis acquaints a reader with economic crimes from the perspective of the substantive law. The reader is also briefly familiarized with basic terminology and with the issues of economic crime through model forms and ways in which those crimes are committed. The reader is also acquainted with issues as regards the criminal responsibility of legal entities. The implementation of the aforementioned responsibility would be a step forward in the fight and prevention against latent economic crime.

The second chapter deals with legal aspects from the perspective of the procedural law. Even though the procedural law may seem to have no direct correlation with latent economy crime, the reverse is true. The connection with the substantive law, linkage with the detective activities and, last but not least, the contribution to the crime prevention as such, is essential facts that I consider very important for everyone who is interested in this issue to be acquainted with.

The third chapter of my thesis analyses the issue of (latent) economic crime from the perspective of criminology. The reader takes an overview of what kinds of persons become offenders most frequently together with the reasons for this statement. Furthermore, the reader is acquainted with the procedures needed for revealing the crime from the criminological point of view and with preventive measures to be taken and observed according to this science.

The penultimate fourth charter deals with the forensic aspects of the uncovering of latent economy crimes. There are illustrated significant marks and evidence of crime from the perspective of criminologists. Since some forensic investigation methods are very familiar or similar to the detective ones, the description of the procedures is included. The reader is also familiarized with certain forms of detective work that can be understood as models of generally set targets, which tends to be achieved by using these forms. Other essentials facts, which are elaborated in this chapter, are detective methods of operation, which can be understood as processes and procedures to be implemented for various forms of detective work. We can say that these methods of detective work are, in fact, a direct confrontation between a private investigator and latent economic crime.

The fifth and final chapter of this thesis describes a model situation of detective contract. For this purpose I have chosen a dairy, meat processing company, in which latent form of economic crimes in a theft form occurs. In this chapter, I demonstrate the procedure of private detectives, from the receipt of the detective contract, investigation planning,

defining of the detective version, their review, up to its end. The aim is to make the reader better understand the practical application and use of forms and methods of private detectives under investigation in practice. The reason for selecting this type of crime was the fact that it is one of the most frequent forms of latent crime, which can be committed by any employee of any company, and businesses that have incurred significant losses.

I think the reader who will search for information on the latent economic crime will extend his knowledge and find answers to some questions concerning this issue after having read this thesis. Therefore I dare say that the aim of my thesis has been achieved.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BALOUN, Vladimír. *Finanční kriminalita v České republice: Dílčí studie úkolu „Výzkum ekonomické kriminality“*, Praha, 2004.s. 183.
- [2] BRABEC, František. *Detektivní služby*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně: Učební materiály. 2008.
- [3] BRABEC, František. *Soukromé detektivní služby*, Eurounion Praha 1995
- [4] *Bussines.center.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz>>.
- [5] *Česká pobočka SCIP* [online]. 2010 [cit. 2010-10-02].Dostupné z WWW: <<http://www.scip-czech.cz/>>.
- [6] *Epravo.cz* [online]. 11.4.2005 [cit. 2010-11-03]. Fenomém zvaný 'INSIDER TRADING'. Dostupné z WWW: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/fenomem-zvany-insider-trading-32409.html>>.
- [7] FERBAROVÁ, Romana. *Psychologická podpora vyšetřování závažné trestné činnosti s důrazem na metodu profilování neznámého pachatele*. Brno, 2007. 98 s. Rigorózní práce.
- [8] FRYŠTÁK, Marek. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Ostrava : KEY Publishing s.r.o., 2007. 205 s. ISBN 978-80-87071-18-2.
- [9] CHMELÍK, Jan, et al. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň : Aleš Čenek, s.r.o., 2005. 536 s. ISBN 80-86898-36-9.
- [10] CHMELÍK, Jan, et al. *Úvod do hospodářské kriminality*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a naklad. Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 167 s. ISBN 80-86898-13-X.
- [11] KAMENÍK, Jiří, BRABEC, František, a kol. *Komerční bezpečnost*. 1. vyd. Praha: Aspi, 2007. 340 s. ISBN 978-80-7357-309-6.
- [12] KAŠPAR, Karel. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Praha, 2008. 86s.
- [13] KONRÁD, Zdeněk. *Kriminalistické problémy vyšetřování trestných činů proti duševnímu vlastnictví*. Praha: PA, 2004. 93 s.
- [14] KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 97 s.
- [15] KUČHTA, Josef; VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H. BECK, 2005. 544 s.
- [16] MIKULEC, Dušan. *Příčiny a prevence hospodářské kriminality*. Brno, 2006. 33 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- [17] *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2009 [cit. 2011-01-03]. Dostupné z WWW: <www.mvcr.cz>.

- [18] MUSIL, Jan; SUCHÁNEK, Jaroslav; KONRÁD, Zdeněk. *Kriminalistika*. Praha : C.H. BECK, 2004. 582 s. ISBN 80-7179-878-9.
- [19] NOVOTNÝ, Oto, ZAPLETAL, Josef. a kol. *Kriminologie*. Praha : ASPI Publishing, 2004. s. 528, ISBN 978-80-7357-377-5.
- [20] *Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2010 [cit. 2011-01-03]. Dostupné z WWW: <www.businessinfo.cz>.
- [21] *Podnikatel.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-01-03]. Dostupné z WWW: <www.podnikatel.cz>.
- [22] POHL, Josef. *Komerční detektivní kanceláře a rozkrývání latentní kriminality v podnicích a organizacích*. [s.l.], 2010. 81 s. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
- [23] *Pojistenec.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-01-03]. Zákon o „praní špinavých peněz“, ale nejen o něm. Dostupné z WWW: <http://www.pojistenec.cz/zakon_o_prani_spinavych_penez.htm>.
- [24] PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*, Brno: CERM, 2001. 503s. ISBN 80-7204-194-0.
- [25] ŠTABLOVÁ, Renata. *KRIMINOLOGIE: Studijní texty*. PRAHA, 2008. 78 s.
- [26] VEJLUPEK, Tomáš. *Konkurenční zpravodajství*. Učební materiály. 2008, č. 1, s. 70.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ACS	System kontrolly vstupů
ČNB	Česká národní banka
EZS	Elektronický zabezpečovací systém
MF ČR	Ministerstvo financí
NKÚ	Národní kontrolní úřad
PCO	Pult centralizované ochrany
PČR	Policie České Republiky

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1: ZAVINĚNÍ	13
OBRÁZEK 2: STÁDIA TRESTNÉ ČINNOSTI	14
OBRÁZEK 3 POSTUP DETEKTIVNÍHO ROZPRACOVÁNÍ.....	50
OBRÁZEK 4: FÁZE INVESTIGATIVNÍ ANALÝZY	52
OBRÁZEK 5: DETEKTIVNÍ PROVĚRKA	52
OBRÁZEK 6: CYKLUS VYTYČOVÁNÍ A PROVĚŘOVÁNÍ DETEKTIVNÍCH VERZÍ.....	54
OBRÁZEK 7: DETEKTIVNÍ VYTĚŽOVÁNÍ	54
OBRÁZEK 8: CÍLENÉ INFORMAČNÍ ZDROJE.....	56
OBRÁZEK 9: POZIČNÍ INFORMAČNÍ ZDROJ	56
OBRÁZEK 10: PRINCIP DETEKTIVNÍHO DOKUMENTOVÁNÍ.....	57
OBRÁZEK 11: DETEKTIVNÍ KOMBINACE	62
OBRÁZEK 12: SYSTÉMOVÉ USPOŘÁDÁNÍ MASOKOMBINÁTU	65
OBRÁZEK 13: OBJEKTOVÉ USPOŘÁDÁNÍ MASOKOMBINÁTU	67
OBRÁZEK 14: DIAGRAM POSTUPU – DETEKTIVNÍ VERZE 1	74
OBRÁZEK 15: DIAGRAM POSTUPU – DETEKTIVNÍ VERZE 2	77
OBRÁZEK 16: DIAGRAM POSTUPU – DETEKTIVNÍ VERZE 3	79
OBRÁZEK 17: DIAGRAM POSTUPU – DETEKTIVNÍ VERZE 4	82
OBRÁZEK 18: DIAGRAM POSTUPU – DETEKTIVNÍ VERZE 5	85
OBRÁZEK 19: DIAGRAM POSTUPU – DETEKTIVNÍ VERZE 6	87

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1 ZÁKLADNÍ ZÁSADY TRESTNÍHO ŘÍZENÍ A JEJICH POPIS.....	25
TABULKA 2: ZAMĚŠTNANCI MASOKOMBINÁTU	68
TABULKA 3: KVALITATIVNÍ ANALÝZA RIZIK – ZAMĚŠTNANCI (HROZBA KRÁDEŽE).....	69
TABULKA 4: APLIKOVANÉ DETEKTIVNÍ METODY - DETEKTIVNÍ VERZE 1	73
TABULKA 5: APLIKOVANÉ DETEKTIVNÍ METODY - DETEKTIVNÍ VERZE 2	75
TABULKA 6: APLIKOVANÉ DETEKTIVNÍ METODY - DETEKTIVNÍ VERZE 3	78
TABULKA 7: APLIKOVANÉ DETEKTIVNÍ METODY - DETEKTIVNÍ VERZE 4.....	80
TABULKA 8: APLIKOVANÉ DETEKTIVNÍ METODY - DETEKTIVNÍ VERZE 5	84
TABULKA 9: APLIKOVANÉ DETEKTIVNÍ METODY - DETEKTIVNÍ VERZE 6.....	86